STRIPSCHRIFT

VERSCHIJNT
MAANDELIJKS
NUMMER 105
PRIJS F 3,95

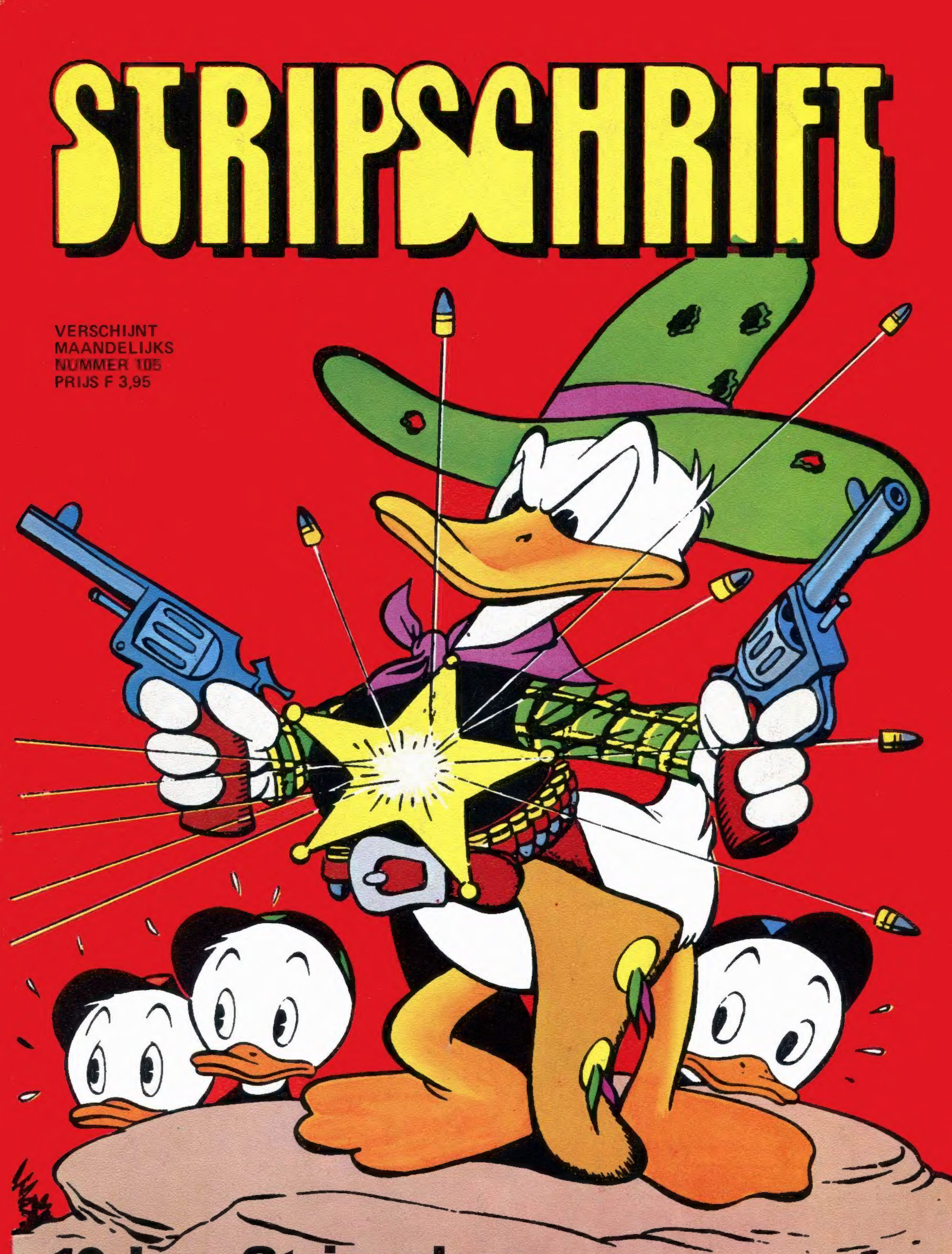

10 Jaar Stripschap Carl Barks' Donald Duck

Donald Duck

DOET AL VIJFENTWINTIG JAAR LANG EEN HOOP STOF OPWAAIEN!

©Walt Disney Prod. 1971

STRIPSCHRIFT

no. 105 November 1977

Uitgegeven door Thespa Uitgeverij voor het Stripschap Nederlands Centrum voor Belangstellenden in Strips, goedgekeurd bij K.B. 30 september 1968.

Uitgeverij Thespa
Koninginneweg 164
Amsterdam
tel. (020) 791319
Abonnementen en advertenties
tel. (020) 791319.

Redactie-adres:
Postbus 9494, Amsterdam
tel. (020) 171332

Redactie:
Hans van den Boom, Kees de Bree, Har Brok, Rob van Eijck, F. Hansen, Wim van Helden, Marcel van der Hoff, Nico Noordermeer, Martin Wassington.
Vormgeving:
Hans Frederiks
Vaste medewerkers: Domien ten Berge, Herman Pieter de Boer, Reinolt Duerings, Evert Geradts, Cees de Groot, Rob Harren, Eric Hoek, Cees Kousemaker, Dick Matena, Henk J. Meier, Guus Ong, Hans Stoovelaar, Leny Zwalve.

Stripschrift is verkrijgbaar:
via een abonnement (jan t/m dec.) à f 32,50
giro 20 99 48 t.n.v. Stripschrift, Koninginneweg 164, Amsterdam; of via een lidmaatschap/abonnement van het Stripschap à f 38,50 giro no. 15 13 000 t.n.v. de penningmeester van het Stripschap te Amsterdam; in de losse verkoop à f 3,95
Houders van een CJP-paspoort kunnen zich bij hun CJP-buro opgeven en betalen de gereduceerde abonnementsprijs van f 29,00 voor een kalenderjaar.
Lopende (bestaande) abonnementen kunnen niet omgezet worden!
Abonnementen op Stripschrift die in de loop van het abonnementsjaar worden opgegeven, kunnen slechts voor een gehele jaargang worden afgesloten.

NIETS UIT DEZE UITGAVE MAG WORDEN VERVEELVOUDIGD EN/OF OPENBAAR GEMAAKT, DOOR MIDDEL VAN DRUK, FOTOCOPIE, MICROFILM OF OP WELKE ANDERE WIJZE OOK, ZONDER VOORAFGAANDE SCHRIFTELIJKE TOESTEMMING VAN STRIPSCHRIFT EN AUTEURS.

DE VERANTWOORDELIJKHEID VOOR DE GEPLAATSTE ARTIKELEN BERUST BIJ DE AUTEURS.

JUBILARIA

Het Stripschap alweer tien jaar oud; een periode waarin een elitair verzamelaarsclubje uitgroeide tot een volwassen organisatie onder de subtitel 'Nederlands centrum voor belangstellenden in strips', vol-waardig.
Direct na het regelen van de formele verenigingszaken richtte men zich destijds op externe activiteiten, de doelstelling 'de waardering bevorderen voor strips' gedachtig. Zo verscheen een verenigingsorgaan, gevolgd door aanzetten tot een stripdokumentatiecentrum aan de Universiteit van Amsterdam. Van groot belang was daarna het entameren en begeleiden van stripheruitgaven (Tom Poes, Eric de Noorman, Pep-strips, e.v.a.), die daardoor vervolgens de leden tegen kostprijs konden worden aangeboden. De stripdag evolueerde - na openstelling voor het grote publiek - tot de stripmanifestatie van het jaar met presentatie van nieuwe stripuitgaven, kontaktmogelijkheden, en Stripschapsprijs. Ook de public-relations van Het Schap werden volwassen, daar zorgde de medewerking aan talloze radio- en tv-programma's, artikelen in dag- en weekbladen en deelname aan internationale manifestaties (Lucca, Angoulême, Parijs, Brussel, Toulouse, Knokke-Heist e.a.) wel voor. Anno 1977 maken bedrijven, studenten en uitgeverijen veelvuldig en dankbaar gebruik van de gratis deskundigheid van het onkreukbare Schap. De balans opmakend, valt te concluderen dat met de huidige perfekte organisatie de basis is gelegd voor de aanpak van essentiële zaken als: het aanleggen van maatstaven ter beoordeling van strips, wetenschappelijk onderzoek (met betrekking tot de relatie kunst-strip), opzetten van een perfekt dokumentatiecentrum, desnoods zonder UB, realisatie van een vakbond voor stripmakers (op basis van de bond Anouk van het FNV?), het begeleiden van jonge, talentvolle tekenaars, het intensief propageren van de Nederlandse strip internationaal, maar ook nationaal. (vgl. in dat verband de stripdoorsnede in SS 106), het opzetten van internationale congressen, tentoonstellingen, het stimuleren van uitgaven met secundaire literatuur, het oprichten van een museum voor stripkunst, het instellen van een leerstoel stripologie/stripkunst etc. etc...
Voorwaarde voor dat alles is wel dat de apathische leden van Het Schap die alles tot dusverre in meerderheid bewonderend - een enkeling afgunstig - gadesloegen, daadwerkelijk bijspringen. Om het bovenstaande maar direkt te relativeren wordt in deze tijd tevens het 25-jarig jubileum van Donald Duck-Weekblad gevierd. Het tijdschrift maakte de laatste tijd een verrassende groei naar 410.000 exx door, en heeft door de jaren heen veel meer voor de waardering van de strip betekent, dan wie of wat ook.
Aan beide jubilarissen is dit Stripschrift gewijd, het kwam tot stand door de enthousiaste medewerking van de Nederlandse Donald Duck-stafleden. Red.

INHOUD

5. GEKWAAK BIJ BARKS. Daan Jippes en Evert Geradts (vert.), Barkskenners bij uitstek verzorgden ter gelegenheid van 25 jaar Donald Duck-Weekblad een exclusief interview met de inmiddels bejaarde Duckman.
8. SALESMAN DONALD, Duck-verhaal (december 1943) van Barks, het verhaal werd niet eerder gepubliceerd in Nederland.
19. TERUG NAAR DE TEKENTAFELS. Daan Jippes in vaktermen over zijn vakwerk met Donald Duck.
22. DISNEYLAND IN POCKETFORMAAT. In Amsterdam werd dit voorjaar het Flora-Disneytheater geopend. Kees de Bree maakte persoonlijk kennis met de Disney-figuren en de Mickey Club.
25. DE AVONTUREN VAN HET STRIPSCHAP. Op 11 oktober bestaat Het Schap tien jaar. Een luchtige terugblik en een ernstige blik vooruit.
30. TANTE LENY TRIOMFEERT. De medewerkers van Tante Leny ontvingen op de Negende Dag van de Negende Kunst de Stripschapprijs. Hans Frederiks zet uiteen waarom!
32. HET STRIPSCHAP PRESENTEERT, het doorsnee-lid
33. DE EERLOZE KRIJG, vervolg Eric de Noorman
36. A FLYING MIRAC-OWL, herdruk Pogo 1956
39. En voorts boekbespreking, nieuws, Pi en Simpelman

SOMMAIRE

Comme le journal HollandaisDonald Duck existe 25 ans, nous vous offrons un dossier DD: un interview de Carl Barks, une reprise de la première bande dessinée écrite et dessinée par Barks et un article par le dessinateur Daan Jippes sur les cotés techniques de la bande dessinée. La société de BD 'Stripschap' existe dix ans, nous considerons le passé et l'avenir. Ensuite il y a un article sur 'Tante Leny Presenteert', prix Stripschap '77 et naturellement la suite de Pogo.

SUMMARY

As the Dutch magazine Donald Duck exists 25 years this month, we offer you a dossier DD: an interview with Carl Barks, a reprint of the first story both written and drawn by Barks and an article by artist Daan Jippes on the technical sides of making Comic Strips. The Comic Organization 'Stripschap' exists 10 years, we consider past and future. Furthermore we have an article on 'Tante Leny Presenteert', Stripschapreward '77 and of course Pogo, Eric, news, etc. etc.

STRIP TOPTIEN

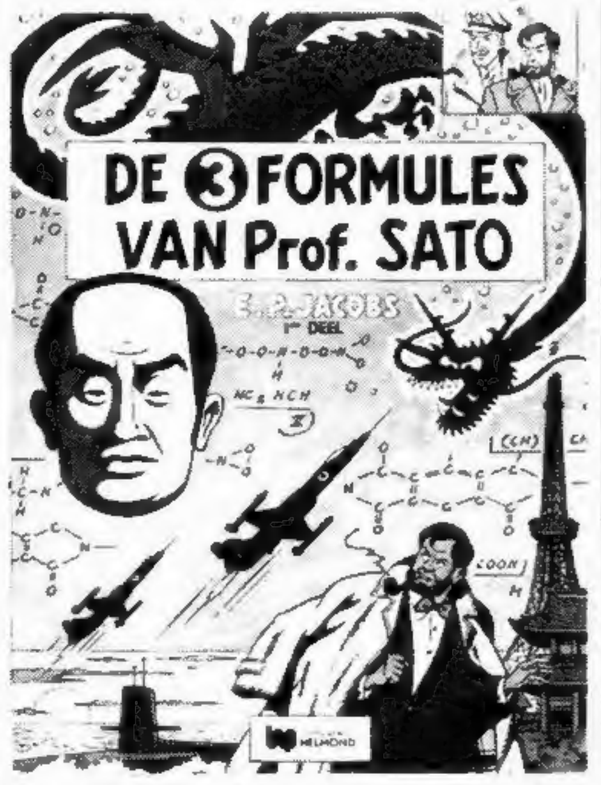

1. BLAKE EN MORTIMER (1)
De 3 Formules van Prof. Sato- 1
JACOBS
Uitgeverij Helmond

2. ROBBEDOES EN KWABBERNOOT (-)
De Doodsman
FOURNIER
Uitgeverij Dupuis

3. YOKO TSUNO (-)
De grens van het Leven
LELOUP
Uitgeverij Dupuis

4. ARCHIE CASH (-)
Levens voor Long-Thi
MALIK/BROUYERE
Uitgeverij Dupuis

5. MICKEY MOUSE (2)
Ik. . . .
WALT DISNEY PROD.
Oberon bv

6. SUSKE EN WISKE (3)
De sputterende Spuiter
VANDERSTEEN STUDIO's
Standaard Uitgeverij

7. LUCKY LUKE (4)
Zeven korte Verhalen
MORRIS/GOSCINNY
Oberon bv/Dargaud

8. ISABELLE AVONDROOD
De waanzinnige Geleerde(5)
TARDI
Uitgeverij Casterman

9. STEF ARDOBA (9)
Opdracht in het Verleden
BUS
Oberon bv

10. ROODBAARD (7)
De onzichtbare Piraat
HUBINON/CHARLIER
Oberon bv/Dargaud

Ten opzichte van de vorige toptien weinig veranderingen, alleen de nieuwe uitgaven van Dupuis manifesteerden zich duidelijk door direkt maar liefst 3 plaatsen van de toptienlijst op te eisen, De tussen (haakjes) vermelde getallen geven de notering op de vorige Toptienlijst aan. Gegevens voor deze Toptien werden verstrekt door Athenaeum Nieuwscentrum, De Blauwe Lotus, de Bijenkorf, Drukwerk, Fa. Hermans, De Jacobijn, Lambiek, De Leeswinkel, Old Comic House, Plaatjes-Boekjes, Richard, Sjors, Wammes, Wammes Waggel en Wout. MWMGW

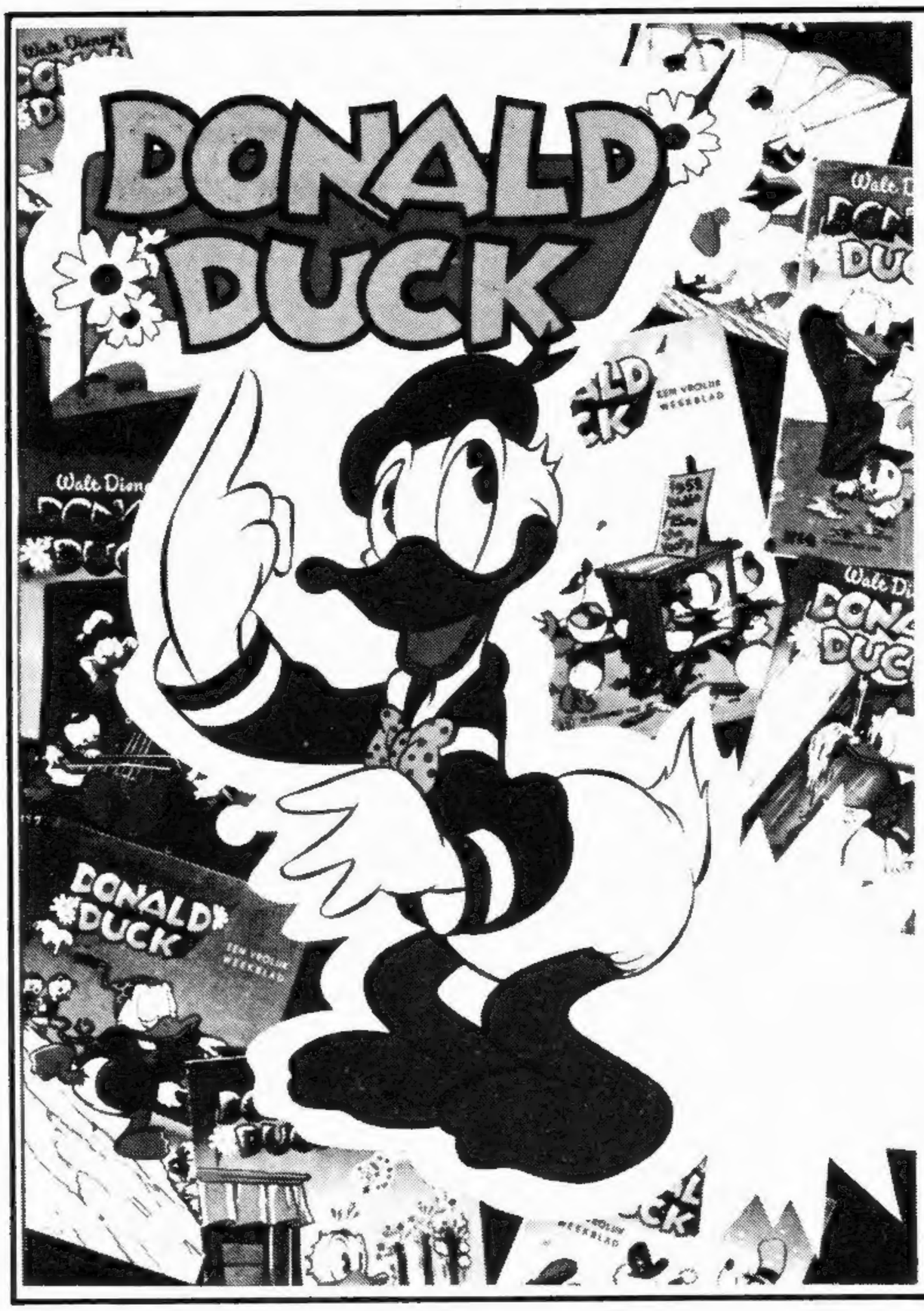

DONALD DUCK
JUBILEUM BOEK

DE EERSTE TIEN NUMMERS UIT 25 JAAR DUCKHISTORIE!

Een schitterend uitgevoerd boek van liefst 256 pagina's waarin opgenomen de eerste tien nummers van Donald Duck zoals ze in de eerste jaargang-1952- verschenen zijn.

Speciale Jubileumprijs f. 14,75 (tot 31 december 1977) Per ingang van 1 januari van 1978: f. 22,50.

Verkrijgbaar in de boekwinkel of per post te bestellen: f. 14,75 (na 1 januari 1978: f. 22,50) overmaken op postgironummer 9229 t.n.v. Podium b.v. te Haarlem onder vermelding van 'Donald Duck Jubileumboek'.

STRIP-ANTIQUARIAAT
RICHARD

zeer

uitgebreide

collectie

franse

strips

elke eerste zondag van de maand: ruilbeurs

De ruilbeurzen van december en januari vinden in verband met de feestdagen plaats op respektievelijk
11 december en
8 januari

ROMBOUT HOGERBEETSSTRAAT 78
AMSTERDAM 020-842923

Het volgende interview werd overgenomen uit de catalogus van de jaarlijkse Amerikaanse NEWCON strip-bijeenkomst. De vragen werden gesteld door E. Barbara Boatner en de antwoorden gegeven door Carl Barks en zijn vrouw Gare (rijmt min of meer op Jerry) Barks. Aan het eind volgen nog enkele aanvullende vragen, gesteld door Daan Jippes, en schriftelijk beantwoord door Carl Barks. (Red.)

GEKWAAK BIJ BARKS

'Ik zal iedereen wel teleurstellen, want wie hier komt verwacht een soort menselijke dynamo te zien, denk ik, die voortdurend geestigheden om zich heen strooit, maar ik moet ze teleurstellen... Ik kan me niet voorstellen dat iemand die Carl Barks ontmoet, teleurgesteld is; mijn eigen verwachtingen werden verre overtroffen. Ik had me een lange vriendelijke heer met wit haar en een snorretje voorgesteld, en het was exact zo'n heer die me aan de deur begroette. Misschien is hij dan geen menselijke dynamo, Barks is in elk geval een voorbeeld van geduld. Hij beantwoordt voor de zoveelste keer vragen die elke geestdriftige bezoeker hem wel zal stellen.
Omdat mijn bezoek meer een gezelligheids- dan een journalistiek karakter droeg, moet u de volgende aantekeningen niet zien als een doorwrocht interview, maar meer als een voorbeeld van 'gekwaak over de keukentafel bij Barks'.

Hoe kwam je ertoe om verhalen in heel exotische plaatsen te laten spelen? Had je daar als kind over gelezen?
Het was meer zó, dat ik dacht dat andere kinderen er over gelezen hadden, en erin geïnteresseerd waren. Waarschijnlijk had iedereen erover gelezen, behalve ik.

Je hebt een paar rampenverhalen gemaakt met Donald, zoals De Dorpssmid en het enorme stenen gezicht van Senator Snoggin - hoe kwam je op al die variaties op dat ene thema?
Nou, het was nou eenmaal zo dat Donald altijd de klappen kreeg. Hij was arrogant, en ook véél te zelfverzekerd. Het werd een soort thema van mij om die trots tot stof te vermalen.

Dat werd altijd zo totaal gedaan, neem nou dat vagevuur in 'Omelette'.
Carl levert nooit half werk af...

Maar 'Donald als pyromaan' hebben ze toch afgezwakt, niet?
Dat was het verhaal waarin hij door een klap op zijn hoofd verandert in een fikkie-stoker. Hij stichtte steeds brandjes met hele vreemde vormen en helemaal aan 't slot kon hij de verleiding niet weerstaan om brand te stichten in de prullebak van de rechter. Dat was mijn einde, maar ze hebben het veranderd - in een droom of zo; ik weet 't niet meer.

Maar in 'Omelette' lukte 't je wel: daar verbrandde de hele stad, dat vond ik altijd al één van de beste.
Ja, dat vindt men één van de grappigste.

Had je nooit bezwaar tegen het dragen van wapens door de Ducks?
Soms leek het geweld heel erg echt, zoals het geschiet in 'Sheriff of Bullett Valley'.
(zie omslag SS105! Red.)
Ik kan me niet herinneren, dat er ooit gezegd is, dat ik geen wapens mocht gebruiken. Ik vermeed het alleen omdat er al zo gruwelijk veel andere strips waren, waarin voortdurend wapens gehanteerd werden; ik wilde iets anders.

En politieke onderwerpen?
Ik lette er wel op om ze niet teveel van zulke beslissingen te laten nemen want ik censureerde mijn werk zelf al vrij grondig. Ik wist wel zo'n beetje wat ik me kon veroorloven, en ik wist dat ik maar liever niet op de tenen van de regering moest gaan staan, of op welke politieke zaak dan ook, omdat de firma zijn postvergunning zou kunnen verliezen.

Herinner je je Pulpheart Clabberhead, de kinderpsycholoog?
Ja, die was geïnspireerd op Doctor Spock...

Het is interessant hoe vaak je je kijk op de zaak over kon brengen zonder boodschappen speciaal te benadrukken. Volgens mij heb je een heleboel van je ideeën zeer duidelijk gemaakt - vervuiling, bureaucratie, noem maar op.
Ja, ik heb nooit willen preken. Als ik een boodschap wilde overbrengen probeerde ik dat op een zo onderhoudend mogelijke manier te doen - als een deel van de grappen of van het verhaal. Ik stopte het er nooit domweg in met een verhaaltje er omheen.

Ik denk niet dat kinderen of volwassenen graag moralistische dingen op hen afgevuurd krijgen.
In elk geval niet in hun ontspannings-amusement. En wat betreft politiek, dat vermeed ik om twee redenen. De voornaamste reden is dat 't zo verschrikkelijk snel voorbij is. 't Is zó weg. Vandaag is het een groot strijdpunt en tegen de tijd dat het blad acht maanden later uitkomt, is het alweer oud en vergeten. Dus met politiek heb ik me maar nooit bezig gehouden.

De meeste schurken waren nogal gemeen, maar de Bru-

topiërs hebben toch wel heel erg veel van de Russen
Dat was ook wel komisch bedoeld, trouwens. Ze moesten daar zo godsgruwelijk gelukkig zijn en ik stak de draak met dat enorme geluk.

Ik snap nog steeds niet hoe het nou zit met Western Publishing Co. en Walt Disney. Ik dacht dat ze bij Disney konden doen wat ze wilden, en nou schijnen ze weer onder de duim gehouden te worden door Western Publishing.
Wel, dat is een mysterie dat niemand die ik ken ooit heeft kunnen oplossen - wie nou precies de baas is. Ze hadden kontrakten waarmee ze bepaalde rechten verleenden, zoals aan Western Publishing. Die kontrakten moesten natuurlijk beide partijen beschermen. Western had een hoop rechten en Disney had een hoop rechten en je moest akelig goed opletten, onder wiens verantwoording bepaalde dingen vielen.

Je hebt eens gezegd hoe sommige firma's hun artiesten per bladzijde betaalden - heeft dat iets te maken met de schepping van Dagobert die aldoor in zijn geld wentelt en graaft?
Daar had het niets mee te maken. Ik verzon Oom Dagobert omdat het een goeie figuur was, en een interessante. Nee, ik zou geen psychologische redenen kunnen bedenken waarom ik één of ander verhaal maakte.

Toen Carl met Dagobert begon overzag hij volgens mij zijn hele karakter nog niet. Hij begon ermee, omdat hij in dat verhaal goed van pas kwam. En toen zag hij dat hij met Dagobert nog veel meer kon doen.

Gare, ik heb gehoord dat je een groot gedeelte van de lettering hebt gedaan.
Dat heb ik tijdenlang gedaan. Carl legde me uit wat ze wilden en dat deed ik. Ik bedoel: er was geen ruimte voor eigen initiatief, je moest het zó doen, punt uit. Ik kopieerde zijn stijl zo goed mogelijk, maar zijn letters waren breder en hadden langere lussen, want juist toen ik begon vroegen ze de lettering kompakter te maken.

Wanneer was dat?
1952, niet? Heb ik dat 'Omelette' verhaal gedaan?
Nee, dat is de oude lettering. Ik vond Carls manier altijd erg goed, maar ze wilden het voortdurend steeds dichter bij elkaar, steeds dichter. Uit mezelf had ik het meer gedaan zoals Carl.

Die bizarre dingen in het huis van Donald vond ik altijd enig - de vissenkommen vol piepkleine visjes, of met één kolossale vis erin.
Daar moest ik van Gare mee ophouden. Ze zei dat het dierenmishandeling was om die arme visjes zo weinig ruimte te geven.

Ik vreesde dat kinderen daar naar zouden kijken en gaan denken dat ze goudvissen konden kweken in een theekopje.
Hoe vond je dat verhaal van de Peeweegahs? Ik kreeg een brief van de jongens van Plattsburg High School die zeer onder de indruk waren toen het herdrukt werd. Alle kinderen op school hadden het gelezen en ze drukten in de schoolkrant wat Papa Peeweegah, het oude opperhoofd zei:

'Mij niet geloven dat zo'n bewijs
Iets betekent voor de vissen,
Voor de schepselen van het woud,
Voor de vogels, onze broeders,
In het land van de Peeweegahs!
Niemand kan dit bosland verkopen,
Niemand heeft het recht, de reden
Dan alle broeders' opperhoofden,
In een powwow met de seizoenen! '

Dat maakte indruk op ze: de hele natuur, de vogels, de dieren, donderwolken en de golven van de zee, alles moet samenwerken en toestemmen in eventuele veranderingen, en daar kwam Dagobert met zijn zware industrieën en mijnen!

We hebben eens opgemerkt dat er een aantal verhalen met 'Lange eenden' zijn, die toch beslist in jouw stijl zijn gedaan.
Oh, dat kwam omdat er iets met het tekenpapier aan de hand was. Ze gaven me eens tekenpapier met een sponsachtig oppervlak. Als ik eenden tekende maakte ik ze automatisch te lang, en dan gumde ik ze uit en deed ze overnieuw. Het lijkt wel of iedere eend die ik ooit getekend heb, eerst te lang uitviel. Toen ik op dat sponzige papier werkte werden ze weer te lang, maar ik kon ze niet meer uitvlakken! Ten slotte gaf ik het maar op, en inktte die maffe eenden zoals ze erop stonden, dus veel te lang...
Nog wat - er kwam ook een model-sheet uit rond die tijd waarin de verhoudingen van de eend gewijzigd waren. Dat was een model-sheet voor de studio en ik probeerde een soort compromis te krijgen tussen de eenden zoals ik die tekende en dat model-sheet. Zij tekenden hem vier hoofden hoog, en ik drie of drie en een halve kop. Dus ik probeerde een tussenweg te vinden, en dat was ook één van de redenen waardoor ik in de war raakte.
En dan nog wat, ik was toen een jaar voor op mijn deadline, dus ik had die eenden al maandenlang klaar voordat ik ze terugzag in druk, en merkte dat ze veel te lang waren.

WALT DISNEY presents
Donald Duck's Best Christmas
JINGLE BELLS! JINGLE BELLS! JINGLE ALL THE WAY!
TOMORROW IS CHRISTMAS, UNCA' DONALD!
ARE WE GOING TO CELEBRATE AT HOME?
NOPE! I HAVE A BETTER PLAN!
SEE THIS CARD FROM THE LIVERY STABLE? IT GIVES ME BIG IDEAS!
I'LL RENT A HORSE AND SLEIGH, AND WE'LL ALL DRIVE OVER TO GRANDMA'S HOUSE!
GEE! THAT'S SWELL!
PACK ALL OF YOUR PRESENTS IN BAGS, SO WE CAN STOW THEM IN THE SLEIGH!
WHAT ABOUT THE TURKEY AND STUFF?
PACK THE TURKEY, TOO! WE'LL TAKE EVERYTHING TO GRANDMA'S AND CELEBRATE THERE!
DONALD RETURNS WITH THE SLEIGH, AND SOON THE HAPPY DUCKS ARE READY FOR THEIR DRIVE!
THIS IS GOING TO BE THE BEST CHRISTMAS WE EVER HAD!
THERE'S A STORM COMING, BUT WE'LL BE SAFE AT GRANDMA'S BEFORE THE FIRST FLAKE FALLS!
OVER THE RIVER AND THROUGH THE WOODS TO GRANDMOTHER'S HOUSE WE GO —

Was je ooit in de verleiding de figuren te vereenvoudigen na een tijd?
Nee, ik kan me niet herinneren die verleiding ooit gehad te hebben. Ik maakte ze altijd al zo eenvoudig mogelijk, dus ik zou niet eens gekund hebben.
Ja, dat is iets wat de mensen niet begrijpen, en dat is dat iemand z'n stijl op natuurlijke wijze verandert; zonder dat de artiest het weet verandert zijn stijl. Volgens mij is dat zo bij iedere artiest zelfs bij Norman Rockwell-realisten, kijk naar hun vroegste werk en je zult zien dat ze door de jaren heen behoorlijk veranderd zijn.
Russell Myers - die z'n Broomhilda is verschrikkelijk veranderd in die vier of vijf jaar dat hij haar tekent.
Als je die eenden of andere poppetjes tekent, schiet eens in de zoveel keer je pen uit en dan zie je dat dat een verbetering is, dat het een geluk bij een ongelukje was, dat zijn figuur er daardoor beter uitziet. Dan neemt hij dat op en over en blijft het toepassen. Zo doe ik dat bij mijn eenden en behalve die ene keer dat ik ze te lang tekende heb ik 't altijd zo gedaan.

Het was toch zo'n uitstekende vondst van de redaktie: Carl Barks ter gelegenheid van het vijfentwintig-jarig jubileum van Donald Duck-weekblad telefonisch interviewen. Jammer toch dat de bejaarde kunstenaar stokdoof bleek. Toen bovendien intermediair (echtgenote) Gare met rugklachten aan bed gekluisterd bleef en interviewer Daan Jippes het vliegtuig naar Timboektoe node miste, konden we het wel vergeten. Schriftelijk interviewen met alle daaraan klevende nadelen, zoals het niet kunnen inspelen op Barks' antwoorden was de noodgedwongen oplossing. Hieronder het resultaat van alle inspanningen, waaruit voor kenners toch wel veel duidelijk wordt!

Elke tekenaar of schrijver die goed is, is behept met een bepaalde stijl. Ook jouw verhalen en tekeningen hebben een voor iedere lezer zeer herkenbare stijl. Ben je je ooit bewust geweest van je stijl bij het maken van een verhaal?
Het tekenen van de eenden en hun karakters veranderden van jaar tot jaar. Het soort Donald dat ik in de vijftiger jaren maakte en de soort verhalen die ik schreef waren niet dezelfde als die ik in de zestiger jaren deed. Ik zou vandaag de dag geen jaren 50 verhaal kunnen maken. Ik zou niet weten hoe.

Je hebt nogal wat verhalen over Donald geschreven; er moeten dus wel bepaalde overtuigingen gegroeid zijn over het tot stand brengen van een 'geslaagd', 'onderhoudend' script. Wat is of was essentieel voor de 10-pagina verhalen bijvoorbeeld?
De eerste bladzijde van de 10-pagina verhalen was erg belangrijk. Voor de langere verhalen was die ook belangrijk. Het moest de valstrik zijn waardoor een lezer de bladzij zou omslaan, en zou doorlezen. Ik hield er niet van als de redaktie er grote titel-layouts van maakte. Dan waren er nog maar twee of drie hokjes om de valstrik in te spannen.

Als je eens krap in de tijd zat en nog maar weinig dagen had om een 10-pagina verhaal te leveren, waren er dan bepaalde methoden, of nam je een bepaald type verhaal dat tijdbesparend kon werken?
Ik hoefde zelden gehaast te werken aan een 10-pagina verhaal. Als 't toch voorkwam streefde ik naar een plot dat lekker snel schreef. Wat 't tekenwerk betreft, ik merkte dat ik ingewikkeld werk bijna net zo snel kon als simpel werk. De taak was interessanter en ik kon het dan opbrengen om harder te werken. Verveling was de grootste tijd-vreter.

Maakte het veel verschil of je een Duck tekende voor een omslag of voor een plaatje op een strippagina?
Omslagtekeningen waren NIET hetzelfde als hokjestekeningen. De eenden moesten groter. Hun koppen moesten enorm. De opstelling was altijd krampachtig en moeilijk.

Is Donald nu eigenlijk een volwassene? Behoort hij tot een bepaalde generatie, of zijn er ook verschuivingen opgetreden in zijn leeftijd?
Donald lijkt me ongeveer 15 jaar oud te zijn met de verantwoordelijkheden van een volwassene en het verstand van een zesjarige (soms tenminste) waarmee hij die verantwoordelijkheden aanmoet. Hij is alleen maar onverantwoordelijker en roekeloozer geworden.

Tegenwoordig worden je verhalen regelmatig door Gold Key herdrukt. Niet alleen de latere, maar ook die uit de jaren 50. Heb je bij terugzien voorkeur voor een bepaalde periode? En heb je vroeger een indruk gehad van de populariteit van de verhalen in de jaren 50 en 60?
Men kan niet meten hoe succesvol mijn latere verhalen (uit de jaren 60) waren bij de lezers. De verspreiding van strips was zo slecht in de jaren 60 (en nu nog) dat er geen verkoopvergelijkingen gemaakt kunnen worden. Ik denk dat de plots steviger in elkaar zaten en de karakters beter uit de verf kwamen in mijn latere verhalen. De 50-er jaren verhalen waren waarschijnlijk mijn beste, daarentegen. In die tijd kwam ik nog op frisse nieuwe onderwerpen en omgevingen.

Wat versta je onder verhaalopbouw?
Dat is volgens mij het proces van keuze en plaatsing van de voornaamste faktoren die een verhaal bepalen: omgeving, motief, karakters en zo in een prettig leesbaar plot.

Je hebt wel eens gezegd dat het Vierkante Eieren-verhaal technisch gezien je beste verhaal was. Dat is uit 1949, en daarna heb je nog zoveel knappe dingen gedaan. Vind je dan niet dat je in de loop der jaren steeds vakkundiger bent geworden?
Ja, ik geloof dat de kunde van een schrijver of kunstenaar met de jaren rijpt. Hij leert fouten te vermijden bij schrijven of tekenen. Dat is het technische aspekt van het verhalen maken - in staat te zijn grappen en situaties te zien als radertjes in een goed geoliede machine. Wat betreft het Vierkante Eieren-verhaal, ik denk dat ik het tekenwerk een paar jaar later beter had kunnen doen, maar niet het verhaal.

Vind je dat je vak en je persoon na al die interviews goed belicht is geworden? Is het publiek genoeg op de hoogte van het vak?
Over de algemene opvattingen over het vak van schrijver-striptekenaar wil ik zeggen dat die nu hoger zijn dan ooit, maar het beroep wordt nog maar nauwelijks naar waarde geschat. De scheppers van de grote krantenstrips uit het verleden zijn in kleine kring beroemdheden geworden, maar toch vindt men 't nog zonderlingen.

Op de volgende tien pagina's treft u het verhaal *Salesman Donald* aan.
Dit verhaal werd van onderstaande inleiding voorzien door Cees de Groot van de Donald Duck redactie.

SALESMAN DONALD

Hoewel het in augustus 1942 verschenen verhaal *Donald Duck Finds Pirate Gold*, de allereerste D.D.-strip was waaraan *Carl Barks* tekende (hij nam 32 pagina's van de 64 voor z'n rekening terwijl de andere helft door *Jack Hannah* werd getekend), was de 10-pagina strip die in mei 1943 in 'Walt Disney Comics and Stories' verscheen, het eerste verhaal dat de meester zowel tekende als schreef. Barks tekende zijn eerste verhalen op drie balken en een aantal van deze 'vroege werken' worden in de Nederlandse *Donald Duck* omgemonteerd en geplaatst op vier balken. Het verhaal dat *Stripschrift* exclusief van Barks publiceert is nog nooit in Nederland verschenen en is het achtste verhaal (na *Pirate Gold*) dat Barks tekende. De strip dateert van december 1943 en het verhaal wordt in zijn authentieke vorm en onvertaald geplaatst.
De oplettende Duck-lezer zal bemerken dat het verhaal qua stijl nogal verschilt van het latere werk van Barks. Zo hebben Donald en de neefjes nog niet hun definitieve vorm gekregen en Barks heeft hier nog moeite om de proporties op ieder plaatje gelijk te houden. Let op het verschil in lengte van Donalds snavel op de eerste drie plaatjes van pag. 2. Een ander verschijnsel dat het vroege werk van Barks kenmerkt is het feit dat bij Donald en de neefjes een oog verdwijnt als ze maar enigszins van opzij getekend worden. (zie de laatste pagina's). In een later stadium zouden de oogjes bij een dergelijke instelling weer 'om de hoek' komen kijken. Afgezien van de uiterlijke aspecten van dit verhaal, is het thema natuurlijk de niet aflatende competitie tussen Donald en Kwik, Kwek en Kwak. Een thema dat vooral in de tien-pagina-verhalen op alle mogelijke manieren herhaald zou worden.

Cees de Groot

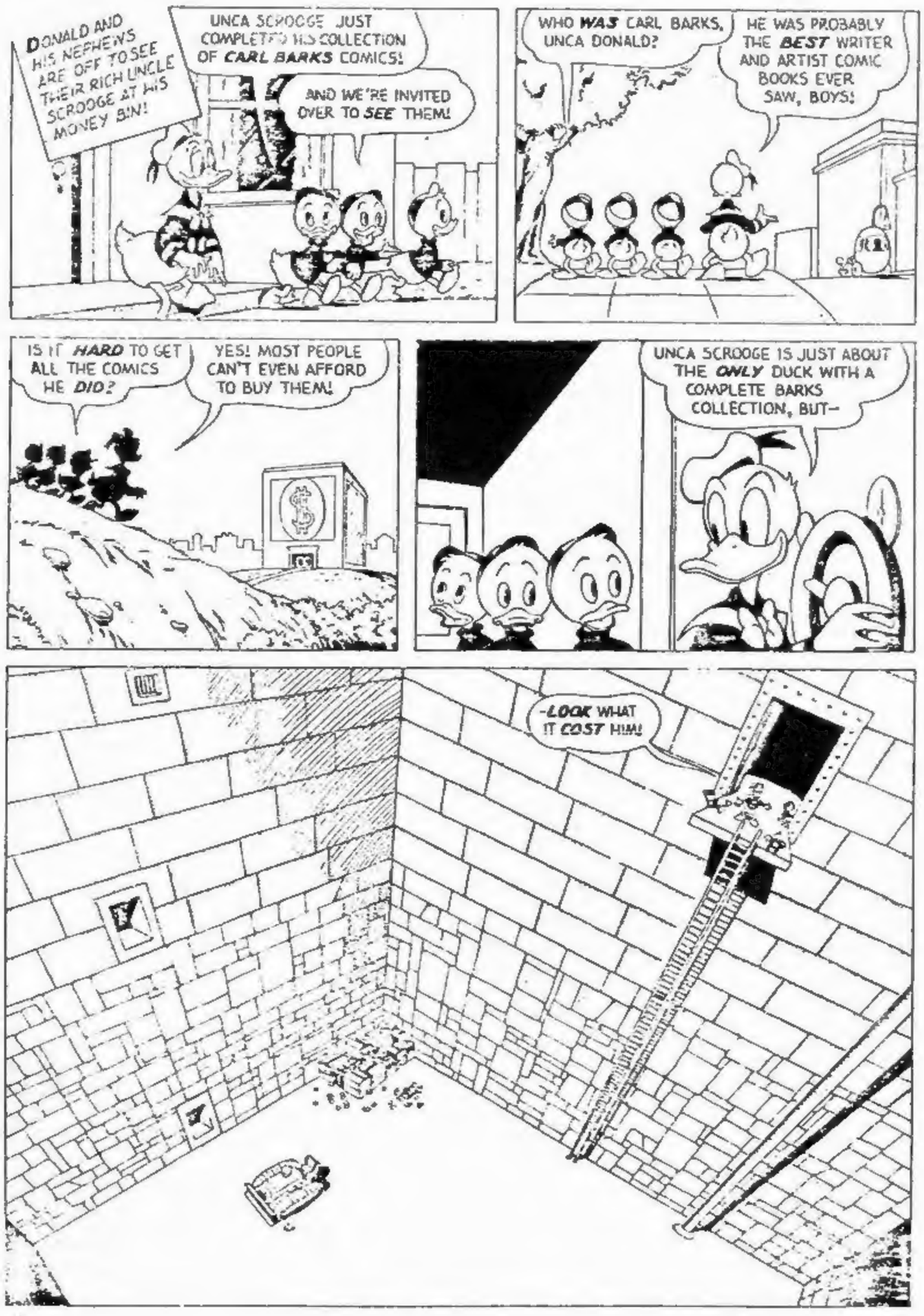
DONALD AND HIS NEPHEWS ARE OFF TO SEE THEIR RICH UNCLE SCROOGE AT HIS MONEY BIN!
UNCA SCROOGE JUST COMPLETED HIS COLLECTION OF CARL BARKS COMICS!
AND WE'RE INVITED OVER TO SEE THEM!
WHO WAS CARL BARKS, UNCA DONALD?
HE WAS PROBABLY THE BEST WRITER AND ARTIST COMIC BOOKS EVER SAW, BOYS!
IS IT HARD TO GET ALL THE COMICS HE DID?
YES! MOST PEOPLE CAN'T EVEN AFFORD TO BUY THEM!
UNCA SCROOGE IS JUST ABOUT THE ONLY DUCK WITH A COMPLETE BARKS COLLECTION, BUT—
-LOOK WHAT IT COST HIM!

Donald Duck in "SALESMAN DONALD"

by Walt Disney

WHAT'S THE MATTER, BOYS? YOU LOOK BLUE!

AW, WE CAN'T SELL THESE EGG BEATERS!

ONE DOZEN WHIZO EGG BEATERS

Copr. 1943 by Walt Disney Productions
World rights reserved

EGG BEATERS! SO YOU'RE SELLING EGG BEATERS? WHAT IN THUNDER GOT YOU STARTED AT THAT?

WE ANSWERED AN AD IN A MAGAZINE!

IF WE SELL TWELVE EGG BEATERS,

WE CAN GET AN EXPRESS WAGON!

AND YOU SAY NOBODY'LL BUY 'EM?

WE'VE PUSHED DOORBELLS ALL MORNING

AND HAVEN'T MADE ONE SINGLE SALE!

WDC 39 4312

YOU DON'T KNOW THE ROPES! LET ME TAKE THOSE EGG BEATERS! I'LL SHOW YOU HOW TO SELL 'EM! I'LL SELL EVERY ONE OF 'EM RIGHT HERE ON THIS STREET!

© Walt Disney

SALESMAN DONALD

THIS HOUSE'LL DO FOR A STARTER! AN OLD SOURPUSS LIVES HERE — WATCH ME DO MY STUFF!

GOOD MORNING, MISS! YOU ARE TOO YOUNG AND PRETTY TO BE MISTRESS OF SUCH A FINE OLD HOUSE, SO I JUDGE YOU ARE THE MAID!

I'M THE MISTRESS!

OH!! — WELL, I'M AFRAID YOU WON'T BE INTERESTED IN THE HUMBLE KITCHEN GADGET I'M SELLING — YOUR HANDS ARE TOO DELICATE FOR BEATING EGGS! — SIGH!

IS UNCA' DONALD SELLIN' EGG BEATERS OR PROPOSIN' MARRIAGE?

HE SHOULD BE ASHAMED!

SUCH LIES! SUCH LIES! TSK! TSK!

I CAN'T LOOK! TELL ME WHEN SHE SOCKS HIM!

NO DANGER! SHE LIKES IT!

GLORY BE! SHE'S BUYIN' AN EGG BEATER!

UNCA' DONALD,

THAT WAS SHAMEFUL!

G'WAN! FLATTERY IS A SALESMAN'S BEST WEAPON!

SALESMAN DONALD

DON'T TRY THIS HOUSE, UNCA' DONALD!
THESE PEOPLE HAVE A SAVAGE DOG!
THAT SHOWS THEY'RE SOFT TOUCHES!
RRR!
BEWARE SAVAGE DOG

THEY KEEP THE DOG TO PROTECT THEM FROM THEIR OWN WEAKNESS!

I BET I SELL THREE EGG BEATERS HERE!
CLICK
?

UNCA' DONALD WAS RIGHT!
THOSE FOLKS ARE BUYING THREE!
HE SURE KNOWS THE ROPES!

DONALD MAKES A SALE AT EVERY HOUSE HE VISITS— BUT WHEN HE COMES TO THE END OF THE STREET, HE HAS ONE EGG BEATER LEFT!

I DON'T SEE ANYMORE HOUSES—WHERE'LL I SELL THIS ONE?
GOSH, WE DON'T KNOW!
THERE'S AN OLD SHACK IN THAT GROVE,
BUT NO USE TRYIN' IT!
CITY LIMITS

A QUEER RECLUSE LIVES THERE!
NOBODY'S EVER SEEN HIM,
BUT PEOPLE HAVE HEARD HIM SNORTING AND GRUNTING!
IT'D BE INTERESTING TO SELL AN EGG BEATER TO A GUY LIKE THAT! LET'S GO!

SALESMAN DONALD

AS THEY NEAR THE OLD SHACK!

HERE COME SOME KIDS! I'LL SCARE THE PANTS OFF OF 'EM! HEE HE HEEEEE!

YAWOOOO

SNORT!

ROAR

RATTLE

THUMP

LOOK OUT, LINCA' DONALD,

IT MIGHT NOT BE HUMAN!

I'M NOT AFRAID OF ANYTHING I CAN'T SEE!

OPEN UP, SIR! I'VE COME TO SELL YOU AN EGG BEATER!

FUNNY — THERE'S NO ANSWER!

RAP RAP RAP

I HEAR SOMEBODY SNICKERING!

SKISH

THAT'S AN INSULT!

OPEN UP! I'M COMIN' IN — AND I'M GONNA SELL YOU THIS EGG BEATER!

I DON'T NEED ONE! I LIVE ON ROOTS AND HERBS!

SALESMAN DONALD

OPEN THIS DOOR!

YOU'LL NEVER OPEN IT THAT WAY, BROTHER!

CRACK

ZOOM!

THIS DOOR SLIDES **UP**! HE HEE HE HEEEEE!

GOLLY! ANOTHER DOOR BEHIND THE FIRST DOOR!

YEAH, AND THIS ONE SWINGS **DOWN**! HE HEEE HEEEEEE!

CLONK

COME ON, LINCA' DONALD,

LET'S GO HOME

BEFORE YOU GET HURT!

NOTHIN' DOIN'! THAT SYNTHETIC HERMIT CAN'T BANG ME AROUND! I'M GOIN' TO SELL HIM THIS EGG BEATER— OR ELSE!

5

SALESMAN DONALD

SO YOU'VE GOT STILL ANOTHER DOOR? WELL, YOU'RE NOT GONNA OPEN **IT** ON ME!

I'M COMIN' RIGHT THROUGH IT!

TSK! TSK! I SHOULD HAVE WARNED YOU! THIS DOOR DOESN'T OPEN—IT'S RUBBER!

HE HEE HE HEEEEE!

PFUNG

THIS GUY'S TOO TRICKY FOR YOU!

COME ON, UNCA' DONALD,

LET'S GO HOME PLEASE!

I'M TRICKY, TOO! GET ME AN ARMFUL OF GREEN LEAVES! I'LL SMOKE THAT FOX OUT OF HIS COZY HOLE!

6

SALESMAN DONALD

DONALD CLIMBS ONTO THE ROOF OF THE SHACK!

LUCKY HE'S GOT A FIRE GOIN' IN THE FIREPLACE!

THE LEAVES ARE SMOKIN' GOOD— NOW TO PLUG THE CHIMNEY WITH THIS ROCK!

OH, YOU TERRIBLE PERSON! YOU FIENDISH FIREBUG! OH, THIS IS AWFUL— COUGH! COUGH! GASP!

HE STOPPED YELLING— MAYBE HE PASSED OUT!

HOW'RE Y'DOIN' DOWN THERE?

I'M DOIN' NICELY, THANKS!

HEY! WHAT TH—?

7

SALESMAN DONALD

SWISH SWISH

YOU MAKE THE BEST CHIMNEY SWAB I EVER HAD! HE HEE HE HEEEEEE!

WHEN YOU COME AGAIN WEAR A WET SHIRT—I WANT TO MOP UP THE FLOOR WITH YOU, TOO! HE HEE HEEEEE!

WHAT DOES HE

LOOK LIKE, UNCA' DONALD?

DIDJA SEE HIM?

NAW! ALL I SAW WAS SOOT! BUT I'M NOT THROUGH YET!

START WALKING AWAY LIKE WE'RE GOIN' HOME — I'VE GOT AN IDEA!

O.K., UNCA' DONALD,

BUT WE WISH

YOU'D REALLY GO HOME!

HE CAN'T SEE US NOW! WAIT HERE WHILE I FIND A FORKED BRANCH!

TAKE THIS AND KEEP WALKING TOWARD HOME! LEAVE ME THE EGG BEATER— I'M GONNA CIRCLE BACK AND SELL IT TO THAT SMART ALEC!

SALESMAN DONALD

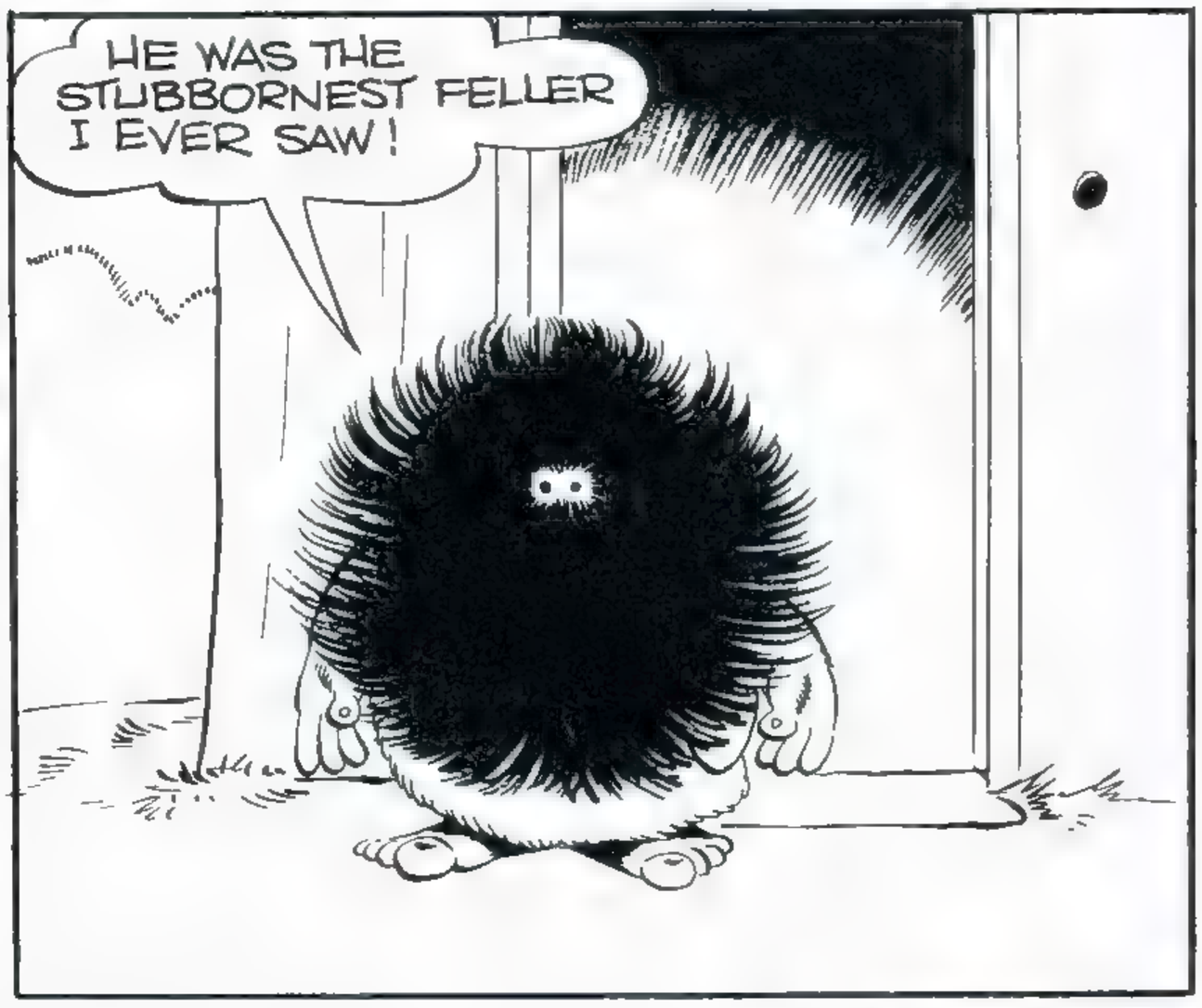

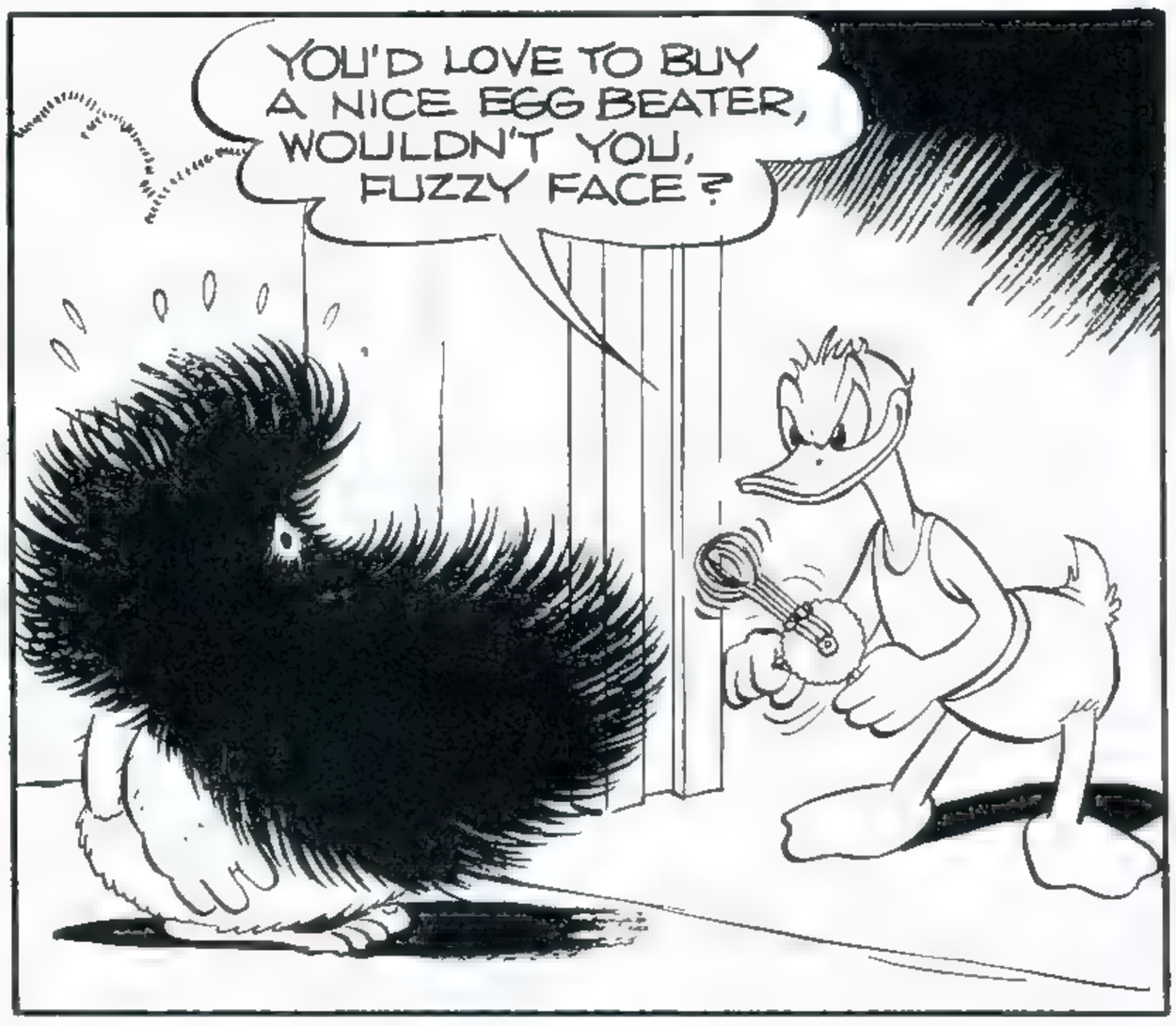

SALESMAN DONALD

HERE'S YER MONEY! GIMME THE BLASTED EGG BEATER AN' GIT!

FIRST TIME A SALESMAN EVER SOLD ME ANYTHING— BUT IT WAS FUN! HE HEE HEEEEEE!

HERE'S THE MONEY FOR THE EGG BEATERS, BOYS! I SUPPOSE YOU'LL SEND FOR THE EXPRESS WAGON RIGHT AWAY?

NO, UNCA' DONALD,

WE NEED SOME MORE HELP

FROM YOU!

HELP? WHAT KIND OF HELP?

WELL, YOU SEE, THE EGG BEATER MONEY

ONLY MAKES US **ELIGIBLE** TO GET

THE EXPRESS WAGON—

WE HAVE TO GET AN EXTRA TEN DOLLARS FROM YOU

TO SEND ALONG

WITH THE ORDER!

YOU AND YOUR BUSINESS DEALS!! I'LL SKIN YOU ALIVE!

THE END

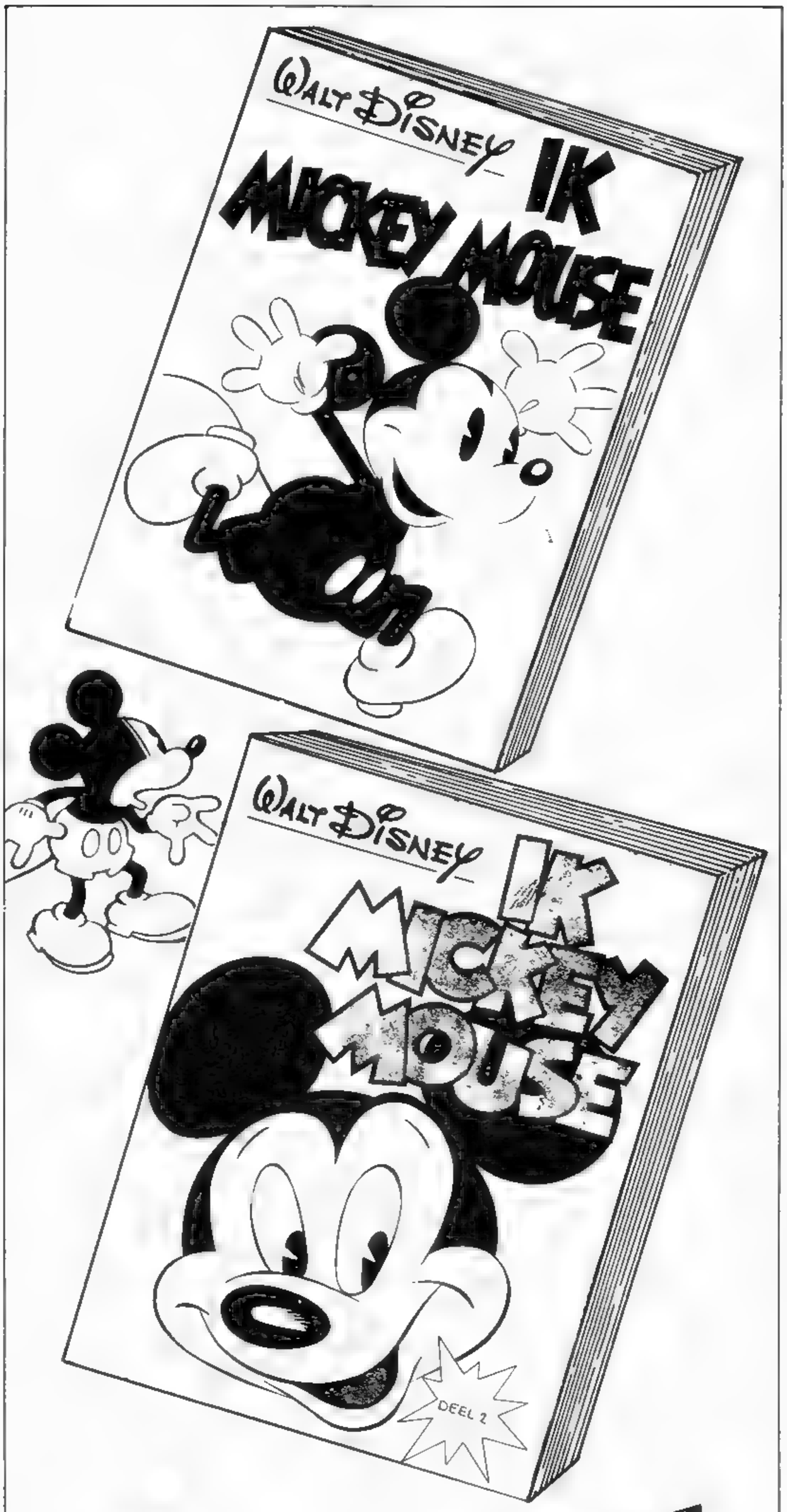

IK MICKEY MOUSE DEEL 1 EN DEEL 2

Twee formidabele boeken waarin opgenomen de historische Mickey Mouse krantestrips die Floyd Gottfredson in de periode 1930-1937 tekende. Harde cover.135 pagina's (in kleur).Overzicht van ontstaan en ontwikkeling van Mickey Mouse strip. Prijs f.29,75 per deel.

OBERON HAARLEM

FALATOFF

NIEUWE UIT-GAVEN VAN FALATOFF

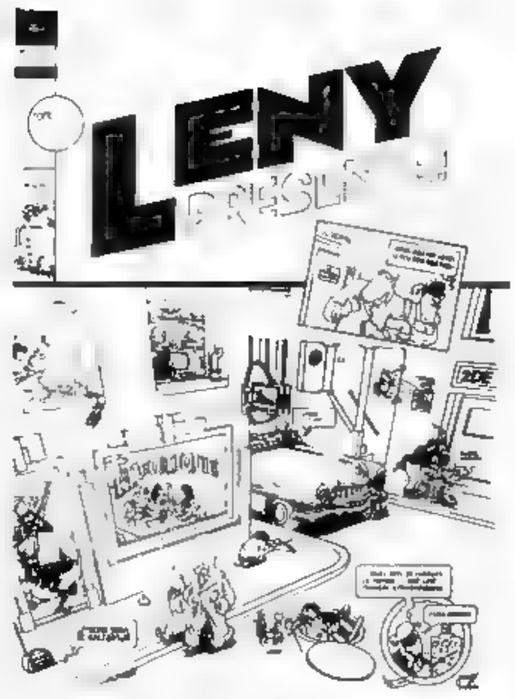

'Tante Leny Presente' deel 1
De beste strips uit de eerste 20 Tante Leny's (en een paar nummers van Modern Papier). Met werk van Swarte, Geradts, Smeets, enz. . . in het Frans. Prijs per stuk 35 Francs.

Falatoff 38/39: Interview met de Tante Leny ploeg; 20 bladzijden 'bekentenissen van Tante'; en verder veel strips en nieuws; Kleurenomslag van Joost Swarte. Prijs 15 frs.
A4 COMIX nr. 1: Franse vertaling van Tante Leny nr. 15 (Marc Smeets nummer). Prijs f4,50 francs.

EN NOG STEEDS: ONZE POSTORDERDIENST

Alle grote en kleine uitgaves op stripgebied, zowel uit Frankrijk als uit andere landen, kunt u per post thuisgestuurd krijgen:

Posters	Tardi, Druillet, Bilal, F'Murrer, Gotlib, Moebius, Taffin, Caza, enz.
Bladen	Metal Hurlant, Fluide Glacial, Echo des Savanes, Charlie. . .
Albums	Bretecher, Gotlib, Druillet, Moebius, Gal, Tardi enz. enz. . .
Fanzines	Petit Mickey, Haga, Buck, e.a.
Import	Comix, Corben, Bodé, C.Foss, Roger Dean. . .

Enkele prijzen:
Metal Hurlant: 4,25 gulden per nr.; Moustache et Trotinette (Calvo): 6 gulden; Trucs en vrac (Gotlib-Dargaud): 12,50 gulden; Tardi 30/40 (Futuropolis): 17,50 gulden.
Onze gratis catalogus (8 bladzijden dik) kunt u aanvragen bij:
ARTEFACT, 3 RUE DU MARCHE, 95880 ENGHIEN, FRANKRIJK.

HOE BESTELLEN ?
U ontvangt onze catalogus. U deelt de prijzen (in Franse Francs) door twee en u heeft de prijzen in guldens.
Bij het bedrag van uw bestelling telt u de portokosten op: Bestellingen van 1 tot 25 gulden: f 2,– porto; van 25 tot 50 gulden: f 4,– porto; van 50 tot 75 gulden: f 6,– porto enzovoorts.
Het totale bedrag stort u vervolgens op giro **LA SOURCE 35 587 40 L** van Artefact, 3 rue du Marché, 95880 Enghien, Frankrijk. U kunt dit op het postkantoor doen, maar ook via uw eigen girorekening. Op enveloppe en girokaart zet u dan 'buitenland', verder blijft alles hetzelfde.
Vergeet u niet op uw stortingsformuliertje of girokaart de bestelde titels te vermelden!
U ontvangt uw bestelling zodra wij uw betaling binnen hebben. Wij danken u alvast voor uw vertrouwen, en wensen u heel veel leesplezier toe.

Nu door Artefact uitgegeven:
FANTASMAGORIE (nieuwe formule)
het eerste **Europese** fanzine over tekenfilm. Nog leverbaar: speciaal nummer Annecy. Prijs 8 francs of 4 gulden.

TERUG NAAR DE TEKENTAFELS met

Daan Jippes

Net als in Nederland neemt het tijdschrift Donald Duck (daar Anders And) in Denemarken een belangrijke plaats in op de jeugdbladenmarkt. En net als in Nederland bestaat er in Denemarken een aktieve groep van Barks-aanhangers die in samenwerking met Noorse en Zweedse fans fanzines als 'Carl Barks & Co' en 'Donaldisten' op de been houden. Bovendien organiseert deze groep regelmatig 'comic conventions', een soort stripdagen. Op de meest recente convention had men als buitenlands specialist Daan Jippes uitgenodigd een lezing te komen houden. Cees de Groot en Thom Roep vergezelden hem op die trip, terwijl Cees en Daan tevens nog deelnamen aan een Disney-panel.
Wij hebben Daan gevraagd zijn (Engelstalige) lezing voor Stripschrift te vertalen.

De meesten onder jullie zullen mij wel niet kennen - zullen wel niets van mij gezien *hebben - Nou, waarom zouden jullie dan naar mij gaan zitten luisteren?*
Misschien omdat je gehoord hebt of gelezen dat de spreker van vanavond - dat ben ik dan - zogezegd 'uit de professie' komt? Dus dattie met èchte, keiharde informatie komt? Nou. . . zo zij het dan maar! . . .'
Maar ik ben bang dat je dan wat te veel van me verwacht. Al het gestelde, alle meningen die ik straks zo nodig moet verkondigen zijn natuurlijk erg subjektief en zeer geldend voor dit moment. Ik leer ook nog steeds bij, moet je niet vergeten! Nou ben ik géén professionele speech-schrijver (dat is óók een vak!), dus ga ik me bij voorbaat gauw indekken met excuses, voor het geval mijn bedenksels *te weinig* gecoördineerd op de vlucht gaan en een te groot beroep op jullie geduld doen. En: mijn *Deens* is ook niet meer wat het geweest is; ik hoop maar dat jullie je niet te veel aan mijn Engels zullen storen; onderbetaald onderwijs en goedkope romannetjes zijn daar de oorzaak van. Maar jullie zullen wel net zulke slechte onderwijzers als ik gehad hebben, dus zal het vanavond toch nog mooi worden.

Zoals ik al zei: Hier dan een bericht uit de 'cartooning-business' *Ja ma, ik ben een 'cartoonist' (zo zeggen ze 't in Amerika) - Ach, bent* U *een cartoonist? Tekent U van die grappige poppetjes?* Dat is natuurlijk ook zo; feitelijk. Maar als dat nou echt 't enige was wat ik voor dit beroep zou hoeven doen, dan zou me dat nog geen 'cartoonist' maken!

Een *acteur* is niet alleen maar iemand met een pruik op en wat grime op z'n gezicht!

Da's duidelijk: Het gaat erom wat je *doet* met 'die grappige poppetjes', *dat* bepaald of je cartoonist bent of niet. En *wat* doe je dan? Je schept (of althans, je *probeert* het) een soort van *universum* (met een groot woord.) Een universum met duidelijke beperking. Van duidelijk herkenbare dimensie. Want de *bezoeker* van dat universum, de lezer van die *cartoon*, moet zich daarin op z'n gemak kunnen voelen. We komen hier op het gebied van de 'Geheimen van 't Entertainment, en dat is natuurlijk waar de *cartoon* (de *strip*) thuishoort of in ieder geval deel van uitmaakt; het is een vorm van entertainment. En daar schudt *strip* dan ook handjes met *literatuur, theater, cinema, concert* - Wie weet er nog meer? Uitdrukkingsmiddelen, -vormen (*media*?) hoe verschillend van aard dan ook onderling, maar: *Middelen die tot de verbeelding* spreken, die verbeelding zelfs *prikkelen*, middelen die mensen *onderhouden*, 'entertainen' dus. En nu even een stelling: Pas als zo'n uitdrukkingsmiddel in *die* mate is aangewend, dat het dus *entertainment* is, pas dan zou zo'n middel kunnen gaan functioneren als een middel voor *onderwijs*. Zo'n middel (medium) op zich betekent nog niets; doet ook niets. Dat we er toch 'sensaties' van ondervinden komt ook alleen wanneer er een persoon achter de knoppen is gaan zitten; hier de *cartoonist*. (Laten we die benaming voorlopig maar aanhouden, ook al heeft die in het Nederlandse taalgebruikt een wat enger begrip).

Het gebruik van het medium.

Wanneer we naar een stuk muziek luisteren, ondergaan we sensaties van een geheel andere geaardheid dan die we ondergaan bij het lezen van een stuk literatuur. Tóch kan het best mogelijk zijn dat beide soorten van sensaties uit één en hetzelfde 'universum' stammen. Dat zou dus betekenen dat de persoon achter dat universum de *bekwaamheid bezit* om beide media te gebruiken. En nu weer terug: Als hij die bekwaamheid nu eens toepaste en één en hetzelfde *idee* zou gaan vertalen naar beide media, dan zouden daar twee totaal *anders* geaarde stukjes entertainment uitrollen. *Waar* gaat 't dus om in dit vak? Voornamelijk om het *toepassen* van ideeën op het medium; het hangt *niet* zozeer van de ideeën zelf af! En dan natuurlijk nog die bekwaamheid om het medium te gebruiken - *vakmanschap* dus.

Goed, het woord is gevallen: vakmanschap. Wat is dat nou eigenlijk? Laten we nou aannemen dat de zaken zich ongeveer zó ontwikkelen: Zo'n cartoonist heeft een idee, op een gegeven moment; naar zijn mening waard om de wereld kond van te doen; ziet 't als 't ware helemaal voor zich, al die plaatjes! 't Mot eruit! De mensen moeten dit mee kunnen maken. Juist! Maar hoe? Hoe krijgt hij dat gedaan? Hoe slaagt hij er in godsnaam in om die indrukken nèt zo bij zijn toekomstige lezers 'in te planten'? Want dat is de opdracht: die te vertalen (in een of andere vorm) *op papier*, zodanig dat wanneer een eventuele lezer dat werk, op welk moment dan ook, zal opnemen, die oorspronkelijke bedoelingen van de cartoonist nog steeds zó overkomen. Dat heet dan *communicatie*, of zoiets. Het probleem waar de cartoonist dus voor staat is een eventuele communicatiestoornis met zijn publiek bij voorbaat uit te sluiten. Dus: ik heb een verhaal. Daar ken ik 't naadje van de kous van, en *jij* weet niets. Nou moet *ik* er voor zorgen dat ik mijn verhaal zó vertel, dat jij *vanzelf* achter dat naadje van de kous komt.

VAKMANSCHAP

Wat behelst nu precies dat 'vakmanschap' bij het medium 'strip'. De strip is vooral een *visueel* medium. Dus: Wil een cartoonist met dat medium z'n verhaal vertellen, dan moet dat *visueel* gebeuren, d.m.v. een *opeenvolging van plaatjes*. Hij zal *tekst* alleen als toevoeging gebruiken, om details in de handeling van het verhaal meer te verduidelijken (waar die moeilijk te visualiseren zijn).
Hier heb ik nog geen waterdichte definitie van het medium strip mee gegeven - probeer ik niet eens. Daar hebben we hier allemaal wel zo onze ideeën over; gaan we niet verder op in dus!
Als ik zeg dat het verhaal vooral visueel verteld dient te gaan worden bij een strip, dan valt onder het benodigde 'vakmanschap' zeker de begaafdheid van 'te kunnen tekenen'. Dat spreekt voor zich...! Wat kan ik daar verder over zeggen; wat is daar verder aan *uit te leggen?* Er zijn geen *regels* waar een tekening aan zou moeten voldoen! Dat is altijd arbitrair, godzijdank! Zolang de cartoonist in staat is om:
– Leven in zijn figuren te brengen (gevoel heeft voor *animatie*);

– Ruimte in zijn plaatjes te suggereren (gevoel heeft voor *perspectief*);
– Z'n voorstellingen plastisch te houden (gevoel heeft voor *lichtval*),

dan zit z'n tekenwerk, van de *esthetische kant* bezien, wel goed. Maar ook niet meer dan dat! 't Gaat er maar om wat hij er verder mee doet!
Cartooning als medium komt dus neer op *visueel vertellen*.
Goed, we nemen dus aan, dat de cartoonist *kan* tekenen; nu moet hij daarmee gaan *vertellen*. We gaan ervan uit dat er al een verhaal is. Hij zal nu gebruik moeten gaan maken van de *trucs* die het medium strip hem biedt, om de essentie van dat verhaal (wat hij in z'n hoofd heeft) 'verstript' op papier te krijgen,
Ik zei 'trucs'. Dat geldt dus in het *gebruik*.
Ik wil eigenlijk op de karakteristieken van het medium zèlf ingaan. En dan gebruik ik liever het beeld van de *gietvorm*. Een medium is zelf al een gietvorm; maar duiken we er dieper in, dan zien we een *onderverdeling* in *allerlei* van die 'gietvormen'.
We zien een hiërarchie ontstaan (van onder naar boven, en met excuses voor de Engelse benaming:

– *de shot* (= de voorstelling binnen één plaatje);
– *de aktie* (= een aaneenschakeling van shots die één handeling betreffen);
– *de scène*, of *sequence* (= *een aaneenschakeling van akties die één onderdeel van de intrige betreffen).*
– *etcetera.*

Het is belangrijk dat de cartoonist daarvan op de hoogre is, voordat hij met zijn verhaal aankomt. Is dat het geval, dan zal hij nu beginnen z'n verhaal om te vormen in een scenario. Dat wil zeggen dat hij z'n verhaal gaat ontleden in een hiërarchie van (ik zal maar zeggen) *elementen van dramatische zeggingskracht*, om die vervolgens in de 'corresponderende gietvormen' van het medium te kunnen stoppen. Is dat met gevoel gedaan, dan zullen die elementen (door dit gietproces) hun beslag gekregen hebben in zekere symbolen die, naar hun betekenis geïnterpreteerd, in hun totaliteit een weergave zullen vormen van de oorspronkelijke bedoeling die de cartoonist met zijn verhaal had. Het zal in grote mate afhangen van *dit proces* of dat verhaal van die cartoonist *als strip* de lezer zal aanspreken of niet.
(*Even een opmerking anno nu, maart '77: Nu ik dit zo zit terug te vertalen wil ik voor de zekerheid nog wel even kwijt dat de zgn 'buitenstaander' die dit leest, en voor wie die lezing natuurlijk in de eerste plaats geschreven is, nu niet moet denken dat dit voor mij en mijn collega's in de praktijk zo moeilijk en ingewikkeld ligt als ik beschreven heb! Wat ik probeer is - en die collega's zullen wel met hun hoofd zitten te schudden - een reconstructie te geven van wat er bij stripmaken als vak op moleculair niveau aan de hand is. Maar ja, is iemand die dorst heeft geïnteresseerd om te horen wat er allemaal in een druppeltje water rondspookt? . . . Maar ik ga dapper door!)*

BLOW-UP

Ik zal proberen jullie wat voorbeelden te geven van zo'n gietproces.
Daarvoor heb ik een blow-up

EENS EVEN KIJKEN... VRIJDAG KRIJG IK GELD...IK KAN NATUURLIJK BEST...
HMMM...KATRIEN HOEFT ER HELEMAAL NIETS VAN TE MERKEN! ZE PRAAST, HEM HAAST NOOIT EN...!
IK DOE HET, JONGENS! IK BRENG HEM WEG! TOT ZO!
BAH! WAT STINKT DAT DING NAAR VIS!
NOU JA, GEEN WONDER OOK! HIJ HEEFT MAANDEN IN EEN SARDINEBLIKJE GEZETEN!
HAP!
NIET DOEN, STOMME KAT! BLIJF STAAN! DIE BROCHE IS VAN KATRIEN!

van een willekeurige Donald Duck-pagina meegebracht - die hadden we toch nog ergens rondslingeren op de redaktie. Het had net zo goed uit een andere strip kunnen zijn, maar voor deze gelegenheid leek me dit zeer op z'n plaats.
Je zou me misschien niet geloven als ik zeg dat deze pagina praktisch helemaal opgebouwd is uit gietvormen. Jullie zien het alleen niet (meer) omdat jullie er helemaal aan gewend zijn geraakt. Immuun gemaakt door jarenlang van jongs af aan striplezen. Nou niet ongerust worden! 't Is hetzelfde als met *lopen*. Dat je zo *gefascineerd* bent door het feit dat je een afstand kunt overbruggen met een serie stappen. Ik sluit de *mogelijkheid* daartoe niet uit, dat dat tóch de reden zou kunnen zijn, maar gewoonlijk gaat 't toch om het eerste. Terug naar 't gietproces: Hoe kunnen we zien waar dat is gebeurd? Dan moet ik eerst even wat dieper op dat *gieten* ingaan. M.i. bestaat dat uit een behandeling in drie fasen:
a. *styling*
b. *staging*
c. *composing*.
't Is weer op z'n Engels ('t zegt het zo beknopt!) maar als ik 't op z'n Nederlands moet zeggen wordt het iets van:
a. *Stilering*
b. *Uitrusting*
c. *Compositie*.
Dat kun je nòg met moeite Nederlands noemen, en het is de vraag of het meer verhelderend werkt. Daarom kan 't geen kwaad om bij elk van die behandelingen even stil te staan.

STYLING

Daar bepaalt de cartoonist gewoonlijk zijn 'taal'. Niet alleen *hoe*, maar ook *hoeveel*. Dit met het doel de 'toon' van de te maken strip in overeenstemming te brengen met de aard van het verhaal.
Binnen die verworven context zal hij zich nu druk moeten maken om de zgn.

STAGING

Daar bepaalt hij met welke *middelen* (zowel dramatische als grafische) hij de stof van zijn verhaal het beste kan presenteren, om zo 'effectief' mogelijk te werken

COMPOSING

Daar brengt de cartoonist de voorgaande beslissingen tot realiteit. Hij laat styling en staging samenwerken, op zo'n wijze dat *leesbaarheid* en (noem 't maar) *esthetiek* de kardinale punten blijven. Nu kunnen we ons voorbeeld er weer bij halen. Laten we er een scene uitpikken. Zoals gezegd: Een voorbeeld van zo'n 'gietvorm' om een verhaal te verstrippen. Nemen we bij voorbeeld de onderste helft van die pagina, waar Donald van z'n broche beroofd wordt door die kat. En laten we eens onderzoeken in hoeverre die scene een *styling* heeft ondergaan.
(Het ligt dus op 't scenariotechnische vlak hier; en dan is het moeilijk zoeken naar 'bewijzen' van styling, omdat de dynamiek *van de scene zèlf de styling uitmaakt. En de dynamiek, tja, daar wordt de scene juist aan* herkend. *Dat lijkt dus een hopeloze zaak te worden zo. Beter is om op zoek te gaan naar* verschillen *tussen hoe deze scene eruit ziet en hoe deze scene - volgens dat deel uit het verhaal - eruit had* kunnen *zien! Dan ontdekken we ook waar de styling heeft toegeslagen. . .)*

Dit stukje van die scene, waar Donald die kat toeschreeuwt dat hij die broche los moet laten, omdat die van Katrien is, enz.. Het gaat er bij dit plaatje om, dat *nóg even* de benarde positie benadrukt wordt waarin Donald nu verzeild is geraakt (want we wísten al dat het de broche van Katrien was), dus had de scene net zo goed beëindigd kunnen worden met een plaatje waarin Donald ongeveer dezelfde boodschap in z'n woorden legt, maar verder *gelaten* de kat nastaart (hij raakt die broche tòch kwijt, daar. . .)

Nog een voorbeeld:

Dit hier gaat nogal met enig *geweld* gepaard. Niet dat ik daar iets tegen heb hoor, maar ik kan me indenken dat deze zelfde gebeurtenis op nog wel een tiental andere manieren op te lossen is. Maar nee! Onze cartoonist hier, *Carl Barks*, liet het op *deze* manier gebeuren, omdat volgens hem 'de wereld

van Donald Duck' dat zo bepaalt. En dienovereenkomstig wordt zoiets 'ge-styled'.

Blijven we bij diezelfde scene, en gaan we de 'staging' eens bekijken. Zoals ik al eerder gezegd heb, gaat 't daarbij om de selectie der 'middelen'. Eerst dan maar een visueel voorbeeld genomen, straks een scenaristisch. Dit plaatje hier:

Wat laat de cartoonist zien, en wat niet?
Bijvoorbeeld: Die kerel daar is niet strikt nodig om duidelijk te maken *wat* hier precies gebeurt. Toch, door hem aan dit plaatje toe te voegen, weet Barks het wezen van wat hier aan het gebeuren is te benadrukken: Opeens-beginnen-er-allemaal-katten -achter-Donald-aan-te-lopen.

Voor een *scenaristisch* voorbeeld moet ik, net als bij de *styling* daarnet, weer gebruik maken van een 'alternatieve' oplossing. Ging het bij het voorbeeld styling van een scene vooral om het verschil met hoe die scene anders kon, bij staging van een scene moet ik het verschil laten zien *wat er in die scene ook nog* getoond *had kunnen worden.* Hier:

Waarom heeft de cartoonist Donald hier tussen die twee plaatjes niet even verbaasd of verrast laten kijken? Dat is toch helemaal niet zo'n onnatuurlijke reactie, wel? Geldt voor een *eend* net zo goed. Ik bedoel: Dat kan je toch niet onberoerd laten, wanneer een kat pardoès op je hoofd neerploft. Dus waarom niet even zo'n plaatje, weetjewel . .
Noppes! Barks achtte 't blijkbaar niet erg ter zake doende, dus liet hij 't weg.

SHOTS

Ziezo, nu zijn we zover dat we die scene met de katten zowel scenaristisch als visueel 'gestaged' hebben tot een serie gebeurtenisjes, die we in een reeks *plaatjes* moeten zien om te toveren. (shots).
Nog even recapituleren. (telt u even mee?)

a. Donald rent voort met broche. Stelt vast dat broche naar vis stinkt. Verklaring.
b. Donald blijkt daardoor hele rijen katten aan te trekken.
c. Eén kat springt, en pakt Donald's broche af.
d. Kat rent weg met broche, Donald daardoor in paniek er achteraan.

Zo is de scene scenaristisch dus óók al *gecomponeerd* en dient nu alleen nog *visueel* gecomponeerd te worden. Daartoe koppelt de cartoonist elk van die gebeurtenisjes - naar eigen goeddunken - aan een voor de lezer overzichtelijke en leesbare lay-out en legt zo de gebeurtenissen in die scene vast in een serie 'shots'. Daarmee is het werk van de cartoonist, voor wat betreft de belangrijkste fase, behandeld.

Styling-Staging-Composing. Daarin manifesteert zich het echte *vak* van cartoonist. Maar dan alléén als middel om. . .
Nooit als doel op *zichzelf.*
Want: Het gaat immers om wat hij *mee te delen* heeft, en *niet om de techniek die daarvoor nodig is.* Daarom zou het voor de cartoonist ook 't beste zijn als hij erin zou slagen elke zwakheid in zijn techniek te vermijden die de aandacht kan afleiden van datgene wat hij mee wil delen. De lezer zou eigenlijk niets moeten merken van die techniek; dan kan hij er ook niet door gestoord worden. Het is dan ook niet zomaar dat mensen met een zwaar accent zelden een baantje als presentator aangeboden krijgen!

STRIPTAAL

Het is door het dagelijkse wel- en wee in de beoefening van zijn vak, dat de cartoonist zekere *ontdekkingen* zal doen.
Ontdekkingen, en nog eens ontdekkingen-omtrent hoe zijn vakgebied ou *werkelijk* in elkaar blijkt te zitten. Hij zal ze vooral doen wanneer hij zichzelf toe geeft *fouten* gemaakt te hebben. Dat zal hem in staat stellen om erachter te komen hoe die in 't vervolg te vermijden. Oplossingen daarvoor zal hij zich toe-eigenen, en ze voortaan inpassen in zijn techniek; om beter werk te leveren.
Waarom? Nou waarschijnlijk is dat hij van zijn vak houdt. En zo *ontwikkelt* hij zich zelf.
Dat, op zijn beurt, kan weer zijn effect hebben op zijn oorspronkelijk ingenomen standpunten t.o.v. zijn vakgebied. Bepaalde 'overtuigingen' verdwijnen, of worden ingeruild, 'waarden' zullen misschien van plaats wisselen. Wat is hier dus aan het gebeuren? Zijn bekwaamheid, vakmanschap, is zich aan het *verfijnen*. Zijn *striptaal* zal steeds vloeiender worden, meer 'naturel' aandoen, en een *universele* kwaliteit krijgen. De 'zware accenten' van het begin zijn eindelijk geneutraliseerd! Hij zal daardoor warempel de kans nog lopen zich een groter leespubliek te verwerven. Hoor ik daar iemand 'commercie' roepen? Zeker, die kans zit er altijd in, dat het label *commercieel* erop wordt geplakt, vanwege het grote succes. Daardoor is de cartoonist wat *suspect* in de ogen van menigeen geworden. 't Is toch een vies woord, commercieel?
Niet dat de cartoonist zich daarvan iets aan hoeft te trekken! Hij weet wel beter wat er *echt* is gebeurd. Hij wijt dat soort afkeurende reacties dan ook aan afwezigheid van oprechte interesse bij dat deel van z'n publiek, of aan gevoelens van zich-verraden te voelen in hun pretenties betreffende zaken als 'goede smaak' etc.
Wat dus helemaal nog niet aantoont dat daarom zijn werk van *slechte kwaliteit* zou zijn (geworden). Wat moet eigenlijk als de echte betekenis van het woord 'commercieel' opgevat worden? Vaak komt de indruk te veel te liggen op het 'lucratieve' van de zaak; maar betekent het eigenlijk niet in de *eerste plaats* aansprekelijk voor een breed publiek? (wat dan een *lucratief vervolg* kan hebben?)
Weer anderen zijn een mening toegedaan die precies de andere kant opgaat. Daar blijkt 'commercieel' dan een *soortnaam* te zijn; een toverwoord om een *procedure* mee te suggereren volgens welke het mogelijk zou zijn een gestandaardiseerde, zogenaamde *successtrip* te vervaardigen. Daarbij zouden dan bepaalde *ingrediënten* een beslissende rol spelen, die ervoor zal zorgen dat die strip *dus* 'gevreten gaat worden', en de buit bij voorbaat binnen is. Dit wordt niet alleen beweerd door mensen die verder geen bemoeienis met dat hele stripgebeuren hebben; d'r zijn er heel wat die er wel degelijk beroepsmatig mee verbonden zijn, zelfs met beslissingsbevoegdheid.
Heren, alstublieft. . .
Back to the drawing-boards!
Terug naar de tekentafels;
begint u nog maar eens opnieuw!

Lucht dat óp? wilt u weten? Ach, als dat *alles* was!
Je hebt bijvoorbeeld ook zat mensen die nu vinden (als ze zich tenminste de moeite getroost hebben tot hier opgelet te hebben!) dat 't tóch allemaal verspilde drukmakerij geweest is om zo'n soort lezing als deze überhaupt te houden; 't gaat toch immers om iets wat je niet zo serieus hoeft te nemen, 't is toch maar voor ontspanning, dat lezen van strips? Dus. . . Denkt U ècht zo? Mag ik U dan verzoeken? . . . Terug naar *af*! Gaat u maar - daar staan de tekentafels.
Maar 't kan zijn. . . dat ik de zaken wat *te* strict heb voorgesteld. Maar ja, wat moet je. Ik heb het al in mijn intro gezegd: Ik kan hoogstens vertellen wat *ik* denk, en wat ik *nu* denk. Alles verandert toch wel. . . Hoe? Dat weet je nooit. Ik verander *zelf* ook. Misschien word ik wel *bescheidener*, houd ik me wat meer op de vlakte, wie weet. Zit ik verbijsterd terug te kijken op de onzin die ik vanavond allemaal te berde durfde te brengen! Zijn jullie mooi klaar mee, hè? Jullie avond verknald!

Zal ik óók maar teruggaan naar mijn tekentafel, dan?

ROBBEDOES

VOORAANSTAAND WESTEUROPEES UITGEVERSBEDRIJF
MET PRODUKTIE VAN
WEEKBLADEN, FILMS EN BOEKEN
ZOEKT

REDACTEUR–VERTALER OF REDACTRICE–VERTAALSTER

ALS ASSISTENT (E) VOOR HOOFDREDACTEUR

Hiervoor komt in aanmerking iemnad met een
– uitstekende kennis van het Nederlands,
– pittige, jeugdige stijl,
– behoorlijke passieve kennis van Frans en Engels,
– belangstelling voor techniek en wetenschap,
– fantasie, enthousiasme en gevoel voor humor.

Als u zich hierdoor aangesproken voelt, en verder ook zelfstandig kunt werken, van dit werk een carrière wilt maken, en daarvoor ook graag in België wilt wonen, schrijf dan eens wat over uzelf - en u salariswensen - aan

UITGEVERIJ JEAN DUPUIS N.S.
Redaktie Robbedoes
Livornostraat 97
1050 Brussel

DISNEYLAND IN POCKETFORMAAT

Wat is er leuker dan Pluto aan z'n staart trekken?

door Kees de Bree

We zijn inmiddels een half jaar verder en er is wat meer inzicht in de stand van zaken. Wordt het theater een doorslaand succes zoals gehoopt werd of is een theater met allleen maar Disney-films in Nederland geen haalbare kaart?
De Stripschriftredactie sprak over het wel en wee van Nederlands Disneyworld in zakformaat met Yvonne Zwijnenburg, programmaleidster en presentatrice van de Mickey-club.

Amsterdam, 5 mei 1977. In het atelier van de bekende décor en standbouwer Jan Luhlf aan de Lindengracht, houdt de directeur van het CFM concern (waaronder City en 20th Century Fox) een toespraak die hij besluit met de woorden: 'We hopen natuurlijk allemaal dat het nieuwe Flora-Disney theater een succes zal blijken. We hebben met bijzonder veel plezier gewerkt aan de realisatie van de plannen. Eerlijk gezegd niet alleen omdat we het zo leuk vinden, want we zijn geen filantropen, maar we hopen ook winst te maken.' Half schertsend voegt hij eraan toe: 'Liefst veel winst, dan kan ik eerder ophouden met werken'.
Zes dagen later is de officiële opening van het Flora Disney-theater. Meer dan 600 mensen, voor het grootste deel kinderen, verdringen zich voor de tot kasteel omgebouwde bioscoop. Zij worden ontvangen door tal van levensgrote Disneyfiguren, zoals Donald Duck, Mickey Mouse, Pluto, Mary Poppins, Goofy, en de muizen en grote albatros uit de film 'De Reddertjes', die met Kerst in ons land in première gaat. De hal, de zaal, de foyer en zelfs de toiletten zijn geheel versierd met afbeeldingen, poppen en lichtgevende borden van bekende Disney-figuren. De rijen hebben geen nummers maar afbeeldingen met een letter. Geen rij 4 maar rij *D*onald Duck of *M*ickey Mouse zodat de kinderen gemakkelijk hun plaats terug kunnen vinden. Op sommige volwassenen komt het een beetje kitscherig over maar voor kinderen is het een droompaleis. In de komende weken zullen vele kinderen hun ouders meerdere malen langs de gevel van het theater loodsen om zich te verlustigen aan de toegang tot dat geheimzinnige paradijs. De eerste weken zit het theater stampvol en het aantal leden voor de Mikcey Mouse verjaardagsclub groeit snel. Half juni verklaart Lex Werkheim, chef-publiciteit van CFM, enthousiast: 'De afgelopen zaterdag (18 juni) bracht het theater f 5.600,– op, meer dan de Flora vroeger in een hele week opbracht, nou dat is misschien wat overdreven, maar het loopt fantastisch! De Mickey Club telt al meer dan 1000 leden, en dat binnen een maand! '

ENGELAND DICTEERT!

Van wie is het idee voor een Disney-theater?
Tja, een moeilijke vraag. Dat is de directie van CFM geweest met als voorbeeld natuurlijk het Disney-theater in Engeland dat al geruime tijd met waanzinnig succes draait. Indertijd zijn meneer van Delden, Luhlf en ik naar Londen gegaan, hebben wat ideeën opgedaan en die hebben we hier allemaal verwezenlijkt.

Worden er alleen maar Disney-films gedraaid?
Ja, alleen Disney, maar dat is heel uitgebreid hoor. Disney heeft een enorm assortiment. Door de week draaien we twee keer der dag, 's middags en 's avonds en op zaterdag is er ook 's ochtends na het showtje van de Mickey Verjaardagsclub een voorstelling. Dat geldt alleen voor de periode dat Mary Poppins draait omdat het zo'n lange film is. Normaal, met een korte film, heb je 's zaterdags 4 en op woensdag en zondag 3 voorstellingen. De laatste om zeven uur. Overigens draaien er ook Disneyfilms in andere theaters. Mary Poppins heeft ook in de City gedraaid en de Cineac vertoont ook regelmatig kinderfilms. Herbie goes to Monte Carlo, die hier eerdaags komt, draaien we dacht ik alleen, maar 'De Reddertjes' die in december komt, heeft 16 kopieën.

Hoe duur is een kaartje?
Je hebt ze van f 6,50 en van f 7,50.

Hoeveel mensen kunnen in het theater?
Ongeveer 630.

Loopt het goed?
Reken maar! Ik houd de staatjes niet bij, maar het loopt goed, beter dan het ooit gedaan heeft. We hebben een heerlijke zomer gehad met veel regen. Dat is voor bioscopen natuurlijk zalig want dan komen er veel kindertjes. Vorig jaar met die hete zomer ging er niemand naar de bioscoop. We hebben het nu dus getroffen. Vooral die zaterdagen waren in het begin een enormmmm succes, maar nu hebben de meeste mensen de film al gezien. Zoveel mensen komen er niet meer, totdat Herbie komt en dan zullen we weer met een volle zaal zitten, vooral op zaterdag.

VAKANTIEBEDRIJF

Jullie zijn voornamelijk afhankelijk van kinderen. Die moeten toch in de week naar school?
Ja, de matinee's zijn hoegenaamd niets, maar vele bioscopen zullen in de week niet zoveel bezoekers hebben. De woensdagmiddagen zijn hier natuurlijk wel weer druk en dan het week-end! Maar je moet het toch voornamelijk van de vakanties hebben en straks heb je weer de herfst- en de kerstvakantie. Daar draai je dan echt wel op, want verder heb je niet zo gek veel bezoekers. Buiten dat, er zijn veel volwassenen en mensen van buiten Amsterdam, die hier naartoe komen. Ik wil niet zeggen dat het fifty-fifty is, maar het scheelt niet veel.

Je zei net, dat veel mensen Mary Poppins al gezien hebben. Waarom draaien jullie dan geen andere film?
Dat kan helaas niet. Wij hopen dat we zoveel mogelijk nieuwe films hier krijgen maar Londen zegt *wat* er hier gaat draaien. Of dat nou Mary Poppins, Herbie of De Reddertjes is, Londen zegt *wanneer* en *hoe lang* een film bij ons moet blijven draaien.

Dus het hangt niet af van het succes of een film al dan niet blijft draaien?
Nee, nee, wat overigens een beetje spijtig is want wij kun-

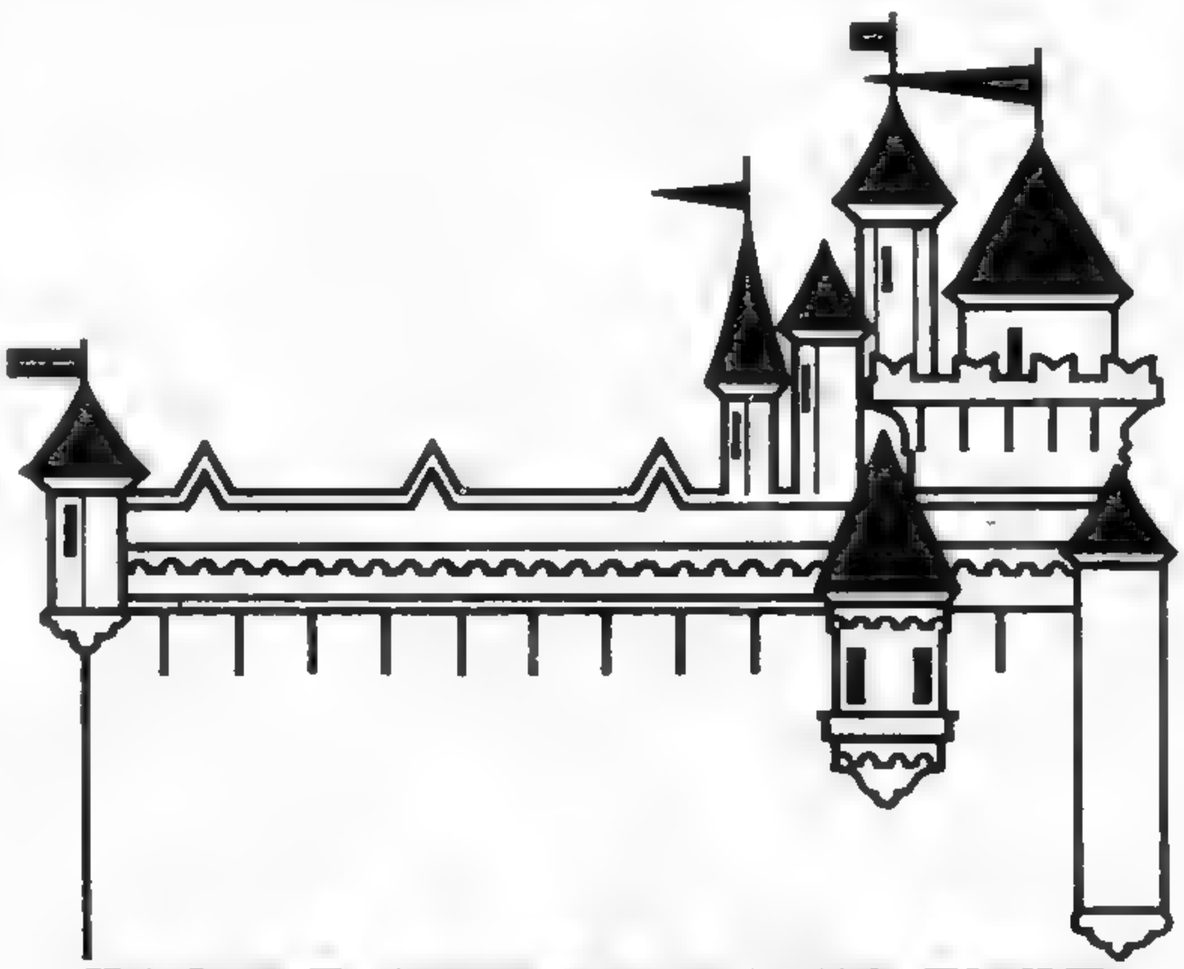

nen hier beter bekijken hoe lang een film moet spelen dan in Londen. Wij kunnen zeggen: 'wij hebben liever die of die film en we gooien Mary Poppins eruit, liever vandaag dan morgen als je het mij vraagt, maar Londen zegt: 'nee, wachten tot oktober! '. Ja, in Londen spreken de kindertjes vanzelfsprekend allemaal Engels, maar hier natuurlijk niet. De hele kleine kindertjes zitten enorm met de ondertiteling die ze vaak niet eens kunnen lezen of die ze te vlug gaat. Dus vaders en moeders moeten regelmatig gaan vertalen en voorlezen. Een beetje vermoeiende zaak en zeker met Mary Poppins op dit moment, een film van ongeveer 2 uur. In principe is een film als Sneeuwwitje veel leuker omdat die Hollands gesproken is. Het leukste zou trouwens zijn als we bij de Mickey Verjaardagsclub een aangepaste film zouden hebben die ook voor de kleintjes te volgen is.

Je gaat op die manier weinig commercieel te werk, lijkt me.
Ja, dat is heel jammer ja, want je houdt zelfs een deel van het goedwillende publiek weg. Je hebt vaders en moeders met 2 kinderen. De een is jarig in juli, nou die gaan hier dan voor het eerst heen voor de verjaardagsclub en daarna zien ze Mary Poppins. Het andere kind is eind augustus jarig en die mensen willen hier dan best opnieuw komen, want het showtje is alleraardigst maar wat houdt ze dan tegen? De film! ! In dit geval Mary Poppins, die hebben ze al gezien.

Wat is die verjaardagsclub precies?
Die verjaardagsclub heet eigenlijk de Mickey Mouse Verjaardagsclub. De kinderen kunnen daar gratis lid van worden. Ze krijgen 2 à 3 weken voordat ze jarig zijn, een hele leuke felicitatiekaart van Mickey Mouse die tevens een uitnodiging is om naar het theater te komen. Vriendjes en vriendinnetjes die ze meenemen, moeten wel betalen. Bij de kassa krijgen ze een Mickey Mouse-button en ze worden ontvangen door Mickey zelf of door een van de andere figuren. Dan krijgen ze eerst de korte voorfilmpjes te zien en als die afgelopen zijn moeten ze op het toneel komen. Ze staan daar allemaal jarig te zijn met z'n allen. Ze krijgen een ballon, een strik, een kadootje en een ijsje. Dat ijsje is eigenlijk een kleine vergoeding voor de taart die helemaal elektrisch is, want het is geen doen om kinderen op het toneel een stuk taart te geven. Dat wordt een enorme knoeiboel en een ijsje vinden ze minstens net zo lekker. In Engeland krijgen ze een verpakt stukje 'birthday-cake'. Daar hebben ze een eigen fabriek die dat maakt, maar die hebben we hier nog niet kun-

POEP

Spontaan of vraag je dat van tevoren?
Ze weten het al. Op de felicitatiekaart die ze van Mickey Mouse krijgen staat: als je een leuk liedje wilt zingen of een muziekinstrument wilt bespelen, vul dat dan in op de kaart. Ik zoek daar dan 3 uit, want we zijn aan tijd gebonden. Een half uur is het maximum want als het te lang gaat duren, lopen we uit met de matinee.

De Reddertjes: sociaal bewogen

Pluto: staart met aantrekkingskracht

Mary Poppins: lang en uitgemergeld

Je maakt de gekste dingen mee op die Mickey club. Er was een keer een ontzettend aardig jongetje dat alle verjaardagliedjes ijverig stond mee te zingen, en ik had die dag niemand op mijn lijstje die iets zou doen. Ik dacht, dat jochie pak ik wel even, die wil waarschijnlijk best iets doen. Op een gegeven ogenblik stond hij bij Pluto en ik zei: Jij wilt vast nog wel iets zingen. Nou, hij zei niets maar hij knikte ijverig van ja, met z'n grote bruine ogen. Hier is de microfoon, zeg ik, begin maar. Hij zei nog steeds niets maar knikte plotseling zeer heftig van nee. Ik zeg: ik heb toch heel duidelijk gehoord dat je heel goed kunt zingen. Toe probeer het maar, Mickey zou het vreselijk leuk vinden. Hij begon eventjes na te denken en toen, ter plekke, verzon hij een liedje over een krentenbol die van de poep in de stront rolde, en maar heen en weer tolde, hahaha. Zalig was dat. Hij stond in het voortuintje van het podium en hij zong niet te hard, dus niet de hele zaal kon hem verstaan, maar de mensen op de eerste rijen lagen blauw van het lachen. Geweldig.

Krijg je veel reacties?
Ja kindertjes schrijven veel brieven aan Mickey Mouse. Ik mag die dan ook beantwoorden wat ik vreselijk leuk vind. Enig gewoon. Kindertjes die dan schrijven: Ja Mickey, ik weet het heus wel, je hebt een vrouwtje, maar ze komt nooit. Wat doe je met haar? Er zijn ook van die doordenkertjes die vragen: Hoe oud ben je nu precies en ben je al lang uit Amerika weg enz. Moeilijke vragen wel, je moet daar heel voorzichtig op antwoorden.

Hoeveel leden heeft de Mickey-club nu?
Dat zweeft tussen de 2500 en 2600.

Groeit de club snel?
Nu iets minder dan in 't begin. Voor de vakantie waren het er ongeveer 1000. Tijdens de vakantie heeft het aantal even stil gestaan omdat er toen wel veel mensen kwamen, maar meer vanwege het slechte weer. Daar komt bij, dat het tijd wordt dat Mary Poppings verdwijnt. Straks als Herbie komt, krijg je mensen die echt voor de nieuwe film komen en die denken, als we dan toch gaan, kunnen we net zo goed op zaterdagmorgen gaan, dan pikken we het showtje mee. En dan heb je er natuurlijk zo weer een aantal leden bij.

Hoe ervaren kinderen het hele gebeuren hier nu?
Voor kinderen is het een hele belevenis. Sowieso al als ze binnenkomen en er staat iemand in een Disneypak. Dat vinden ze geweldig; dat iemand die ze uit boekjes kennen zo maar voor ze staat en ze een hand geeft. Sommige kinderen zijn ook heel bang, ook voor Mickey met die brede smile op z'n mond. Ze zijn natuurlijk heel klein en dan komen die mensen in die dierenpakken heeñ kolossaal op ze over.

Het zijn wel erg stille dieren, vind je ook niet?
Inderdaad ja. Ze mogen geen geluid voortbrengen. Dat is soms wel eens moeilijk als kinderen iets vragen of iets geks zeggen dan mogen Pluto of Minnie alleen maar ja of nee met gebarentaal antwoorden.

En dat is vooral voor de ouderen, niet eens zozeer voor de kinderen, vaak erg vreemd. Maar in Amerika, in Disneyland is dat ook zo. Die karakters moeten hun eigen karakter zorgvuldig bewaren, hè. Stel je Sneeuwwitje eens voor. De kinderen hebben in hun verbeelding een heel lief stemmetje bij zo'n meisje. Nou dan zal iemand er heel lief uit zien maar een minder lieflijk stemmetje hebben, dan is de illusie meteen verloren. Bovendien is er in Londen, Amsterdam en eerdaags ook in Brussel een Disney-theater en dan zou je steeds verschillende geluiden krijgen, dat mag niet!

DIKKE PARTY

Kunnen de mensen de pakken van de dieren of het theater ook huren?
Het theater wel, de pakken niet. Half augustus hebben we op een zondag nog een privé party gehad. Het ging uit van een echtpaar met 2 kindertjes waarvan het jongste kind 2jaar werd en ter gelegenheid daarvan wilden ze de heleboel hier afhuren. Dat was een hele dikke party. Die mensen hebben zo'n 60 vrienden van henzelf uitgenodigd met allemaal kleine kindertjes. In totaal zo'n 120 mensen. Ze wilden 4 Disney-karakters hebben waaronder Mickey, Minnie, Donald en Pluto. Dat hele kleine kindje van 2 begreep er hoegenaamd niets van. Het was geloof ik meer voor de ouders, maar het was vreselijk leuk. De dieren, of beter de karakters, gaan alleen bij voorkeur het theater niet uit. We krijgen veel aanvragen voor party's thuis, of voor openingen en voor andere gelegenheden waar ze dus Pluto of Goofy voor willen gebruiken. En dat mag eigenlijk niet. Die dieren, nou praat ik weer over dieren, want ik vergelijk

Poppen aan de wand als decoratie

het altijd een beetje met Artis want die dieren laat je ook in de dierentuin zitten en deze dieren, deze karakters, de kostuums dan eigenlijk horen hier in het theater.

Wat moet men betalen om het theater af te huren?
Dat hangt helemaal af van de opzet. Die mensen die het toen 's zondagsmorgen hadden afgehuurd waren Joodse mensen, die hadden b.v. zelf koosjer krentenbroden meegenomen en heel veel fruit en frisdrank. Ze waren hier ongeveer om tien uur en om een uur of één gingen ze weg. Ze hadden 4 karakters en dan de meisjes die hier rondliepen. Dan kom je toch al gauw op een vijftien honderd gulden.

Welke film loopt het beste?
Merlijn de tovenaar lag erg goed maar iedere film loopt in het begin goed, totdat de meeste mensen hem gezien hebben en dat is met Mary Poppins het geval.De film is leuk maar al oud. Veel oudere mensen heb ben hem al gezien en voor kinderen is hij te lang en het wordt de hoogste tijd voor Herbie en De Reddertjes.

Waar gaat die over?
Je weet waarschijnlijk dat De Reddertjes eigenlijk *Bernard en Bianca* heet hè? In de hele wereld draait hij onder die titel maar omdat wij het een beetje moeilijk vinden mag hij hier blijven onder de naam De Reddertjes. Het gaat over 2 muisjes, die veel vergaderen, ze zitten ook in de NATO. Ze proberen met de Albatros luchtvaartmaatschappij een klein meisje te redden, een heel interessante film.

Sociaal engagement bij Disney?
Ja! Hij is waarschijnlijk ook weer niet het meest ideaal voor de hele kleine kinderen maar op zich erg onderhoudend en bovendien kunnen ze hem gelukkig volgen want er wordt Nederlands gesproken.

UITGEMERGELD

Is er een bepaalde proeftijd voor dit theater?
Dat is helemaal niet uitgesloten, maar ik geloof niet dat er een echte proeftijd is. Als het niet meer gaat, zullen ze er wel gewoon mee ophouden. Dan is het 't proberen waard geweest, maar ik hoop dat het nog in lengtes van jaren doorgaat. Ik zou het bijzonder jammer vinden als het wegmoest. Maar ik vind wel dat er een heel ander beleid moet komen over de films die gaan komen en de duur daarvan. Ik vind dat er heel onverstandig gehandeld wordt. Engeland is door de Disneystudio's aangewezen als het hoofdkwartier van Europa, maar het is een belachelijke situatie. Iedereen vindt het spijtig, ook de directie van CFM. Wij doen het werk hier met liefde. Er gaat enorm veel vrije tijd inzitten en als je dan zo weinig respons uit Engeland krijgt is dat erg jammer. Ze hebben geen enkel begrip voor de moeilijkheden hier. Neem straks zelf maar eens een kijkje in de zaal. De helft van de kinderen rent tussen de rijen heen en weer en ze moeten ieder kwartier naar de w.c. om te plassen. Mary Poppins is te lang en uitgemergeld en ze begrijpen het niet. Het is vechten tegen de bierkaai, maar ja, ze zullen het wel merken aan de resultaten, aan de inkomsten.

elektrische taart

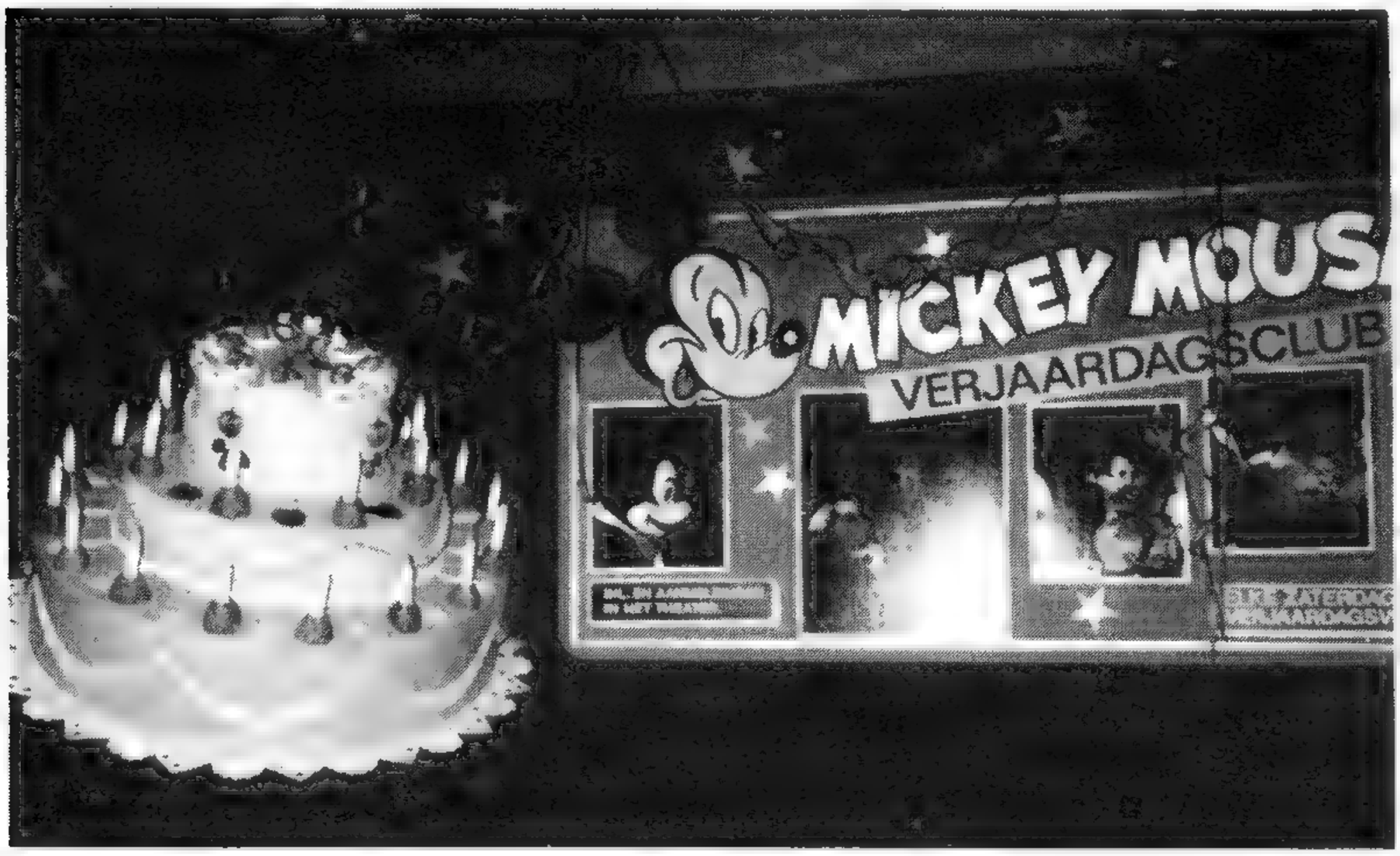

Wat is het verschil tussen het Nederlandse en het Engelse Disney-theater?
Wat films betreft is er geen verschil. Er zijn daar alleen veel meer kinderen, dus zit het er altijd vol. Het showtje vind ik hier veel aardiger. Het is daar veel gehaaster en onpersoonlijker. Die kindertjes in Engeland zitten allemaal zo keurig in de bioscoop, zo Engels. Die Amsterdamse kindertjes zijn hier heel anders. Er moeten altijd wat mensen van ons in de buurt zijn als Mickey of Pluto tussen de mensen gaan rondlopen. Want als Pluto hier bij wijze van spreken 5 minuten tussen de kinderen rondloopt, heeft hij geen staart meer. Want wat is er nou leuker dan Pluto aan zijn staart te trekken? Ja toch?

DE AVONTUREN VAN HET STRIPSCHAP

Het is nu alweer 10 jaar geleden, dat een aantal stripenthousiastelingen in hun overmoed besloten een officieel Nederlands Centrum voor belangstellenden in strips in het leven te roepen onder de korte en krachtige benaming Het Stripschap.
De trend zat mee en de nieuwe vereniging bleek aanstonds in een diepgevoelde behoefte te voorzien; zij groeide dan ook als kool en bracht met haar vele aktiviteiten een aanzienlijke verlevendiging van het Nederlandse stripwereldje teweeg. Hoe dat allemaal geschiedde, zien en lezen we in het volgende jubileum-verhaal: 'De Avonturen van Het Stripschap', hetwelk het bestuur van de vereniging hierbij ter lering ende vermaak aanbiedt.
Het is van tekst voorzien door K. Helderman, die het wel en wee van Het Stripschap vanaf het begin heeft meegemaakt.

Hoogte- en dieptepunten van 10 jaar verenigingsleven

15 september 1967. In het landelijke dorpje Sloten aan de rand van Amsterdam vindt ten huize van filmproducent P. Hans Frankfurther een, voor het stripwezen in 't algemeen en voor het Nederlandse stripwezen in 't bizonder, opwindende en vruchtbare bijeenkomst plaats: met groot enthousiasme wordt Het Stripschap geconcipieerd!

11 oktober 1967. Nog geen maand nadien wordt Het Stripschap reeds ter wereld gebracht, in een deftig gebouw aan de Stadhouderskade in de hoofdstad. De belangstelling voor het heuglijk gebeuren is groot en de vreugde algemeen! Besloten wordt o.m. om de pasgeborene zo spoedig mogelijk te laten wettigen, kortom tot een rechtspersoontje te maken. De heren Frankfurther en Kamphuis zien zich met de leiding van de nieuwe vereniging belast.

Stripschap op de bres voor Tom Poes en aanhang
Nederland heeft nu „vereniging voor strip-vrienden"
DE STRIPPOFIELEN VERENIGEN ZICH
Beeldverhalen als interessant studiemateriaal
Stripverzamelaars in „schap"
TV in boekvorm

december 1967. De heer Cees Aarts broeit de naam Stripschrift uit voor het uit te brengen verenigingsorgaan. Het zal geen windeieren blijken te leggen; de stencilmachine draait op volle toeren en ja hoor! het eerste (pardon) nulde nummer van het blad glijdt weldra in de verbaasde brievenbussen van de leden. Vanaf dan zal Stripschrift naarmate het nummercijfer oploopt, steeds beter worden!

6 april 1968. Groot feest in de binnenstad van Amsterdam! De Eerste Dag van het Beeldverhaal (Strip '68) grijpt daar plaats, omvattende allerlei officiële en meer ludieke programmapunten: een vergadering, een ruilbeurs, een tentoonstelling, toespraken, een stripforum, films; zelfs een rondvaart door de grachten ontbreekt niet. De heer Toonder komt ijlings uit Ierland aangevlogen en ziet zich als erelid van Het Stripschap geïnstalleerd.

26 april 1969. Het Stripschap, voorspoedig groeiend en inmiddels Koninklijk Goedgekeurd, en dus handelingsbekwaam, belooft nu toch wel steeds meer een echt centrum voor belangstellenden in strips te worden: de eerste stripveiling wordt in Den Haag georganiseerd en uitgevoerd onder de bezielende leiding van Frans Schiereck: een primeur voor Nederland!

1 september 1969. Het kan niet op. Het cluborgaan Stripschrift wordt een keurig verzorgd en vooral serieus stripblad. uitgegeven door drukkerij Levisson te Rijswijk. Aldaar wordt dit heugelijke feit in het bijzijn van Ollie B. Bommel en Tom Poes, die met de èchte Oude Schicht - argwanend nageoogd door de Haagse politie - even langs komen rijden, plechtig gevierd.

25 oktober 1969. Het wordt overigens weer tijd voor een stripdag: ditmaal in Zwolle. Willy Vandersteen wil niet voor Marten Toonder onderdoen en

eerste aanzet . . .

reist naar het Overijsselse om er het erelidmaatschap in ontvangst te nemen. Een Zwolse wethouder steekt in het stadhuis ten overstaan van de dames en heren van Het Stripschap een fraaie toespraak af, welke achteraf beschouwd helemaal niets met strips te maken blijkt te hebben, wel met de gunstige ligging van Zwolle voor industrievestiging en zo.

1970 wordt een vrij rustig jaar voor de vereniging. Geen stripdag, notabene zelfs geen ledenvergadering, wel natuurlijk een paar ruilbeurzen en ook weer een veiling: thans alom geliefde evenementen bij de leden. Het Stripschapsbestuur zit een beetje in de zorgen: kinderziektes van Stripschrift en pogingen om deze te overwinnen en de heer Levisson te vermurwen het soms ondankbare kind niet de deur uit te zetten! Het komt allemaal gelukkig weer goed!

januari 1971. Het Stripdokumentatiecentrum opent i.s.m. Het Stripschap haar poorten in de U.B. te Amsterdam. Opnieuw een belangrijke gebeurtenis voor stripminnend Nederland, welke een veelbelovend begin betekent voor de kennis van het fenomeen strip, een begin waarvan het einde op dit moment (ruim 6 jaar later) nog steeds niet in zicht is!

Vonhoff hervindt zichzelf

haar leden gaan beheren, met belangwekkende oude Tom Poes-filmpjes, een vooroorlogse Dick Bos-film - duidelijk al een voorloper van de reeds weer uitgewoede Superman-vertoningen — en nog veel meer. Zo kunnen bv. degenen die Tom Poes en Heer Bommel wat meer in beweging en uit hún voegen willen zien, alleszins aan hun trekken komen.

Madame Tussaud berispen. . .

17 april 1971. Wederom beleeft Amsterdam een Dag van het Beeldverhaal: Strip '71 zet de jaarlijkse traditie van Het Stripschap op grootse wijze voort. René Goscinny — helaas verhinderd in persoon te komen, ingesloten als hij is door Romeinse legioenen in Gallië — wordt erelid en de deelnemers aan het feest, thans helemaal door het dolle heen, trekken en masse naar de Kalverstraat om Madame Tussaud ernstig te berispen om reden dat zij nog steeds geen stripfiguren als vaste klanten wenst te ontvangen.

6 november 1971. Tijdens een buitengewone bijeenkomst in Utrecht, waarin tevens Burne Hogarth vanwege Tarzan met een erelidmaatschap wordt besprongen, neemt Hans Frankfurther op indrukwekkende wijze afscheid als voorzitter en krijgt van de dankbare leden een fraai herdenkingsalbum aangeboden. Het Stripschapsbestuur zet zich na afloop een beetje ontheemd aan de pannekoekenmaaltijd in het Oude Gracht-keldertje.

Wat is er blijven liggen...

Op vergaderingen en ruilbeurzen stemt het mij iedere keer weer tot verbazing, met hoeveel ernst en toewijding zovelen warmlopen voor de strip. Ik vraag me dan wel eens af waar al die goedwillenden die middag gezeten zouden hebben als er geen Stripschap had bestaan. En zou dit zaaltje dan leeg hebben gestaan? Zulke bespiegelingen leiden natuurlijk tot niets en dus zet ik er maar snel een punt achter.
Inzicht in de noodzaak van conservering van dit zo vergankelijke cultuurgoed (een volledig overzicht krijgen was al in 1967 bijna niet meer mogelijk). De aantrekkingskracht van terreinen waar nog een taboe op rustte. Een streven naar zelfbehoud. Ziedaar drie van de redenen waarom ik Het Stripschap ben begonnen. Wie het allemaal nog eens op een rijtje wil zien staan, moet maar even kijken op blz. 5, Stripschrift 33/34. Natuurlijk is alles heel anders uitgepakt dan destijds was voorzien. Maar ook dat is niets bijzonders.
Ben ik enerzijds zielsgelukkig dat de vlam volop is blijven branden, anderzijds bedroeven mij (uiteraard) de zaken die maar niet van de grond hebben willen komen. Bezien wij daartoe het destijds zo gis geformuleerde lijstje van doelstellingen.

- *Jaarlijks een studiedag op touw zetten* — dáárover valt niet te klagen: de dagen-van-het-beeldverhaal in een telkens andere streek vormen er het levende bewijs van.
- *Een orgaan uitgeven* — we hebben er net 100 achter de rug, al zitten daar ook wat dubbelnummers tussen.
- *Als gespecialiseerde ruilbeurs fungeren* — jaarlijks twee grote en ettelijke kleine maken het unieke materiaal steeds unieker.
- *Tentoonstellingen entameren* — tot op zekere hoogte lukt ook dat, al is het wachten meestentijds op niet steeds even doordachte initiatieven van buitenaf.
- *Een centraal kaartsysteem aanleggen* — tja, nu volgt er een pijnlijke stilte... Door tijdgebrek kon het niet verder komen dan een bescheiden eerste aanzet.
- *Internationale kontakten onderhouden* — inderdaad tref je in Lucca en Angoulême wel eens collega's van buitenlandse Stripschappen, maar die International Comics Organisation ICON is nooit erg van de grond gekomen. Hoe aardig zou het niet zijn geweest, wanneer dit 10-jarig bestaan Amsterdam een wereldstripcongres had bezorgd...

Maar verder...

- Nog steeds moet het verenigingsapparaat met z'n inmiddels 1000 leden volledig door vrijwilligers draaiende worden gehouden, met als onvermijdelijk gevolg, dat het nagenoeg onmogelijk is om de juiste bestuurscandidaten te kunnen aantrekken. Door subsidiabele taken op zich te nemen zal Het Stripschap rechten kunnen laten gelden op steun. Men zou het 10-jarig Stripschap geen grotere dienst kunnen bewijzen dan met het (voorlopig gerust part time) aanstellen van een betaalde kracht.
- pogingen tot het opzetten van een coöperatie voor striptekenaars en -scenaristen om hun werk in Nederland, maar vooral ook daarbuiten te promoten zijn altijd op niets uitgelopen. Zou ons striptalent het soms te goed hebben?
- De Stripschapfilmotheek, ééns van maand tot maand uitgroeiend met unieke aanwinsten, is allang verloederd tot een zwaar gehavend zootje dat een aanfluiting is om te zien.
- Hoe dol we ook op reprints zijn van oud tot zeer oud Nederlands stripwerk — we hebben goedwillende, maar slordige uitgevers die 'a fast buck' zagen zitten, er niet van kunnen weerhouden, de markt te overvoeren met rijp en groen en daardoor te bederven voor nieuwe initiatieven.
- Al jaren wordt er moeizaam onderhandeld tussen Stripschapsbestuur en Stripdocumentatiecentrum over zaken als de status van schenkingen aan Het Stripschap die door de Universiteitsbibliotheek worden beheerd. Vruchteloos, tot dusver.
- Tom Steen, Stripschaplid van het eerste uur, had een onvervangbaar archief opgebouwd op de terreinen strip en animatie. Enkele dagen nadat hij - nu 8 jaar geleden - op tragische wijze was omgekomen, heeft een aasgier zich over dat archief 'ontfermd'. Nog steeds is het niet terechtgekomen, waar het thuishoort, nl. bij het Stripdocumentatiecentrum.
- Van de strip van eigen bodem die sedert 1945 door dag- en nieuwsbladen zijn geplaatst is de overgrote meerderheid nooit gebundeld verschenen en dus ook niet centraal gearchiveerd, ja

Uderzo en Goscinny in the spotlights

Een eerste striptentoonstelling in het Stedelijk Museum in 1962

zelfs niet gesignaleerd. Tien jaar na de oprichting van Het Stripschap is er met een stelselmatige inventarisatie zelfs nog geen begin gemaakt.

• Inderdaad is het volijverige Stripdocumentatiecentrum begonnen met het vastleggen van gesprekken met grondleggers van het Nederlandse beeldverhaal. Maar komt daar iedere week eentje bij? Vergéét het maar.

Dit stukje dreigt eigenlijk een beetje zuur te eindigen. En zo is het ook bedoeld. Het meeste loopt (natuurlijk) gesmeerd. De voordeeltjeswinkel waar ieder Stripschap-lid in een ommezien zijn contributie terug kan verdienen, om eens iets te noemen. Of de onvolprezen Stripschapkalender. Maar wat goed gaat beschouw ik, niet geheel terecht wellicht, als vanzelfsprekend. Het zijn juist die andere terreinen waar meer aandacht aan besteed moet worden. En dan doel ik heus niet alleen op het ontbreken van Rob of Eric in de collectie van Madame Tussaud.

De talrijke acute problemen waar het bestuur onophoudelijk mee te maken heeft, hebben tot onvermijdelijk gevolg dat ieder streven naar planning-op-lange termijn wel bij voorbaat tot mislukken gedoemd is. Daar komt bij dat activiteiten-op-korte-termijn in zoverre aantrekkelijker zijn dat zij sneller zichtbaar resultaat opleveren en dus meer voldoening lijken te geven. Voor bouwen aan een toekomst is dan echter geen capaciteit meer beschikbaar.

Na alle misverstanden waar deze ontboezemingen wel weer aanleiding toe zullen geven, wil ik er eentje voorkomen. Van alle mensen die Het Stripschap groot hielpen maken ondervond ik niets dan hartelijkheid. Zonder dat Stripschap zou ik nooit van hen hebben gehoord. Alleen al om die reden ben ik dankbaar dat het Stripschap bestaat en hoop ik dat het nooit verdwijnt.

P. Hans Frankfurther

Er zijn van die momenten, waarvan je later beseft hoe beslissend ze zijn voor je leven. Nog als de dag van gisteren herinner ik me die aankondiging in een radio-actualiteitenprogramma: vanavond om half acht wordt in de Rijksacademie voor Beeldende Kunsten Het Stripschap opgericht.

Het was woensdag 11 oktober 1967. Een groot deel van de middag heb ik in twijfel gestaan of ik de lange treinreis van Groningen naar Amsterdam zou ondernemen of niet. Uiteindelijk koos ik voor het laatste. Maar het gevoel dat er iets gebeurd was, wat ik zelf had kunnen bedenken - had ik niet in toenemende mate spijt, dat ik nog geen twee jaar geleden in een tweedehands boekhandel al die Andries Blitzuitgaven de prijs van vijftig cent per deeltje niet waard vond? - zette mij aan tot handelen. En zo gaf ik mij na een tweede radiouitzending, de vrijdag na de oprichting, op als lid bij A.R. Kamphuis in de Pauwenlaan te Den Haag.

Dat was het begin van een nauw contact tussen de randstedelijke strippers en mij in het verre noorden, gewoon door het verkopen van de eerste Stripschriften aan boekhandels en het vormen van een afdeling. Het bestuur had dat al aangemoedigd door in de eerste ledenlijst de leden te rangschikken onder 'kringen'. In die tijd maakten de media nogal wat ophef van de stripgebeurtenissen en ijverig knipten we kranten en maakten we opnamen van radio- en televisieprogramma's. De teneur van die stukjes en reportages was in het algemeen wat lacherig met toespelingen op een ander soort stripperij, maar het was een tijd van herkenning en vooral plezier in het opbouwen van verzamelingen en het nastreven van doelen als herdrukken, publiciteit en kennismaking met tekenaars.

Hans Frankfurther, Rob Richard, Henk Mondria, Fred Kamphuis en anderen ontmoette ik voor het eerst tijdens Strip '68, de eerste dag van het beeldverhaal in Amsterdam. Een bijzonder vreemde dag, met Toonder, Hartog van Banda en anderen. Kersverse leden, waarvan nu, tien jaar later, nog veel lid zijn en waarmee die merkwaardige band, ondanks het bijna verdwenen zijn van het aparte, nog steeds bestaat. Een jaar later zat ik aan de bestuurstafel met Hans en consorten. Fred Kamphuis had plaatsgemaakt voor Kees Helderman en ik volgde Henk Mondria op. Dat gebeurde tijdens de stripdag in Zwolle en weer had ik een merkwaardige ervaring, maar nu van minder prettige aard, want enige lieden, onder aanvoering van Paul van de Kamer hadden het snode plan opgevat om Hans Frankfurther te wippen. Die roerige vergadering was er de oorzaak van dat deze Zwolse dag, die de Groningse afdeling Idefix

3 juni 1972. De vereniging zit alweer in de zorgen. De leden worden, kort na de 4e stripdag in Assen, op het Amsterdamse Centraal station bijeengeroepen om met sneltreinvaart een nieuw bestuur te kiezen: het heengaan van de heer Frankfurther blijkt op het oude bestuur een welhaast verlammende invloed te hebben uitgeoefend. Gelukkig daar zijn ze dan: de heren Wassington, Van der Mark, Soyer en nog een paar mee-eters! Hans Frankfurther kan het toch nog niet laten en wordt erelid.

28 oktober 1972. Het Stripschap komt naar Amersfoort. De zaken van de vereniging zijn thans weer in de hand en Schiereck zwaait weer vrolijk de scepter over een opnieuw succesvolle stripveiling! 6 weken later zullen de leden er terugkeren om de verenigingsstatuten buitengewoon te wijzigen, voor de verandering. Er worden spijkers met hardnekkige koppen geslagen, ondanks de protesten van de eigenares van de vergaderzaal, die vreest dat daardoor teveel schade aan wanden en meubilair wordt toegebracht.

januari 1973. In hetzelfde Amersfoort wordt wijders een speciale bijeenkomst met de leden belegd om het voorstel van de heer Frankfurther, een Stichting Wetenschappelijk Onderzoek Beeldverhaal (kortweg SWOB) in het leven te roepen, aan een nog diepgaander wetenschappelijk onderzoek te onderwerpen. Het plan gaat niet door en onder uitgelaten gezang van je SWOB in 't slop en we gaan nu weer naar huis, verspreidt de vergadering zich opgelucht.

Af en toe maakt Het Stripschap, met Stripschrift onder de arm, ook wel eens een reisje naar het buitenland - stripcongressen in Lucca en Angoulême -, zulks om de buitenlandse betrekkingen boven Amsterdams peil te houden. Zo rijdt bv. in maart 1973 het leeuwendeel van het bestuur naar een Brusselse tentoonstelling, alwaar het door haar gebrul en leeuwenmanen veel opzien baart.

19 mei 1973. Lachen, gieren alsook brullen geblazen in het

entree Stedelijk Museum. . .

deftige Den Haag. Barend Servet opent Strip '73, de 5e stripdag, en daarmee een geanimeerd festijn met striptekenaars uit Holland en België (Willy Vandersteen is er ook weer), culminerend in een indrukwekkende bedevaart langs de stripwinkel van de heer Matla, een veelzeggende tafelrede van de heer Kousemaker als antwoord hierop, en 's avonds de gebruikelijke stripfilms, als het ware, reeds.

Oudejaarsavond 1973, 23.45 uur. Voor Stripschrift is het een zorgwekkend jaar geweest. Levisson heeft het blad toch nog de bons gegeven en het bestuur heeft er lang mee rond moeten leuren voordat, op 't laatste nippertje, een kontrakt voor een jaar met Kommiks B.V. kan worden getekend. Een kontrakt tussen oliebollen! De spanning is gebroken en ontlaadt zich buiten in een oorverblindend en oogverdovend vuurwerk.

1 januari 1974. Voor de eerste maal lanceert Het Stripschap een gratis Stripschapskalender voor haar leden, kunstig uitgevoerd door prominente striptekenaars. Een schot dat doel treft! Uit dit heuglijk gebeuren blijkt nu wel weer overduidelijk dat het bestuur het Nederlandse stripwezen zoveel mogelijk bij de tijd wenst te houden.

1974. Het officiële staatsportret van Het Stripschapsbestuur, natuurgetrouw getekend door Dick Bruynesteyn. Hoe lang zullen ze het onder deze omstandigheden nog vol kunnen houden? Eén bestuurslid heeft zijn neus reeds gestoten, maar ja, die draait dan ook al het langst in de ploeg mee. Recept: aardbeien met slagroom.

7 september 1974. Ollie B. Bommel, Tom Poes, hun geestelijke papa Marten Toonder en Het Stripschap vieren gezamenlijk een geweldige stripdag in Zaltbommel. Het marktplein - oudtijds het toneel voor opwindende terechtstellingen - ziet thans niet minder opwindende tafereeltjes als het poppentheater van Bert Brugman, de nieuwe burgemeester, een ouwe auto-optocht - harmonieus begeleid door een trompetterkorps -, eerste uitreiking van de Stripschapsprijs aan de heer Houbolt van Uitg. Skarabee. Kortom: al met al een Dag een Heer van Stand waardig!

10 mei 1975. Jaarvergadering van Het Stripschap te Leiden. Wat zijn zoal de problemen welke het bestuur van een steeds groter wordende vereniging (nu 800 leden) dit jaar het hoofd heeft te bieden? Toeneming en dus verzwaring van de taken; het stripdokumentatiecentrum blijkt niet helemaal naar de wens van allen (met uitzondering van één) te funktioneren; de stripdagen worden steeds omvangrijker en kostbaarder. Lichtpuntjes: de Bezige Bij-Bommelheruitgaven i.s.m. Het Stripschap lopen als een toeter en Stripschrift is thans weer in veilige handen bij uitgeverij Thespa.

27 september 1975. Dordrecht ontvangt de leden van Het Stripschap binnen haar toch al vermoeide wallen. Strip '75, de 7e stripdag alweer, wordt een Belgische aangelegenheid (Dupuis), wederom een indrukwekkend gebeuren, waarbij 2 zuiderburen (Jijé en Tilleux) ditmaal de Stripschapsprijs in de wacht weten te slepen. Er is een druk komen en gaan aan het hof en zoals gewoonlijk draaft het bestuur hijgend en lustig, desondanks toch wel stijlvol, heen en weer.

13 december 1975. Met Het Stripschap wordt het bestuur van die vereniging ook steeds groter. Op de najaarsvergadering in Amsterdam wordt het tot 7 man uitgebreid. Gelukkig zijn daar een gezellige ruilbeurs en een stripveiling om de steeds aanwezige al eerder genoemde zorgenkinderen van de vereniging even uit de gedachten te bannen!

zo goed in elkaar had gezet uit de hand dreigde te lopen voor wat het programma-draaiboek betreft. Maar dankzij de merkwaardige stuurmanskunst van Hans Frankfurther draaide men weer bij en konden we met leukere dingen beginnen. De ochtend daarna legde Henk Mondria me in ijltempo uit wat me als penningmeester te doen stond, en zo kon het werk beginnen.
Onze bestuursvergaderingen hadden altijd een overhaast karakter. Dat kwam omdat Hans telkens weer een stortvloed van informatie en ideeën over ons uitstortte, waarover we enthousiast van gedachten wisselden. Maar ook over onderwerpen als briefpapier en enveloppen raakten we niet uitgepraat. Het ene ontwerp na het andere werd gekeurd en niet goedbevonden. Over het opzetten van de ledenadministratie hebben Rob, Kees en ik ons urenlang het hoofd gebroken. We gingen dan ook altijd weer uit elkaar met een reeks agendapunten voor de volgende vergadering. De eerste keer kwamen we bij elkaar in De Witte Bergen tussen Amsterdam en Amersfoort. Maar omdat in het zijzaaltje waar we zaten de televisie ineens werd aangezet en Hans daar erg boos over werd besloten we voortaan in Amsterdam bij iemand thuis te vergaderen. Het huis van Hans was een verhaal apart. Rokers werden bij binnenkomst geconfronteerd met een bordje 'verboden te roken' naast een Tom Poes-beeldje. Alleen Kees mocht zijn pijpje bij uitzondering aansteken. Wij discussieerden daarover niet. Maar in een latere periode maakte Fred Julsing, die aangetrokken was om te ontwerpen en een tekenaarsvakbond op te zetten, daar schampere opmerkingen over waarna hij demonstratief de tuin inliep om een shekkie te draaien.
Tussen de bestuursvergaderingen door hadden we ook veel contact. Rob Richard schreef zeer lange brieven, Kees iets korter en Hans deed het met snelle briefkaartjes. Soms behandelden we dingen telefonisch. De andere drie spraken elkaar vaak in Amsterdam. Zo hielden we de zaak goed op gang. Nadeel van het feit dat ik zo'n eind weg woonde hebben we dus niet ondervonden, wel toen ik later Hans opvolgde als voorzitter. Er waren zoveel gelegenheden waarbij de voorzitter Het Stripschap moest vertegenwoordigen, dat het wonen in de randstad een vereiste was. Hans kwam dan ook overal en het moet gezegd worden dat vrijwel alles in de randstad gebeurde. Opvallend was ook dat het bij stripschapsevenementen elders in het land altijd de leden uit de Randstad waren die in grote getale kwamen opdagen. En nauwelijks de mensen uit de betrokken streek.
Opkomst en bijna-ondergang van Stripschrift vormden vaak onze grootste zorg. Met Levisson bestond een prima contact, voorzover ik daar over kon oordelen. Ik ben er een paar keer geweest en verder was er veel schriftelijk en telefonisch overleg. Langzamerhand is er veel veranderd. De gang van zaken werd door onze opvolgers gestroomlijnd, oude ideeën kregen gestalte en het publiek raakte gewend aan Het Stripschap. Uitgevers begonnen en strandden soms met heruitgaven. Stripschrift lijkt nu in veilige haven te zijn, tal van andere bladen ontstonden en verdwenen soms. Het verschijnsel is gewoon geworden en ook de stripevenementen hebben niet meer die prikkelende werking van vroeger. Laat dit het bestuur van nu niet ervan weerhouden door te gaan met het bedenken van nieuwe dingen, er valt genoeg creatiefs te doen. Ik wens Het Stripschap dan ook van harte geluk met de eerste tien jaar.

Cor Nijmeijer

STRIPDAG
DORDRECHT 27 SEPT. 75

ORGANISATIE: HET STRIPSCHAP
MEDEWERKING: ROBBEDOES

Begin 1972 ontving ik een telefonische uitnodiging van de toenmalige secretaris Rolf van de Kamer voor een vrijblijvend (!) gesprek over het wel en (vooral) het wee van onze vereniging. In een tot vergader- en verzamelruimte omgebouwde fietskelder werd met Martin Wassington en Will Soyer gebrainstormd over de aanpak van de vele problemen, die ertoe geleid hadden dat de verenigingsactiviteiten destijds op een zeer laag pitje stonden; een fors gedaald ledental (± 300 na de loskoppeling van het abonnement op Stripschrift en het lidmaatschap), een geografisch en intern verdeeld bestuur, vorming van subgroepen, die zich uit de moederschoot van Het Stripschap wilden laten aborteren (ook toen reeds!), communicatie-problemen met de redactie van Stripschrift enz. enz.
Als andere hete hangijzers uit die beginperiode herinner ik me de moeizame totstandkoming van de definitieve Statuten en het Huishoudelijk Reglement, de mislukte poging tot oprichting van een SWOB (stichting wetenschappelijk onderzoek beeldverhaal) en de te veelvuldig benoeming van ereleden en leden van verdienste, zodat de 'gewone leden' in de minderheid dreigden te raken! Het veilig stellen van de uitgave van Stripschrift vormde aanvankelijk vrijwel jaarlijks een probleem waarbij het éénmaal (letterlijk) vijf voor twaalf was (op oudejaarsavond) voordat het contract met de nieuwe uitgever getekend kon worden!
De voor de hand liggende vergelijking 'vroeger/nu' leert dat er veel veranderd is: toename verenigingsactiviteiten (groots opgezette Stripdagen in congrescentra, frequente ruilbeurzen, jaarlijkse kalender, heruitgave Tom Poes-verhalen, Oberon-uitgaven, ledenaanbiedingen) toename ledental tot ± 1.000, publiciteit via pers en tv, prima kwaliteit van inhoud en uitgave Stripschrift. Of deze schaalvergroting (met zijn dreigende oververzadiging, afstomping en vercommercialisering) nu ook in alle opzichten een verandering ten goede betekent, lijkt mij een punt van discussie. Persoonlijk heb ik het stripgebeuren altijd als een leuke hobby beschouwd en heb ik de zaak zoveel mogelijk trachten te relativeren. Ik denk dan ook nog steeds met afschuw terug aan de langdurige ledenvergaderingen met opgeblazen dikdoenerij over procedurekwesties, ordevoorstellen, instelling van subcommissies en commissies van geschil, enz enz.
De overheersende indruk van deze bestuursperiode blijft echter duidelijk positief en ik denk met veel plezier terug aan de fijne samenwerking, de grote gezamenlijke inzet en de (blijvende) onderlinge vriendschap van een ploeg (prettig gestoorde) mensen, die het ondanks of dankzij hun gemeenschappelijke 'tick' en de diverse individuele 'ticks' (Hoi, Martin, Kees, Wil, Har, Hans en John) zo lang met elkaar hebben uitgehouden.

John van der Mark

We laten het spotlicht even rusten op een tot nog toe enigszins verwaarloosd detail in ons verhaal: de bestuursvergadering in volle aktie! Op vele bijeenkomsten ten huize van een der bestuursleden moet over het wel en wee van Het Stripschap worden beslist; daarbij gaat het er wel eens warmpjes toe, vooral 's zomers, terwijl meestal 's winters soms een ijzige stilte valt. Het kan vriezen of dooien.

Wie eenmaal bij Het Stripschap terechtkomt, blijft plakken. Plakboekjes, één van de zéér, zéér vele goeie ideeën van het Stripschapsbestuur, zijn erg goedkoop verkrijgbaar voor leden en andere belangstellenden, die er dan ook dankbaar gebruik van maken om alles wat er aan strips los bijhangt, (en dat is nogal wat), in keurige staat te brengen.

24 april 1976. Het Stripschap, vergaderend in Apeldoorn, verwelkomt Bob de Moor uit België, speciaal gekomen om de prijswinnaars van de gehouden Kuifje-wedstrijd bekend te maken en te huldigen. Het oorspronkelijke plan daarbij de Juwelenaria uit Faust (overigens een juweel van een aria) ten gehore te brengen, wordt evenwel geen klinkend succes.

18 september 1976. Strip '76, de 8e Dag van het Beeldverhaal, speelt zich af tegen de achtergrond van het fraaie decor der stad Gouda, onder het motto: Louter Kabouter. Er wordt dan ook heel wat afgedronken die dag, waarbij de Goudse glazen niet heel blijven; desondanks weten de Stripschappers en hun bestuur op kabouteristieke wijze het jaarlijkse stripfeest het aanzien te geven dat we al jaren gewend zijn. Hans Kresse en Lo Hartog van Banda vallen vandaag in de Stripschapsprijzen en Jean Dulieu en Piet Wijn worden door de burgervader vakkundig de das omgedaan.

Ei, ei, we vergaten haast te vertellen dat ook het onvolprezen Stripschrift, dank zij de onvermoeibare arbeid van haar redaktie en uitgever, reeds hoog en breed in de prijzen is gevallen! De faam van het blad is inmiddels tot ver in het buitenland doorgedrongen, ten blijke waarvan prijzen aan haar zijn toegekend in Triëst (1972) en Toulouse (1973). Ook internationaal wordt het blad dus erkend als zijnde een stripperiodiek van formaat, zo niet kwantitatief, dan toch zeker kwalitatief.

We naderen thans het einde van een veelbewogen 10-jarige periode! De knellende vraag uit een geprangd gemoed: Heeft Het Stripschap al die tijd haar doelstelling, luidend: de waardering bevorderen voor strips in 't algemeen en Nederlandse strips in 't bijzonder, adekwaat nagestreefd? ? ? moet met een hartgrondig luid en onomwonden: Ja! ! uit volle borst worden beantwoord. Zowel in 't algemeen als in 't bijzonder. Wordt over 10 jaar vervolgd.

Hoog en breed in de prijzen gevallen

TANTE LENY TRIOMFEERT

Leny Swalve

Evert Geradts

Daartoe uitgenodigd hebben de ondergetekenden zich zaterdagavond 20 augustus in Halsteren beraden over de vraag, aan wie de Stripschapsprijs 1977 moet worden toegekend. Na een beraad van drie uren zijn zij tot een eenstemmig oordeel gekomen dat dit jaar als meest geschikte kandidaat moet worden beschouwd:

de gezamenlijke medewerkers van het stripblad Tante Leny presenteert met inbegrip van het daarin opgenomen stripblad Modern Papier,

De overwegingen waarop dit oordeel is gebaseerd luiden als volgt:

1. **De vernieuwende invloed op het Nederlandse beeldverhaal, zowel door vorm als door inhoud.**
2. **Het fungeren als een bron van inspiratie voor een groot deel van de jongste generatie tekenaars.**
3. **Het vermogen met behoud van de artistieke identiteit van iedere afzonderlijke tekenaar, als een eenheid naar buiten te treden.**
4. **Het gemoedelijke, humoristische kader waarin de maatschappij-kritische ondertoon is gevat.**
5. **Via Engelse en Franse vertalingen een ook in andere landen zeer gewaardeerde bijdrage aan de internationale undergroundstip.**
6. **Ondanks de niet-commerciële opzet handhaven gedurende een lange reeks van jaren van een opvallend hoge kwaliteit.**

Naar de mening van de ondergetekenden bestaat er geen betere manier om de erkentelijkheid van strip-geïnteresseerd Nederland voor de langdurige, belangeloze inspanning van Tante Leny Presenteert tot uitdrukking te brengen dan door toekenning van deze onderscheiding.

De commissie van advies inzake de Stripschapsprijs 1977: P. Hans Frankfurther, voorzitter, Rob Richard secretaris, Kees Kousemaker, lid, Hans G. Kresse, lid.

P.S. Lo Hartog van Banda was tot zijn spijt verhinderd, aan het beraad deel te nemen.

TANTE LENY PRESENTEERT

Als we van een Nederlandse generatie kunnen spreken, is het wel die van de tekenaars van _Tante Leny Presenteert. Zij_ en geen anderen hebben het Nederlandse beeldverhaal beïnvloed. Terwijl de zogenaamde Pep-stal voortborduurde op de bijna doodgebloede _Belgische_ manier van strip tekenen (de kwaststreken van Franquin) keken er omstreeks het einde van de jaren zestig een aantal tekenaars naar andere dingen. Wat gebeurde er in die tijd?

Eind jaren zestig begonnen de eerste *Amerikaanse underground comics* in Nederland binnen te komen. De eerste comics van *Crumb* (ZAP) lieten je helemaal verbijsterd in je stoel achter. Zoiets had je nog nooit gelezen, dat was nog eens wat anders dan Suske en Wiske of Asterix.
Aloha publiceerde in die tijd regelmatig vertaald Amerikaans underground werk en de grote stimulator van Aloha *Willem de Ridder* riep Nederlandse tekenaars op om werk in te sturen. Dat gebeurde en we kregen werk te zien van Evert Geradts, Joost Swarte, Peter Pollman, Marc Smeets en Harry Buckinx.
Evert Geradts vond het op een gegeven moment wel genoeg om altijd maar tussen tekst weggedrukt te staan ('nou ja, weggedrukt? ', zegt hij later) en geïnspireerd door de Amerikaanse comics verscheen er een eigen Nederlandse comic:

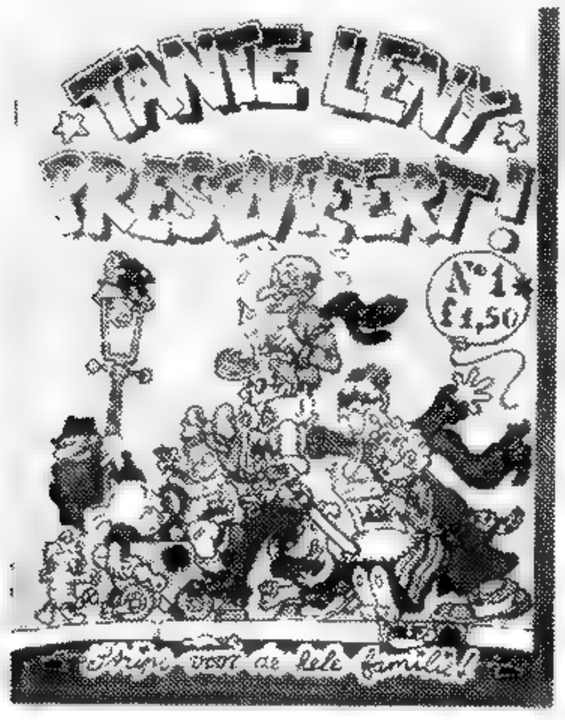

Tante Leny presenteert! gevuld door dezelfde groep mensen die ook in Aloha publiceerde. Omstreeks dezelfde tijd verscheen in Eindhoven *Modern Papier*, een blad op A4-formaat met strips en artikelen. Modern Papier werd met ingang van nummer vijf alleen gevuld met strips en kreeg ook het comicformaat. Het ging bij nummer 11 op in Tante Leny.

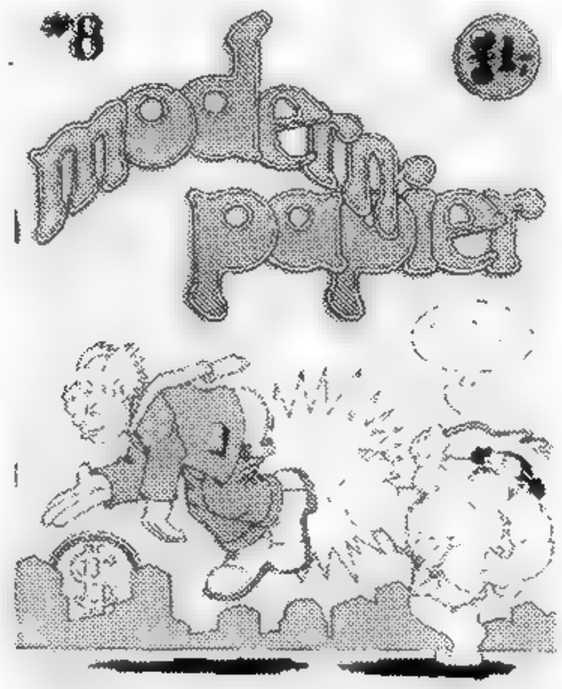

Het eerste jaar was een waanzinnig produktief jaar. Er verschenen maar liefst zeven Tante Leny's en de kwaliteit nam per nummer zienderogen toe. Later verschenen er per jaar steeds minder Leny's, maar de kwaliteit bleef stijgen (zie juryrapport punt 6).
Nu in 1977 zijn er totaal 23 Tante Leny's verschenen, nummer 24 zal op de stripdag verschijnen en bevat o.a. de eerste strip van Willem de Ridder (De cirkel is rond).
In Amerika en Frankrijk is de belangstelling voor hun werk op het ogenblik zeer groot. In Frankrijk verscheen het schetsboekje van Marc Smeets (Tante Leny nummer 15) in de serie *A4-comics* en verscheen er een bloemlezing uit de eerste twintig Leny's. Ook in Amerika verscheen een bloemlezing uit Leny *Dutch Treat* geheten (De term Dutch Treat heeft in Amerika een erg negatieve betekenis: je nodigt iemand bijvoorbeeld uit om te eten maar laat hem na afloop zelf betalen...) In deze comic staat het verhaal 'Sin City Showdown' van Peter Pollmann uit Tante Leny 19 zeer mooi en groot afgedrukt.

Sommige tekenaars ontkenden altijd dat Tante Leny een *underground* blad is. *Underground* heeft voor een heleboel mensen de associatie met veel geweld en veel sex, vaak bedoeld om hevig te shockeren. In die zin is Tante Leny niet erg underground-achtig. O.K. er is sex en regelmatig geweld, maar op een andere manier dan in de Amerikaanse comics, het is allemaal aardiger, vriendelijker, humoristischer. Nederlandser misschien! Als we *underground* willen zien als iets dat tegen gevestigde instituten aanschopt, het zg. maatschappijkritische karakter, dan kunnen we Tante Leny wel onder de term underground vangen. Hoewel de maatschappijkritische toon nooit opdringerig werd, je kreeg niet het *zendelingendrang*-gevoel, bij het lezen. De maatschappijkritiek was er terloops, waarschijnlijk niet eens echt bewust in gebracht.

De strips *hebben* natuurlijk wel een ander karakter, als die in de Eppo, maar Joost Swarte kan toch ook rustig voor de VNU (Malmberg) in Jippo, *Katoen en Pinbal* tekenen, zonder zijn identiteit te verliezen?

Underground dus? Drommels, waar ben ik mee bezig? U zoekt het zelf maar uit, underground of niet (zie punt vijf van het Jury-rapport).
Nog even punt drie van het jury-rapport: zouden er zonder Tante Leny nu bladen geweest zijn als *Speedo*, *Ommeletten* en *Krak*?

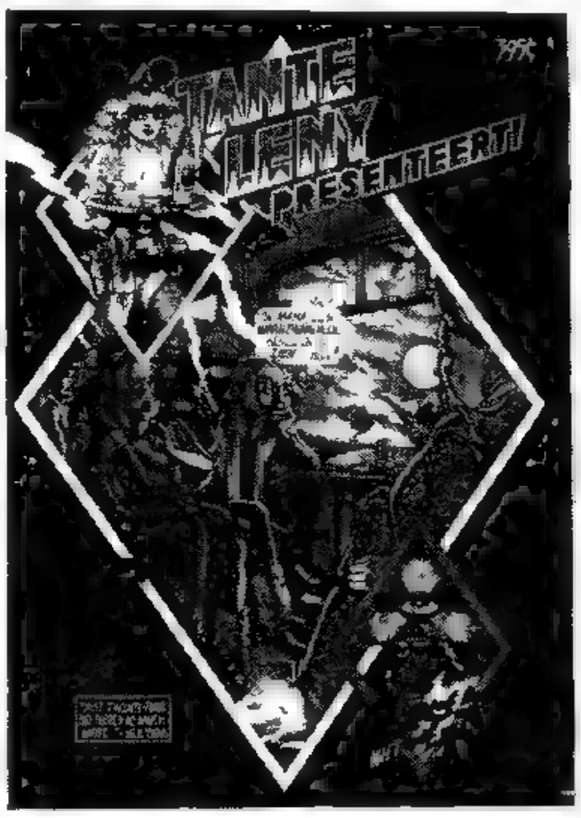

Er gaan op het ogenblik geruchten dat Tante Leny Presenteert 25 het laatste nummer zal worden. Moe van het organiseren en altijd maar weer tekenaars opjutten om hun werk voor de deadline op te sturen, opperden Leny en Evert in hun 'Little Leny' om er na 25 maar mee op te houden. Hopelijk was dit slechts een gedachte, opgekomen door grote somberheid, misschien is de prijs een stimulans om (vooruit maar) nog eens vijfentwintig nummers te produceren.

Hans Frederiks

DE TANTE LENY TEKENAARS .

Hieronder in het kort een overzicht van de belangrijkste tekenaars door de jaren heen.
Het zijn ze lang niet allemaal, excuses voor de tekenaars die ik heb overgeslagen.

EVERT GERADTS
(Den Haag, 1943)
publiceerde o.a. in Hitweek, Aloha, Tante Leny Presenteert, Modern Papier, Jymy, Weird Trips, Snarf, Cozmic Comix, Sextant, Avenue, De Groene, Stripschrift, Inkt, Projunior, Charlie, De Tijd, Suck, Candy, Felch, Bijou, Paard van Troje, Haagse Post, Oor.

JOOST SWARTE
(Heemstede 1947)
publiceerde o.a. in: Uit de Kunst, De Andere Krant, Aloha, Modern Papier, Okki, Jippo, Tante Leny Presenteert, Inkt, Jymy, De Nieuwe Linie, Charlie, Humo, Stripschrift, Vrij Nederland, Charlie, Surprise, Real Free Press uitgaven en voor Dynamite Comics.

EVER MEULEN
(Kuurne, 1946)
publiceerde o.a. in Humo, 20 ans en Tante Leny Presenteert.

PETER POLLMANN
(Beverwijk 1951)
publiceerde in Tante Leny Presenteert, Modern Papier, Aloha, Wet Dreams, Muziek expres., Vrij Nederland en Gummi.

AART CLERKX
(Wassenaar 1945)
publiceerde in Aloha, Tante Leny Presenteert, Nieuwe Revue, Trouw, Nieuwe Linie, Poezenkrant, Inkt, Furore, Inkt, Avenue, Aroz Nieuws, Stripschrift.

BILL BODEWES
(Beek 1948)
publiceerde o.a. in Aloha, Tante Leny Presenteert, Nieuwe Linie.

PETI BUCHEL
(Geboren?)
Publiceerde o.a in Tante Leny Presenteert, Suck, Aloha.

MARC SMEETS
(Hulst 1942)
publiceerde o.a. in Aloha, Hitweek, Modern Papier en Tante Leny presenteert.

HARRY BUCKINX
(Geleen 1944)
publiceerde o.a. in Charlie, De Nieuwe Linie, Aloha, Vrije Geluiden, Tante Leny Presenteert en Avenue. Van hem verschijnen 15 oktober 'De verzamelde Titul(a)'s'.

ARMAND STIJNEN
(Stein 1944)
publiceerde o.a. in Tante Leny Presenteert, Cocktail Comix en Finger.

1967 TIEN JAAR HET STRIPSCHAP 1977

nederlands centrum voor belangstellenden in strips
POSTBUS 11335 AMSTERDAM

STRIPVEILING

Op zaterdag 17 december a.s. organiseert Het Stripschap wederom een stripveiling te Amsterdam.
Tegelijk wordt een ruilbeurs en de 18e ALV gehouden. Adres: Rothaanhuis, Rozengracht 133, Amsterdam.
De veiling is uitsluitend toegankelijk voor leden van Het Stripschap. Inzendingen voor de veiling worden gaarne vóór 15 november 1977 ingewacht bij Het Stripschap, tav dhr Hans Stoovelaar, Schumanflat 46, Uithoorn, tel. 02975/61112.
Na deze datum kunnen geen inzendingen meer worden geaccepteerd, aangezien de catalogus van de te veilen kavels tijdig voor de veiling aan de leden moet worden rondgestuurd. Inzenders worden verzocht de volgende regels in acht te nemen:

1. Slechts gaaf materiaal komt in aanmerking om geveild te worden.
2. Alles moet zijn verpakt in een zak van doorzichtig plastic.
3. Aan elk kavel moet een velletje papier zijn bevestigd waarop vermeld: titel, boek/knipsel, los/ingeplakt, bijzonderheden als lijmvlekken en de eventuele minimumprijs, waar beneden u het kavel niet weg wilt doen.
4. Bij de inzending dient een lijstje ingesloten te worden, waarop vermeld: naam en adres inzender, eventueel gironummer, plus aantal kavels.
5. Mocht u meer dan één kavel inzenden, dan kunt u uw kavels doorletteren vanaf A, in volgorde van de door u te bepalen belangrijkheid.
6. Risico's, ontstaan door onjuiste vermelding, zijn voor rekening van de inzender.
7. De organisatoren van de veiling behouden zich het recht voor het aantal kavels op de catalogus te beperken en inzendingen van de veiling uit te sluiten.
8. Wordt de minimumprijs op de veiling niet gehaald, dan ontvangt de inzender, na betaling van 10% van deze prijs, de inzending zo spoedig mogelijk na de veiling terug.
9. Om Het Stripschap schadeloos te stellen voor veilingkosten en porto, betalen de kopers een toeslag van 10% boven het door hen geboden bedrag en staan verkopers (inzenders) 10% van hun opbrengst af.
10. Dadelijk na de toewijzing dient het verworvene te worden afgerekend. Contante betaling is vereist. Met inachtneming van punt 8 worden niet-verkochte kavels zo spoedig mogelijk na de veiling geretourneerd en zullen de opbrengsten worden uitbetaald.
11. Illegale uitgaven kunnen niet worden geveild.

SPECIALE JUBILEUM-AANBIEDING VOOR DE MAANDEN NOVEMBER EN DECEMBER 1977

COMIXENE 12/13 MEI 1977

De Duitse stripfanaten, verenigd in INCOS (het Duitse Stripschap), worden regelmatig onregelmatig vergast op het germaanse Stripschrift COMIXENE. In nummer 12/13 van mei 1977 wordt een ruim overzicht gegeven van de 'comics' in het nederlandstalige gebied (met name Toonder, Kresse en Kuhn). Het geheel (ruim tachtig pagina's) maakt een uiterst verzorgde indruk, alleen zijn onze oosterburen bij het uitkiezen van de cover nogal gemakzuchtig te werk gegaan; ze hebben namelijk de in Stripschrift geroemde cover van het Deense fanzine Kulorte sider nr. 1 gekozen. Weliswaar is dat een schone afbeelding van Tom Poes in het Donkere Bomen bos, doch het getuigt van weinig originaliteit om deze cover over te nemen.
Aan dit nummer werkten onder meer mee Hans Stoovelaar (Het Stripschap) en Hans van den Boom (Stripschrift).
Dit standaardwerkje kost voor leden, afgehaald op de stripschapsruilbeurzen, f 9,50 en toegezonden f 11,50.
Stortingen op postgiro 3291121 tnv Penningmeester Het Stripschap, Postbus 104 te Uithoorn.

ERIC DE NOORMAN van HANS G. KRESSE.

Bij de uitgeverij Skarabee verschijnen ultimo december 1977 de eerste delen (6 stuks) van de herdruk van Eric de Noorman. De boekjes worden uitgegeven in oblong formaat (14 x 22 cm) en het ligt in de bedoeling ieder jaar minimaal 6, maximaal 12 delen uit te brengen, zodat op den duur alle 66 verhalen zullen verschijnen. De vastgestelde verkoopprijs wordt f 6,50 per deel; leden van Het Stripschap genieten de gebruikelijke korting (gelijk de Tom Poes Reeks). Dit najaar zullen de volgende boekjes verschijnen:

1. De witte raaf I
2. Idem, II
3. De scheepsbouwer
4. De zwarte piraat
5. De ontembare I
6. Idem II

Leden/abonnees,die geinteresseerd zijn kunnen schriftelijk vooraf intekenen. U zendt uw aanvraag (briefkaart of brief) aan Het Stripschap, Postbus 104, Uithoorn en u krijgt zo spoedig mogelijk een accept-girokaart toegezonden.

Ruud Booms

HET DOORSNEE LID

door Har Brok

KENNISMAKING.

Twintiger met voortgezette (akad.) opl., lid v. H.Stripschap, met voorkeur voor Toonder, Kresse, Franquin en Hergé z.k.m. gelijkgezinden. Tekenfilm en franse strips niet uitgesloten; ben bereid iets te doen.

De enquête, die in september '76 onder de leden van Het Stripschap werd gehouden en nog lang niet afgesloten is (de laatste formulieren dateren van maart '77), is maar door ca. 200 leden ingevuld; ruw geschat 1 op de 100 lezers van *Stripschrift*. Voor een profiel te weinig al kan grote overeenkomst gekonstateerd worden met de cijfers van de *Stripschrift*-enquête (nr. 93, blz.10). Een onzekere faktor is met name de groep die de vragenlijst wél invulde: zijn dat de fanaten, de gewetensvolle verzamelaars of de oppervlakkig geïnteresseerden? De laatste mogelijkheid acht ik klein, want waarom zou je je dan in een specifieke 'vakvereniging' inschrijven, de eerste twee lijken waarschijnlijk, maar wie verklaart dan dat nogal wat mensen bij hun voorkeur zowel Jijé opgeven als Gillain of die E.P. Jacobs spellen als E.P. Jakops? Reserve is dus geboden. Een groter aantal inzenders kan voor de oplossing zorgen. Als voorproefje toch maar wat cijfers:

Land van voorkeur

Funest voor het resultaat was het niet-vermelden van Italië of Spanje als mogelijkheid. Zelfs flinke korrektie op de binnengekomen cijfers kon dat niet meer veranderen.
Relatief gezien is de volgorde aldus (met een korrektie voor de uitschieters naar boven en naar beneden):

1. Nederland	(4.19)
2. Frankrijk	(4.69)
3. België	(5.03)
4. Amerika	(6.72)
5. Engeland	(9.07)
6. Spanje	(9.50)
7. Zweden	(9.85)
8. Italië	(10.17)

Tekenaars

1. Toonder (89)
2. Kresse (57)
3. Franquin (44)
4. Hergé (43)
5. De Smet - Uderzo - Giraud (34)
8. Vandersteen (27)
9. Morris - E.P. Jacobs (26)
11. J. Martin - Piet Wijn (23)
13. Martin Lodewijk (19), 14 Sleen - Dulieu (16), 16. Barks - Joost Swarte - Foster (15), 19. Hubinon (14), 20. Hermann - De Moor (13). Méér dan 10 vermeldingen verder: Julsing - Kuijpers - Druillet - The I.K. - Bus - Greg - Paape - Eisner - Kelly - Raymond. Tot slot met 9 vermeldingen: Mézières - Pratt - W.Vance - Gotlib en Don Lawrence.

Animation

Geringe tot grote belangstelling: 109
Géén belangstelling: 78
Indien belangstelling, dan voor de volgende figuren:

1. Walt Disney (24)
2. Asterix (21)
3. Tom Poes (16)
4. Lucky Luke (13)
5. Kuifje (10)
6. Tarzoon - Donald Duck (6)

Profiel van een lid
Geslacht
Man: 146
Vrouw: 5
Beroep
student: 35
scholier: 18
onderwijs: 17
Overigen: In de sfeer van de handel 15, van de techniek 13, administratie 11, universitaire opleiding 9, kreatieve beroepen 8, leidinggevende funktie 6.
Merk op dat een groot aantal, met name jongeren, geen beroep opgaf: vermoedelijk kunnen ze geteld worden bij de grote groep studenten/scholieren. Weinig voorkomend, maar toch van essentieel belang voor het funktioneren van het maatschappelijk bestel, zijn opgegeven beroepen als drogist, inspraakkoördinator, spuiter, timmerman, kelner, chauffeur, landmeter, metaaldraaier en historisch dialektoloog.
Leeftijd
37 jaar en ouder: 19
27 - 36 jaar: 72
17 - 26 jaar: 74
jonger dan 17 jaar: 4
Een koncentratie ligt bij de 19, 23, 31 en 32-jarigen, een opvallende overeenkomst met de *Stripschrift*-enquête. Jongste invuller: 15 jaar, oudste: 64 jaar.
Werklust
Bereid iets te doen voor Het Stripschap: 94
Niet bereid of geen tijd daarvoor: 90.
De komputer zou wellicht een aardige samenhang tussen leeftijd, werklust (en favoriete tekenaar) kunnen berekenen.

Konklusie

Een konklusie mag uit bovenstaande cijfers niet getrokken worden. Het aantal invullers is té klein en bevat misschien wel een specifieke groep. Met name opvallend is dat eigenlijk *geen énkele* min of meer professioneel met strips geliëerde persoon de enquête invulde, géén schrijvers over strips, géén redakteuren, antikwariaatshouders, stripuitgevers, striptekenaars en zelfs maar 2 bestuursleden. Deze ontbrekende groep (iets te verbergen heren?) moet bij benadering even groot zijn als de groep die wél invulde en dat zou zeker invloed gehad hebben op de uitkomst. Ook de samenstelling van de enquête, de precieze formulering van de vragen moet van invloed geweest zijn op de uitslag, zoals al gekonstateerd werd bij *Land van voorkeur*. Hoe zit dat anders in verband met Toonder: 61 stemmen voor Tom Poes, 55 voor Bommel; en met Hergé: 43 voorkeurstemmen, maar 51 voorkeurstemmen voor Kuifje (plus nog enkele Haddock en Zonnebloem)!
De enquête werd inmiddels niet gehouden als een soort *Striptoptien*: de bedoeling was en blijft een inzicht in de wensen en verwachtingen van de leden van Het Stripschap. Vul dus alsnog uw enquêteformulier in of vraag er een aan bij het sekretariaat.

Har Brok

DE EERLOZE KRIJG

vervolg

Naast de aanvoerder en Ingrid, die niet van zijn zijde wijkt, volgt Erwin de verspieders naar een lage heuvel, vanwaar zij een goed uitzicht hebben over het eindeloos golvende landschap. 'Bij gindse woudrand stuitten wij op sporen van Britten' verteld de Pict. Erwin haalt verwonderd de wenkbrauwen op. 'Britten? Kun je dan aan de sporen zien wie het zijn? ' 'Zeker,' knikt de verspieder, 'want enkele van hun paarden dragen ijzeren schoenen en alleen Britse ruiters hebben deze gewoonte. De sporen waren van een kleine ruitertroep, maar denkelijk bevindt zich ergens in het woud hun hoofdmacht.' Peinzend heeft Erwin toegeluisterd. Dan roept hij zijn drie aanvoerders en geeft hun zijn bevelen. 'Guttorm en Barge moeten onder dekking van de bosjes met hun krijgers de flanken innemen, terwijl ik zelf in het gezicht van de vijand recht op het woud toega. Dit zal de Britten uit hun stelling lokken, bevinden zij zich eenmaal op de vlakte, dan moeten de krijgsgroepen van Guttorm en Barge aanvallen in de flanken.' 'Een goed plan,' gromt Harek, 'het is toch de bedoeling Prins dat ik en mijn bende onder jouw bevel zal strijden? ' 'Zo is het Harek,' knikt Erwin vriendelijk. 'Maar je houdt natuurlijk het gezag dat je al hebt.' Harek maakt een stuntelige buiging om de grijns op zijn gezicht te verbergen. 'Prins, we trekken nu ten strijde en heet zal het er toegaan', zegt hij dan ernstig. 'Wat ik je verzoeken mag, doe die loodzware berenmantel af, je hebt er geen gemak van, hij zal je alleen hinderen als het er op aan komt je snel te bewegen.' 'Beste Harek,' zegt Erwin getroffen, 'gelijk heb je. Een goede bescherming is het wel, maar we zullen erop letten dat we de vijand niet onze ruggen laten zien, niet waar Harek? ' 'Daar zal ik persoonlijk op letten', grijnst de schurk dubbelzinnig.

Nadat Erwin er voor gezorgd heeft, dat Ingrid onder sterke bescherming op een verborgen plek in veiligheid is gebracht, voert hij zijn mannen aan naar de vijand, die zich volgens de Picten-verspieders in het woud bevindt. Hoe sterk deze tegenstander is kan de prins slechts gissen. Mogelijk zijn de verspieders met hun voorspelling aan de hoge kant. Maar het is beter daar rekening mee te houden. In stilte gaat de ruitertroep voort en in de duisternis die inmiddels ingevallen is, lijkt het een grote, donkere slang, die over de vlakte kruipt. Er is nauwelijks twee uur verstreken, wanneer zij de woudrand somber en stil voor zich zien opdoemen. En op hetzelfde moment waart er een schok door de Noren. Want met luide strijdkreten stormt een troep ruiters - in de donkerte is het aantal niet te schatten - op hen in. Verspreid aanvallen, gilt Erwin over zijn schouder. En meteen geeft hij zijn ros de vrije teugel. De troep Noren waaiert uit tot een lange, golvende lijn en de eerste slachtoffers vallen wanneer de tegenstanders daarop af zwermen. Erwin verbijt een verwensing. De aanval wordt niet weinig bemoeilijkt door het struikgewas dat hem af en toe bijna geheel aan het oog van zijn mannen onttrekt. Daar! ! Op korte afstand ontwaart de verhitte Erwin een der tegenstanders. Met een kreet wendt hij de teugel. Op dat moment duikelt zijn paard voorover in een onverwachte terreinglooiing. Met een klap die hem even verdooft, stort Erwin ter aarde. En vlak achter hem laat ook Harek zich razendsnel uit het zadel glijden. 'Zo, prins', gromt hij, zijn zwaard trekkende, 'makkelijker kan het al niet. Van deze plek sta jij nooit weer op.'

Op het moment dat Harek toeslaat hoort hij vlak achter zich een woest krijgsgehuil en bijna instinctmatig kijkt hij - in elkaar duikende - half achterom. Het is de Pict, wiens leven door Erwin gespaard werd. Met vlammende ogen springt hij op Harek toe. Deze aarzelt even, maar als hij het dunne straaltje bloed ziet, dat langzaam door Erwins gespleten helm kruipt, grijnst hij woest. 'Nu jij dan! ' grauwt hij en terwijl hij met zijn schild de speerstoot van de kleine donkere krijger opvangt, haalt hij uit met zijn zwaard. 'Dat zijn er twee,' gromt hij, hijgend, als ook de Pict ter aarde ligt. Koel en niet ontevreden met zichzelf kijkt hij een ogenblik naar zijn handwerk.Maar hij begrijpt dat hij hier niet te lang moet blijven,want in de bosjes rondom hem beweegt van alles. Haastig begeeft hij zich naar zijn paard terug en springt in het zadel. Er wordt nog gevochten; een troepje van de Noren is vér vooruitgerukt, een stuk of wat liggen ontzield ter aarde, vlak in zijn nabijheid klinkt het gekletter van zwaarden. 'Verzamelen! ' schalt zijn schorre stem dan over het slagveld en een sluw lachje kruipt langs zijn mond, als hij er met een stentorstem op laat volgen: 'Bevel van Prins Erwin! Verzamelen en terugtrekken. Wij worden omsingeld! '

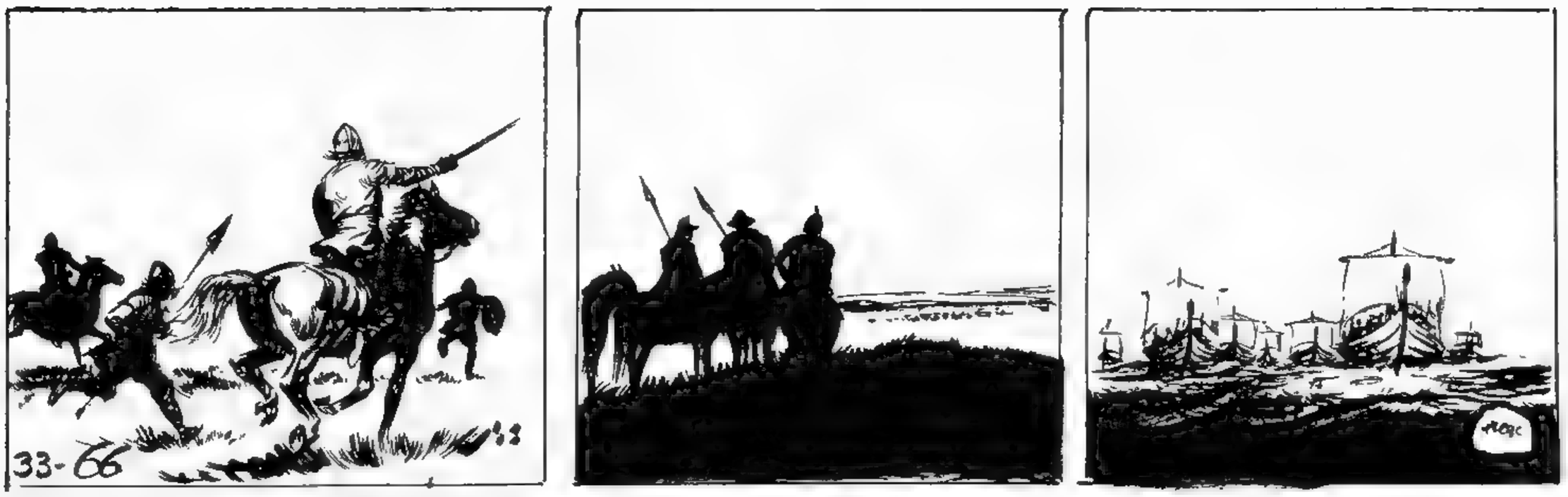

Verwarde kreten stijgen op en als op vleugelen van de wind verspreidt Hareks bevel zich onder de Noren. Breed gebarend geeft hij zelf het voorbeeld en even later ziet hij met voldoening, dat nu hier en daar zich kleinë groepjes uit het duister losmaken en te paard of lopend blindelings naar het noorden beginnen te rennen. 'Haast je makkers,' schreeuwt Harek de krijgers in zijn nabijheid toe. 'Een geweldige overmacht is het en ze maken een omtrekkende beweging, dat vertelde prins Erwin mij tenminste.' En terwijl de troep Noren er ijlings vandoor gaat, worden zij vanaf een hoogte verbouwereerd nagestaard door een kleine ruitertroep. 'Wel heb ik ooit,' mompelt één van hen, wiens vierkante glanzende helm verraad, dat hij een Brit is. 'Hebben wij met ons zestigen die hele bende op de vlucht gejaagd?'

'Een heldendaad, mannen van Artor waardig,' lacht een ander, 'lang zullen de Bards hierover liederen zingen hoewel ik 't nauwelijks geloven kan.' 'In ieder geval wachten wij ons wel, er achteraan te gaan,' mompelt een derde, 'want het kan net zogoed een krijgslist zijn. Als Artor het wist.' De Britse ruiters zwijgen even. Dan prevelt één van hen: 'Artor de hemel mag weten, waar onze brave aanvoerder uithangt. Zullen we hem ooit terugzien?'
Op hetzelfde moment scheert een geweldige Noorse vloot over de wateren van de Britse zee en de grimmige krijgshaftige figuur aan boord van het schip van Eric de Noorman is niemand anders dan de grote Britse held. Maar er zou nog heel wat moeten gebeuren, vóór ze hem werkelijk terug zien.

Bij de eerste tekenen van de lente is Eric de Noorman met een grote troep van zijn trouwe volgelingen in tweeëntwintig langschepen uitgevaren. Het heeft wel wat voeten in de aarde gehad, vóór dit grote leger bij elkaar gebracht was, vooral omdat de voorbereidingen nog tijdens de winterperiode gemaakt moesten worden. Maar de Yarls op wie hij een beroep gedaan heeft, zijn toch allen gekomen met hun schepen en hun mannen. Ook Svein Langtand, de Saksische kampvechter en Axe, Erics pleegzoon, hebben het bevel over een oorlogsschip gekregen. Olaf de berenjager, de vader van Erwins vrouw, is benoemd tot onderbevelhebber, hetgeen Eric met evenveel zorg vervult als Olaf met trots. Maar ja, de Yarl kan recht op die titel laten gelden. Min of meer om Olafs gebrek aan hersens aan te vullen heeft Eric zijn eigen legeraanvoerder daar aan boord geplaatst en zo zal het dan nog wel meevallen.
Met een tevreden hoofdknik wendt Eric zich tot Artor, de Britse held, die zich bij hem aan boord bevindt. 'De reis gaat voorspoedig', zegt hij, 'we zullen morgen de kust van Brittannië in zicht krijgen'. Scherp onderzoekend kijkt Artor de Noorse koning aan. 'Wilt ge niet eerst proberen, uw zoon...' begint hij voor de zoveelste maal. Erics gezicht verstrakt. 'De plannn staan vast', antwoordt hij kort. 'Ik waardeer het dat ge ondanks het leed wat Erwin u heeft aangedaan, zo voor hem opkomt, maar zwaarder dan het lot van Erwin telt dat van geheel Brittannië. Mijn zoon vaart zijn eigen koers. Wij de onze. Noodlot is, dat nu één van de twee zal moeten wijken. Het is niet anders.'
Op dat moment klinkt de schrille kreet van de uitkijk. Ogenblikkelijk spieden Erics ogen langs de kim. Fronsend staart hij naar de zeilen die ver in het zuiden opdoemen. Bij Thor, dat is een kolossale vloot', mompelt hij, 'wie kunnen het zijn, die daar varen?'

De twee vloten varen snel op elkaar in en aan de bouw herkent Eric de andere schepen: Saksers! Snel schat hij hun aantal en hij fluit bezorgd tussen de tanden. Dertig, vijfendertig, misschien nog wel meer. Weliswaar kleiner dan de Norenschepen, maar niettemin een overmacht. Een Saksenschip maakt zich van de vloot los. 'Jullie Noren!' roept een krachtige stem over het water. 'Wat moet het zijn, krijg of vrede? Wat ons betreft mag het beide wezen'. Terwijl de Sakser voortgaat met zijn brallende toespraak, haast Eric zich naar achteren en laat het bevel naar de andere schepen doorgeven, vaart te minderen. Aangezien ze met een noordoostelijke wind zitten, is het beter de Saksenvloot vooruit te hebben. Zouden de Saksers kwaad willen, dan moeten zij tegen de wind optornen, hetgeen hun gevechtskracht vermindert, doordat dat een deel van de krijgers aan de riemen moet. Bijna onopgemerkt valt er een opening tussen de beide vloten; alleen het schip, waarop de Sakser staat te brullen, blijft hardnekkig om Erics schuit heendraaien. 'Wat vertelde hij allemaal?' wendt Eric zich tot Artor. Deze kijkt hem met fonkelende ogen van opwinding en toorn aan. 'Dreigementen en nog eens dreigementen', antwoordt de Brit. 'maar dat is niet het ergste, deze Saksenvloot gaat naar Brittannië op uitnodiging van koningin Vortigern om die bij te staan in de strijd tegen de Picten. Hengist en Horsa heten hun koningen; kent gij hen?' 'Nou, koningen', grijnst ERic, 'Zo noemen zij zich zelf zeker. Maar wat ik van die heren weet zijn het doodgewone brutale Jutlandse piraten. Maar we zullen gauw genoeg weten, of die kerels te goeder trouw zijn.' Hij fluistert de roerganger iets toe en even later buldert diens stem: 'Gegroet, koning Hengist en koning Horsa! Gij zijt dan bondgenoten van Eric, koning der Noren, wiens vloot dit is, want ook hij begeeft zich naar het land der Britten, om te vechten tegen de Picten'. In minder dan geen tijd heeft het Saksenschip zich nu bij zijn vloot gevoegd. 'Mijn bloed kunnen die Saksen wel drinken, waarde Artor', zegt Eric grimmig. 'Nu eens afwachten. Ik meen, dat die Saksers zich de kans hun gehate vijand de voeten te spoelen, niet zullen laten ontgaan.'

Op bevel van Eric wordt alles op de Noorse vloot in paraatheid gebracht om een mogelijke aanval der Saksers het hoofd te kunnen bieden. Daar ziet het vooralsnog niet naar uit; de vloten geraken steeds verder uit elkaar; waarschijnlijk beseffen ook Hengist en Horsa dat zij - wat hun positie betreft - in het nadeel zijn en achten zij het - ondanks hun numerieke meerderheid - toch een riskante onderneming. Daarenboven zal hen evenmin als Eric ontgaan zijn dat er boos weer op komst is; de lucht trekt gaandeweg dicht met donkere wolkenmassa's en een onheilspellende stilte sluipt over de groene golven.
'Wachten maar,' mompelt Eric, meer tegen zichzelf dan tegen zijn Britse gast. Hij tuurt bezorgd naar de lucht en luistert eigenlijk nauwelijks, wat Artor aan het vertellen is. De nijdige schuimkopjes en het ritselend want vertellen hem des te meer. Plotseling begint het grote zeil met zo'n geweld te klappen, dat Artor verschrikt stilhoudt. Er vaart een siddering door het schip. 'Roerganger! ' buldert Eric. De doorgewinterde zeerot heeft echter geen bevel nodig om te handelen. Als een log zeebeest draait het langschip op de golven en inmiddels haalt de bemanning snel het zware zeil omlaag. 'Dat gevaar hebben we mooi bezworen', mompelt Eric met een grimmig lachje. Een snelle blik overtuigt hem, dat de overige schepen het ook goed gemaakt hebben. 'Tja, verraderlijk weertje is het. De wind is om,' zegt hij tegen Artor, die het allemaal maar half begrepen heeft, 'en dat betekent helaas. . .'. 'De Saksers hebben de zeilen gehesen! ' buldert de uitkijk op dat moment en Eric maakt een welsprekend gebaar. 'Zie je, waarde Artor, dát betekent het! Toch een aanval en nu zijn de voordelen van het weer aan hún kant! '

Onder luid gejoel van de bemanning nadert de Saksische vloot over een grote breedte de Norenschepen, die - met de wind pal voor - weinig kunnen doen om hun posities te verbeteren. Wel zijn de riemen uitgelegd, maar de vaart is er uit en op de onstuimige zee maken de langschepen een miserabele, logge indruk, al trekken de kerels ook hun spieren bijkans kapot. Als een pak hongerige wolven storten zes, zeven Saksenschepen zich op de Drakkar van de Norenkoning. Ogenblikkelijk komen de schepen van Svein Langtand, Axe en Olaf de berenjager, die steeds dicht in Erics buurt gebleven zijn, te hulp. Een der Saksenschepen wordt midscheeps geramd, een tweede raakt bekneld tussen Axes en Olafs schip maar toch kan heet niet verhinderen dat enterhaken zich vastbijten in de boorden van het Koningsschip. Gillend en krijsend storten de Saksers zich op de gehate en gevreesde Norenkoning met wie ze menen nu eens en vooral af te kunnen rekenen. Maar dat breekt ze al gauw op. De beste krijgers bevinden zich aan boord van het grote schip van Eric. Mannen, gestaald in talloze gevechten, die de dood té vaak in het oog gezien hebben om er nu nog vrees voor te koesteren: mannen, die hun koning desnoods zouden volgen naar de onderwereld en die bovendien nu vechten met de rug tegen de muur. Geen der Saksers slaagt er in tot de schildburcht, die de Noren rond hun koning gevormd hebben, door te dringen. Hun onstuimige aanval loopt dood op de onwrikbare moed der Noorse krijgers en verandert, zodra Eric het sein tot een tegenaanval geeft in een smadelijke aftocht.
'Dat was op het nippertje, Koning', grijnst Artor, die menig Sakser voor zijn rekening genomen heeft. 'Nu de tegenaanval doorzetten. Daar, dat grote Saksenschip, dat zich wat achteraf houdt; daar aan boord zijn Heng. . .' Op dat moment vaart - met een oorverdovend gedreun - een enorme trilling door het koningsschip. Dwaas duikelen de krijgers door elkaar en ook Eric gaat van de sokken. Tegelijkertijd ziet hij met een kreet van schrik Artor de Held der Britten, over boord tuimelen en in de kolkende zee verdwijnen.

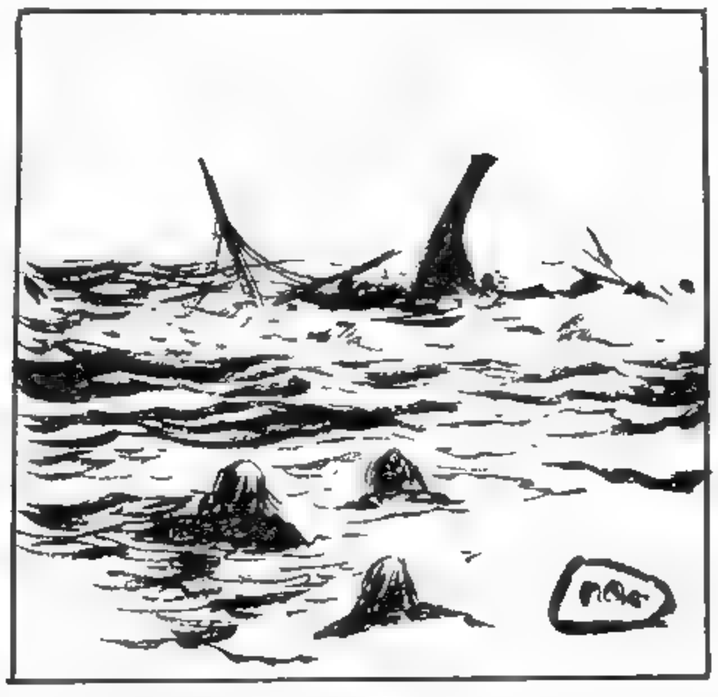

Eric ziet de Brit wanhopig worstelend tegen de sterke zeestroming snel verder afdrijven en hij aarzelt geen moment meer. Hij gooit zijn mantel en zijn wapens af en springt over boord, gevolgd door nog enkele van zijn krijgers. Hij moet snel zijn, want als de Brit tussen de schepen bekneld raakt, of door de vijand opgemerkt zou worden, is het met hem gedaan. En dat geldt bovendien voor hem zelf en zijn krijgers, zodat hij het maar achterwege laat Artors naam te roepen. Maar waar is de Brit gebleven? Op goed geluk zwemt de Noorman met zijn forse slagen in de richting waar hij Artor het laatst zag tot de dreigend uit het donker opdoemende boeg van een Saksenschip hem noopt, snel van koers te veranderen. Overal om hen heen klinkt het lawaai van de strijd, bijkans overstemt door het geweld van de wilde zee. 'Het is nutteloos verder te zoeken,' roept Eric zijn mannen die dicht achter hem gebleven zijn, toe. 'Keren we terug. . . Laten we hopen dat hij door een van onze schepen opgepikt is. . .' 'Of door de Saksen,' vult een krijger zuur aan. Het is moeilijk alleen op de golfstroming de richting te bepalen en het blijkt dat ze in deze korte tijd toch verder van hun vloot zijn afgeraakt, dan ze dachten, want het geschreeuw en wapengekletter klinkt tamelijk ver af en Erics koningsschip is nergens te bekennen of. . . 'ja, dat is het. . .' roept een van zijn krijgers gesmoord uit. 'Daar. . . dat zinkende wrak. . .'

A FLYING MIRAC-OWL

IEDEREEN PRAAT OVER UIL'S VERDWYNING!

IEDEREEN!

IK NIET!

MAAR JY BENT OOK NIET IEDEREEN!

ZONDER MY IS NIEMAND IEMAND

JY WEET NIET WAT JE ZEGT. WAAROM PRAAT JE NIET OVER DE VERDWYNING?

OMDAT IK ER NIETS VAN AF WEET.

DAT IS TOCH GEEN PROBLEEM

UIL ZAT VAST AAN ALBERTS HOOFD MET EEN SOORT LYM... UIL GREEP TOEN EEN OMGEBOGEN BOOMPJE EN WERD WEGGE-SLINGERD TOEN ZE HET LOS LIETEN.

'T IS NIET WAAR!

NEE, MAAR WEL DUIDELYK!

IK BEN HIER OM JELUI ALLES OVER ASTRONOMINIE TE LEREN, WANT IK HEB 'N TELESCOOP GEVONDEN

WY WAREN NET HET WORMKIND ALLES OVER OOM UIL'S GROTE VERDWYNEN AAN HET VERTELLEN!

EEN NOG FASCINERENDER ONDERWERP ZYN DE ASTRONOMISCHE STERREN

OOM UIL IS NA Z'N VLUCHT DOOR DE LUCHT NOOIT MEER GEZIEN... MISSCHIEN KAN HET WORMKIND EEN GLIMP OP-VANGEN

HEE! NIET DOEN!

WAAROM NIET? ER ZYN TWEE EINDEN.

JE HOUDT ME VERKEERD OM!

DE GROTE VRAAG IS: LEVEN ER ANTILIGENTE MENSEN ALS WY OP DIE PLANETEN?

WANT ALS DAT ZO IS EN ZE KOMEN HIER, DAN KRYGEN WE MOEILYKHEDEN!

KYK EENS OF JU JE AL IEMAND AAN ZIET KOMEN.

JA, ZEKER EN VAST. DAAR!

ARME IK! IK GA RECHT OP DE STORT-PLAATS AF!

EEN FENOMEMONSTER! EEN MARSMANNETJE! EEN HEMELS LICHAAM!

PHOOF!

HY ZIET ER MAAR BY DE GRONDS UIT!

WABBE-BEURER?! HABE UIBEZE DEE-BETEL!

NIET TE DICHTBY, UKJES. JE WEET NOOIT! DAT MARTIAANS KON WEL EENS NIET GOED ZYN VOOR JULLIE ON-SCHULDIGE OORTJES.

BENT U EEN MANACHTIGE MARSMAN OF MEER VROUWIG?

HOSKYG IBEZEBOT WANMN HOOB?

WAT ZEI-IE? JA OF NEE?

WAT OF DAT HET OOK WAS, MARTIAANS IS DUIDELYK ONDUIDELYK.

'OOM PORKYPINE ZEGT DAT MARSMENSEN ONDUIDELYK DUIDELYK PRATEN!

HOE?

MET ZO'N NEUS MOET JE FAMILIE VAN DE OLIEFRONT ZYN.

GUMP!

DAT MARTIAANS IS MOEILYK VERSTAANBAAR... HET IS NET OF-T-IE MET EEN THEEKETEL OVER Z'N HOOFD PRAAT.

DEZE KEER, MR MARTIAAN, WIL IK WETEN HOE HET OP MARS IS, ALLEEN DOE IK HET IN UW EIGEN TAAL ZODAT U HET BEGRYPT! BEGRYPT U?

HOESABOBBEL ZIETABOB MARSABOE ER UITABOBBEL?

GUMP?

TJEE! JE PRAAT BETER MARS DAN HY!

ACH JA.

IK DENK DAT-IE NIET ZO SLIM IS.... HET IS NET OF-T-IE ZYN EIGEN TAAL NIET VERSTAAT.

HEEFT BOB USABOB OOIT ABOBBEL EEN TULPABOB GEROKENABOB?

GLMP GLMP?

BRZZZZT?

WEEOOP!

HMMM... MARTIANEN REAGEREN KRACHTIG OP BLOEMEN

GRAB SNABBA WOBBLE FLOG!

LET ER MAAR MET OP!!

DIE MARTIAAN ZOU NIET MOETEN *VLOEKEN* WAAR KLEINE KINDEREN BY ZYN, VIND IK.

HY IS VAN STREEK.

ALS WE MAAR WISTEN WAT ZE *ETEN* OP MARS, DAN KONDEN WE HEM DAARMEE HET ZWYGEN OPLEGGEN.

HÉ KYK!... HY SCHRYFT OP WAT-IE EET OP MARS.
EEN RAAR HAND-SCHRIFT... HY SCHRYFT SMLOOV!
SMLOOV ?

WATABOBBEL ISSABOS SMLOOV ?

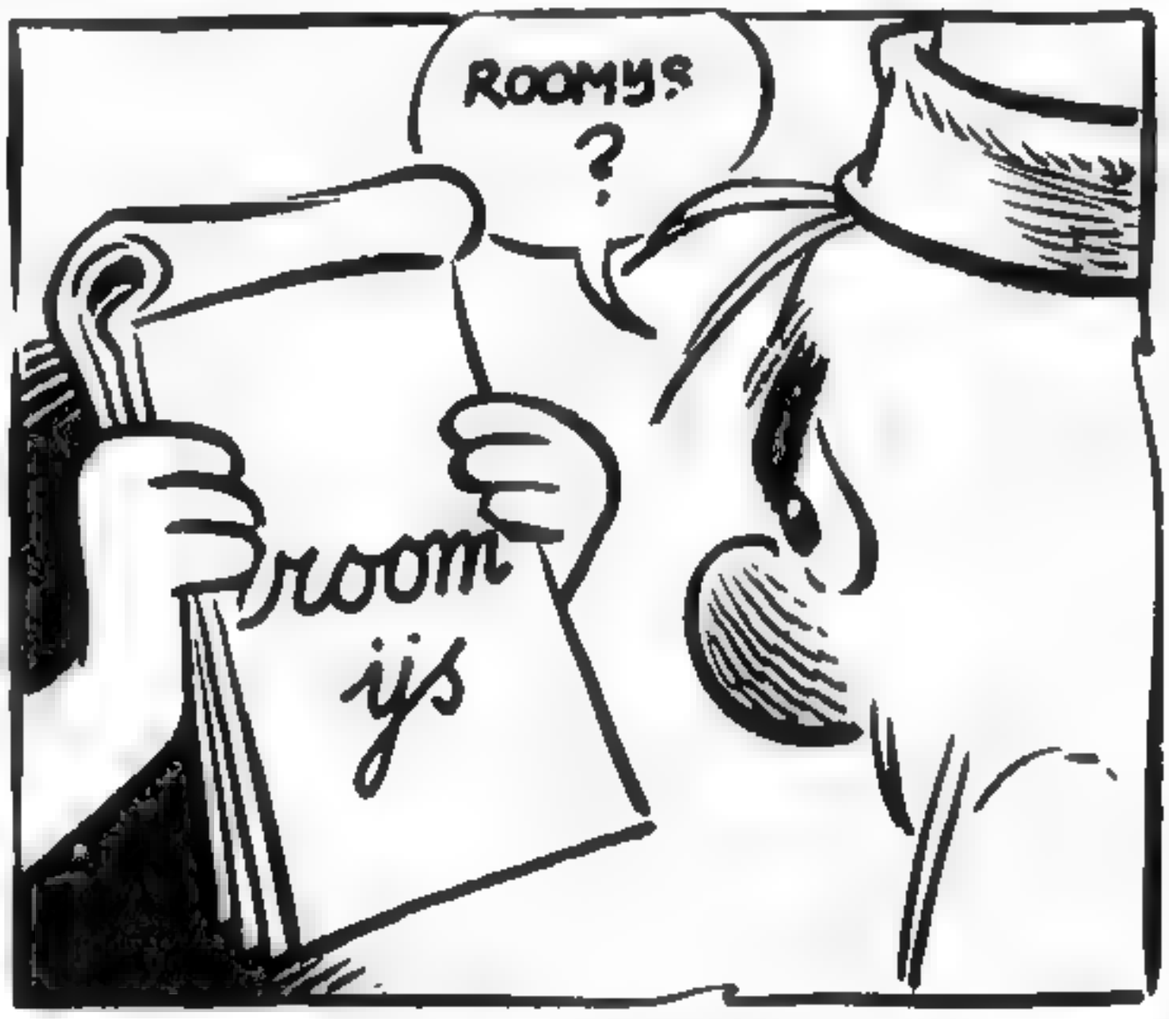
ROOMYS ?
room ijs

MOETEN WE HEM NOU ROOM-YS VOEREN ?
'TUURLYK NIET... WE MOET WETEN WAT HET MARTIAANSE "ROOMYS" BETEKENT.

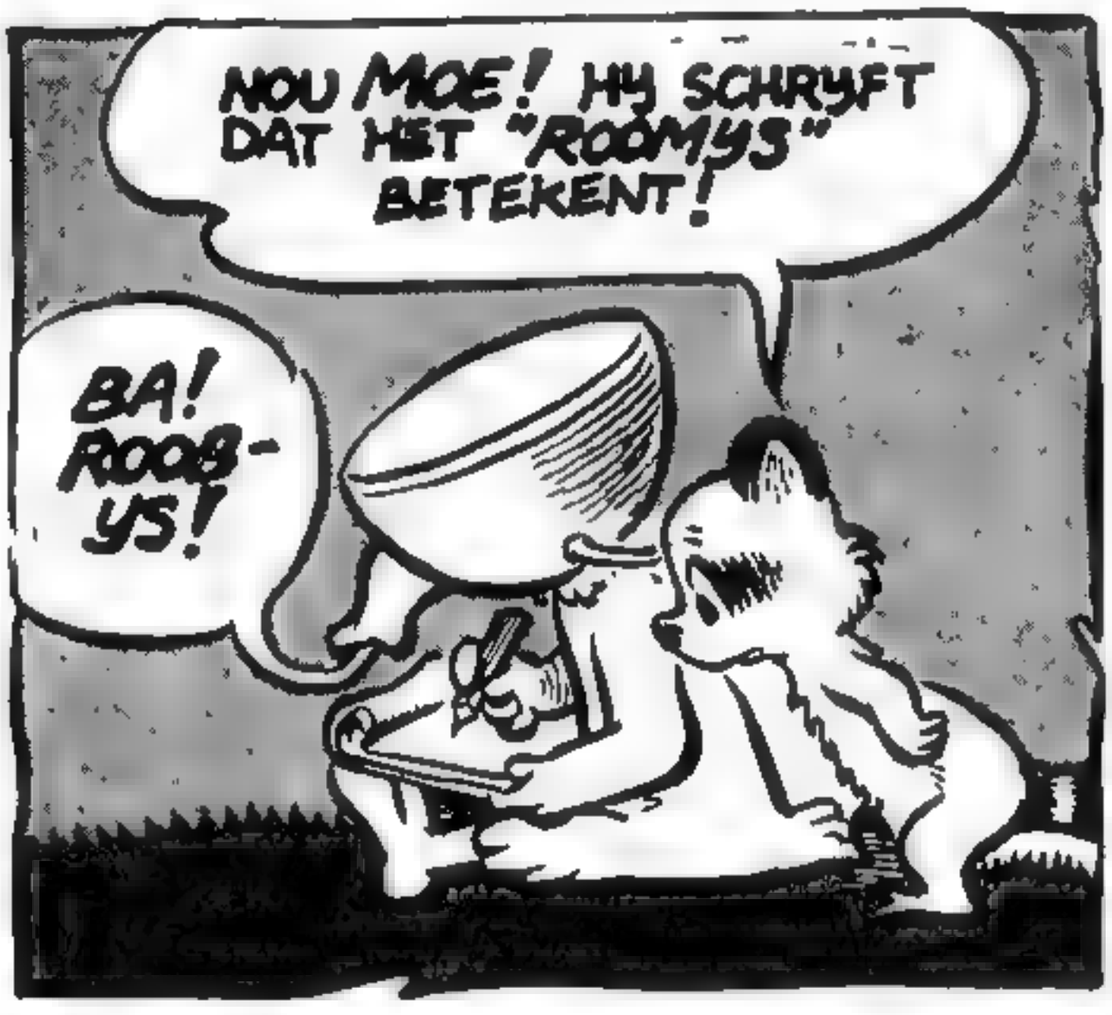
NOU MOE! HY SCHRYFT DAT HIET "ROOMYS" BETEKENT!
BA! ROOB-YS!

ROOMYS GROEIT NIET OP MARS... IK ZAL KIPPEN-VOERSTAMPOT MAKEN.

STEL JE VOOR! ROOMYS BETEKENT ROOMYS IN MARS-TAAL.

EEN VREEMDE TAAL!

MMM... RYST-STAMPOT MET LEKKER KIPPEN-VOER.

JAAH... IK HAD ALLEEN GEEN RYST MEER.

IK HEB MAAR ZEE-ZOUT GEBRUIKT..

WHOOP

MMMPH! IK GELOOF DAT-IE NIET VAN KIPPENVOER HOUDT.

WAT WE NU NODIG HEBBEN IS EEN ACOEL HOOFD... IK KAN ER BETER EEN GAAN ZOEKEN!

ENEG IS ENIG EN PRINSES ELAINE IS ZIJN PROFETE

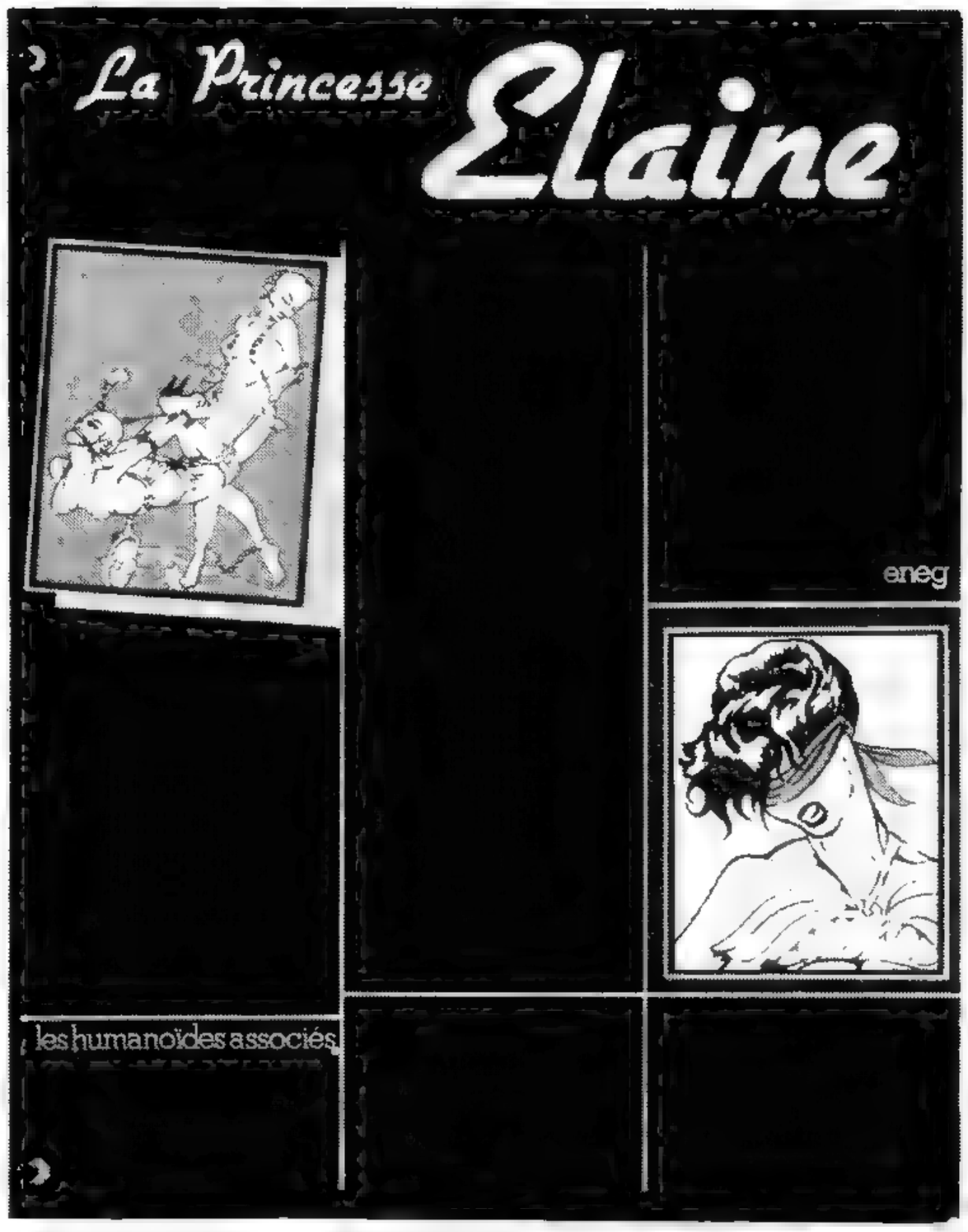

Eneg is enig en sado-masochisme is zijn stokpaard. Een niet zo begrijpelijke toestand voor niet sexueel gefrustreerden die een vrouw liever in de gewone horizontale houding willen zien. Vrouwen in hulpeloze slangenhoudingen gebonden aan allerhande ingenieuze foltertoestellen roepen of een beeld op van geweld en de verschrikkelijke wandaden die de ene mens de andere kan aandoen, of wekken gewoon de lachspieren op. 'Bizarre strips' - zo heet het genre - worden door de doorsnee volwassen striplief-hebber die ondanks zijn hoge ouderdom het kinderbroekje nauwelijks is ontgroeid als walgelijk en weerzinwekkend veroordeeld en de auteurs ervan worden prompt naar een gekkenhuis of revalidatiecentrum voor sexuele maniakken verwezen. Een psycho-analyse van de auteur van Prinses Elaine zou allicht diens sexuele gebreken aan het licht brengen. Maar wellicht ook valt hij altemet flauw bij 't bespeuren van een echte druppel bloed.

Sommige stripliefhebbers echter die een beetje meer onder de indruk zijn gekomen van het prachtige tekenwerk zien in Eneg's dynamisch wereldje van tortuur niet de werkelijkheid maar enkel de kunstzinnige verwerkelijking van zijn (inderdaad voor andersvoelenden ziekelijk te omschrijven) droombeelden. Voor hen is hij een groot kunstenaar die hier met zijn vaardige hand onder de stijl-invloed van *Burne Hogarth* (de nu toch al wel door iedereen gekende tekenaar van Tarzan) verbluffende tekenplaten creëert. Zij weten het sado-masochistisch ballet van gracieuze lesbische hoeren die elkaar in een romeins decor 'psychoterapeutisch' geweld aandoen of ondergaan ten volle te waarderen. Vele striptekenaars ook werden reeds door Eneg e.a. grootmeesters van het genre geïnspireerd: *Crepax* in zijn Bianca- en Valentinareeks; *Georges Pichard; S. Clay Wilson; Crumb; Karel Biddeloo* en vele anderen.

Samen met *John Willie* (de echte vader van het genre die in zijn 'Sweet Gwendoline' (New York, Bélier Press, 1974) vooral de tedere onschuld van een mirakel-maagd wist te portretteren en te tiranniseren) en *Stanton* (die zich vooral zou specialiseren in de 'fighting girls', worstelende vrouwen met reusachtige stijve tieten die in slappe toestand vrijwel de grond zouden raken, of de neger *Eneg* het grote driemanschap die de bizarre strip op een hoog benijdenswaardig artistiek niveau wisten te brengen en het geheel vatbaarder maakten voor nieuwe interpretaties.

Eneg, pseudoniem van *Gene Hilbrew* werd geboren in Los Angeles in 1923. In zijn schooljaren was hij reeds bevriend met *Bill Alexander*, een illustrator die zelf later nog bizarre strips zou gaan maken. Onder diens invloed begon *Bilbrew* ook strips te tekenen, ook al wilde hij dolgraag zanger worden. Op de 'School of Visual Arts' leerde hij *Stanton* kennen en deze wist hem ervan te overtuigen de *Will Eisner* studio te verlaten en bondage-werk te maken voor de gespecialiseerde uitgever *Irving Klaw*.

'Princess Elaine's Terrible Fate' en 'Dangerous Plight of Princess Elaine' behoorden tot de eerste opdrachten voor *Klaw*. Deze 60 platen kan men overigens beter afgedrukt zien in het 2e deel van 'Bizarre Comix' (New York, Bélier Press, 1975) dan in deze Franse vertaling. Een vertaling die ik hier niet hoef te beoordelen, omdat in de bizarre strips de tekst totaal ondergeschikt is aan het beeld. Tot besluit nog een tip: 'The bizarre art of Bilbrew & Stanton' is een knotsgoeie uitgave van Eros Publishing Co., (Wilmington, Delaware, 1976. An Eros Gold-stripe Special Vol. 4, nr. 4). Hierin kan men nog recenter en nog franker werk van de in 1974 overleden *Bilbrew* of *Eneg, Van Rod* of *Bondy* op mooi glanzend papier genieten. Te zoeken in een goeie sex-shop.

A. Diercken.

ENEG, La Princesse Elaine. Paris, Les Humanoides Associés, 1977. 93 p. Voorwoord door J.B.Rund. Nawoord door G. Casaril. Bevat: Les infortunes de la Princesse Elaine (30 platen) — Les terribles épreuves de la Princesse Elaine (30 platen) — Ilona, fille de la Princesse Elaine (10 platen) + 4 platen illustraties.

LA FRANCE? OH LALA!

Weinig echt Frans nieuws deze keer. Dat blijkt al uit de Metal Hurlant nummer 20. Op de lelijke omslag (Paul Gillon) van dit nummer worden als *hot items* in dit nummer *Les naufrages du temps* en *Lone Slone* aangekondigd. Deze twee zwakke strips schijnen dit nummer te moeten dragen. Het enige, dat me bij het lezen van dit nummer nog kon opvrolijken was de terugkeer van Petillon in *Espions sur Pluto*.

Hier kan ik nu werkelijk om lachen. Tja, wat is er leuk aan een dame die moeizaam peinzend de klerenkast inkijkt, waar allemaal dezelfde kleren inhangen, op de manier van 'Wat zal ik nu weer eens aan doen? '... Maar goed, wederom zeer briljant bezig,

Laureline met Arzach . . .

Petillon, en zien we daar op het laatste plaatje Laureline niet flirten met Arzach, Ravian zeer boos kijken en Lone Slone somber in een glas Plutoonse ranja staren....

Charlie 104 september 1977

bevat niet veel echt Franse strips. Veel buitenlands vertaald werk eigenlijk: Dick Tracy, Peanuts, Andy Capp. Kwalitatief is alleen *Sempé* zeer sterk aanwezig met een twaalf paginalange cartoon, of moet ik het een strip noemen? Het gaat over hoe mannen en vrouwen met elkaar omgaan gedurende hun leven, nu ja er is telkens een grote plaat van een bepaalde fase uit het leven; kleutertijd, pubertijd enz. Vooral de plaat waarop iedereen een plotseling diverse verhoudingen aanknoopt, met de diverse boze echtgenoten(s), vriend(innen)en, is erg mooi. Wat is er toch met Pichard aan de hand, of met mij? Wat een slordig werk. Misschien was er veel haast, moesten er deadlines gehaald. Of misschien ben ik er nu wel op uitgekeken. Z'n tekenstijl ligt volledig vast, er is geen sprake meer van verrassing.

Van Fluide Glacial verscheen er een verzamelband van de nummer 4, 5, 6 en 7. In dit blad de afgescheidenen van L'Echo des Savanes: *Gotlib* en af en toe *Brétécher*. Voor de liefhebbers van Gotlib, als die deze nummers tenminste niet los gekocht hebben, is dit een verplichte aanschaf. Wat is hij weer bezig in zijn overdreven stijl, met zijn gevoel voor humor, dat het mijne niet is. De humor van Gotlib komt niet uit boven de melige *blotebillen-lol*, die we ook wel eens in *De Vrije Balloen* aantreffen, of waar we onszelf in een dronken bui wel eens aan overgeven en waar we de volgende dag spijt van hebben, of waar we ons de volgende dag niets meer van kunnen herinneren. Verder in deze nummers veel werk van Alexis, die realistisch zeer fraai kan tekenen, maar altijd op die slechte scenario's van Gotlib verhalen moet tekenen. Ook veel druk, zwart-wit werk van Solé en zowaar ook een verhaal van Mezières. U moet het zelf weten als u hieraan uw geld wilt besteden.

F. Hansen

Metal Hurlant 20	f 7,95
Charlie 104	f 5,50
Fluide Glacial	f 15,-

NIEUWS

Nieuwsredactie: M.v.d.Hoff, M.Wassington, Postbus 9494

TOONDER

Als uitgave van het Buro Vormingswerk/Studium Generale van de Rijksuniversiteit Utrecht (Maliebaan 103, Utrecht), verscheen onlangs *Volksverhalen, sprookjes, fabels, mythen, sagen en legenden.* (deel 1), samengesteld door André Klukhuhn. Voor Bommelfanaten lijkt belangrijk het hoofdstuk 'Marten Toonder vertelt over zijn werk' (blz. 39-52), maar de eerlijkheid gebied te zeggen dat een bewerkte versie van deze in 1976 gehouden lezing verscheen in Stripschrift nr. 100. Voor wie geïnteresseerd is in volksverhalen valt er natuurlijk wel meer te lezen in deze bundel. *(HB)*

ACHTERGRONDEN

Wim Noordhoeks pionierswerk over Kuifje uit 1968/69 in s,De Nieuwe Linie is door Pommerel als deeltje 3 in de reeks *Achtergronden van het Beeldverhaal* herdrukt (en bewerkt) onder de (voor 1968 profetische) titel *Er is geen eind aan Kuifje.* Voor f 2,15 (giro 306045 tnv Striprofiel, Wormerveer) kan men zich eigenaar noemen van dit haast bibliofiele uitgaafje (32 blzz.; offset). De deeltjes 4, 5, 6 en 7 (*Kuifje in Rotterdam*) zijn inmiddels ook te koop bij verschillende antikwariaten; uitsluitend bij Pommerel zélf echter tegen de normale prijs (Giro 3000583, 't Zand 2, Amersfoort). Deeltje 8 verschijnt nog dit najaar en is van de hand van Pommerel. De titel: *Kuifje* (wie anders) *en China.* *(HB)*

STRAS EN ESPAÑA

Edizione familia normale verblijdde een onbekend aantal geïnteresseerden met het 16 blzz. tellende *Stras en España* (7 x 10 cm) met schattige tekeningetjes van Claire, Woody en Joost Swarte. Nu zelfs de kruidenier op de hoek Spanje geruild heeft voor de Dordogne achtte ons sympathieke trio de tijd rijp voor een trip naar Ibiza, Majorca en omstreken: *Stras* is een verslag van die ontdekkingsreis. Je zou zin krijgen een volgende keer met de Fam. Suarto mee te gaan! *(HB)*

BLIJ IN BLIK

Bij 50 liter Chevron-super verstrekt uw Belgische benzinepompier u een gratis stripalbum. Dat wordt dan 350 liter luchtvervuiling want er zijn 7 verschillende albums: *Michel Vaillant en Steve Warson in volle licht! , De werken van Asterix! , Kuifje in grote angst, Lucky Luke en de piano, Robbedoes en de miniatuurtjes, Guust in aktie* en *Bollie en Billie volop op dreef!* Keurige herdrukjes en bloemlezinkjes, dat wel. Losse eksemplaren zijn ook gesignaleerd bij Drukwerk voor ca. f 3,—. *(HB)*

VERTALINGEN

Bij uitgeverij Werner Söderström (Porvo, Helsinki) verschenen in 1975 de uitgaven *Ukkossen herrat, Tuulen perilliset, Turman tuojat* en *Kojoottien kutsu*, vertalingen van de eerste 4 Indianenverhalen van H.G.Kresse. De jaarlijks verschijnende uitgave *Het Nederlandse boek in vertaling* registreert dit soort zaken. Het onlangs verschenen overzicht van 1975 geeft op stripgebied verder nog van H.G. Kresse *Masters of thunder* en *Riders in the wind* (Methuen), en natuurlijk de Franse Indianenvertalingen. Franse en Duitse vertalingen van *Jommeke* (Jef Nijs), Franse van *Jerom, Robert en Bertrand, Bessy* en *Suske en Wiske* (Vandersteen), van *Nero* (Sleen)en 2 Duitse vertalingen: *Segeln lernen - kinderleicht. Eine Segelschule für Jungen und Mädchen*, door Jan van Exter en Gé Tol (Stalling; Oldenburg/Hamburg) en *Professor Pilasters Ballon-Wettfahrt* van Gommaer Timmermans (Bertelsmann; München). Van deze laatste tekenaar verscheen bij Chambers in Edinburgh tenslotte ook nog *The adventures of Clarence Cuckoo.* Een magere oogst dus eigenlijk, maar 1975 is ook al láng geleden. *(HB)*

KING KONG nummer 3 (april/mei 1977)

Een SF-blad dat zich richt op de Nederlandse science-fiction (in dit nummer tenminste). De inhoud, verluchtigd met aardige illustraties van redacteur Rob Vooren en een pagina grote plaat van 'Tais Teng', bestaat uit twee Nederlandse verhalen van Nederlandse kwaliteit, een D-ten-Berge-achtige

verhandeling over 'wetenschap en SF', nieuwtjes, boekbesprekingen en een aantal rubrieken.
King Kong 3 (48 blz.), op Stripschrift formaat met af en toe een steunkleur, kost f 4,50. Abonnementen (6 nrs.) voor f 20,– per jaar via giro 87318 tnv At de Kleijn, Kabeljauwsteeg 12A, Leiden.

Eric Hoek

TIJDSCHRIFT ESSEF

Essef nummer 2 (april/juni 1977)

Deze Zielschot-uitgave staat behoorlijk vol strips, zoals daar zijn:
- 6 blz. 'Tais Teng', zijn aparte tekenstijl moet het hem doen deze keer, want wat verhaal betreft stelt het allemaal niet zo veel voor.
- een vervolgstrip van Harry Balm (wat een sfeer schept-ie weer),
- Gideon Brugman op dreef in een schijnbaar warm oord,
- een strip door 'Max M.' (Bert B.?) met vreemde wezens en mensen.
- een vervolgstrip van Willy Lohman over 'fall-out' toestanden en
- een pagina vervolg van 'T.Teng'.

Afgezien van de strips staat dit nummer in het teken van het SF-familiespel ('met gratis SF-spel'). f 4,95 (85 Bfr.) los of een kalenderjaar-abonnement voor f 19,50 (400 Bfr.) op giro 3718924 tnv J.Roos.

HEER BOMMEL JUBILEERT

Hoewel de persbulletins en berichten aan boekhandelaren het ergste deden vermoeden, is de door De Bezige Bij georganiseerde manifestatie rond het uitkomen van de 10.000 Bommelstripaflevering uiterst waardig verlopen. En hoewel ook het niet uitnodigen van belangrijke stripmensen voor het eerste gedeelte - een bijeenkomst bij de NRC waar de 10.000e aflevering van de persen rolde, zeker niet zonder betekenis was, kwam het later toch nog aardig in orde.
Toonde eerst nog professor Heertje die een verhandeling over 'Heer Bommel als theoretisch econoom' hield, aan dat hij nauwelijks iets van Toonder's Bommel *gelezen* of *begrepen* had, door bij voortduring te stranden in bedrijfsblind gezever, later was het Heer Bommel persoonlijk die door de mond van Marten Toonder op veel hoger niveau onverbiddelijk terugsloeg.
Met een verhandeling over 'De nullijn in de economische praktijk' in vaak sublieme, onderkoelde humor bracht hij de grote collęgezaal van de Erasmusuniversiteit, waarin naast de keurig geknipte studiebollen van economiestudenten ook de warrige kopstukken van Nederlands stripwereld waren te ontdekken, veel hoogwaardig plezier.
Na een gezamenlijke borrel vertrok men naar Museum Boymans-Van Beuningen waar met het aanbieden van de erepenning van de stad Rotterdam aan Marten Toonder door een nerveuze burgemeester Van der Louw, in het Prentenkabinet tevens een overzichtstentoonstelling van Bommel en Tom Poes van start ging. Al met al een prima happening in een uitstekende stemming, zelfs de prijs van de nieuwe Bommel/Toondercatalogus van f 79,– - U leest het goed - kon daar niets aan veranderen. We wensen Marten Toonder nog heel veel Bommelafleveringen.
En laten we vooral onthouden: Toonder heeft meer voor de erkenning van de Nederlandse strip gedaan, dan alle schappen, schriften en fielen bijelkaar.

WAM

DE STRIPKOERIER

Uit een groots opgezet onderzoek onder de ca. 30.000 kopers van De Stripkoerier kwamen nogal verrassende feiten naar voren: Als eerste bleken de lezers voor zo'n 48% ouder dan twintig jaar! En daarvan was weer het grootste gedeelte tussen 20 en 35 jaar.
Over de lengte van de strips deelde een kwart van alle ondervraagden mee dat men liever afgeronde verhalen geplaatst zag dan vervolgstrips, terwijl 64% akkoord was met de indeling.
De veertiendaagse frekwentie bleek voldoende: liefst 79% vond die in orde, 82% deelde mee de Stripkoeriers te zullen bewaren (investeerders?).
Vooral in de kiosken was De Stripkoerier snel uitverkocht.
Ook werd de lezers gevraagd welke bladen men naast De Stripkoerier las, dat bleken te zijn:
1. Eppo, 2. Donald Duck weekblad, 3. Kuifje weekblad, 4. Stripschrift, 5. Robbedoes Weekblad, 6. Mickey Maandblad, 7. Tina Weekblad, 8. Gummi, 9. De Vrije Balloen en 10. Suske en Wiske. (deze hadden kennelijk zoals vaak bij enquêtes gebeurt de vraag niet goed begrepen en vertaald in: 'welke strips leest U? ').
Een ander interessant gegeven was het antwoord op de vraag: *'Welke strips zouden nog in De Stripkoerier moeten worden opgenomen?* ' er bleek nl. en dat steekt de redactie van Stripschrift, die immers als eerste Nederlands blad het belang er van onderkende en de strip doelbewust propageerde, een riem onder het hart: 1. Pogo, 2. Tarzan, 3. Asterix, 4. Eric de Noorman, (wellicht kan dat leiden tot een revival van Eric, Kresse heeft immers nog stof voor talloze nieuwe avonturen van de Noorman.) 5. Peanuts 6. Krazy Kat en 7. Tom Poes.

OBERON BV

Het weekblad Eppo gaat ook in het buitenland verschijnen, zowel integraal in Indonesië, als partieel in Frankrijk waar een blad gevuld met 70% Eppostrips gaat uitkomen èn Noorwegen waar de eerste stappen naar een stripkultuur worden gezet met een zwart-wit tijdschriften publikatie van Eppomateriaal (Stabenfeldt S.A.). Ook werd in het Indonesische blad Hai met een oplaag tussen 50.000 en 60.000 de strip Arad en Maya opgenomen.

Met de zwart-wit Oberonreeks gaat het goed. Werd al eerder in Portugal de vertaling van de Argonautjes uitgebracht, waarvan overigens tekenaar Dick Matena nog nimmer een exemplaar onder ogen kreeg, ook in Frankrijk is interesse voor de serie. Daarom zullen als eerste door Angoulème organisator Francis Groux, de Peter de Smet- en Dick Matena-delen worden uitgebracht. Ook Matho Tonga van Kresse gaat in Frankrijk verschijnen.
In Scandinavië is men ook erg actief: Douwe Dabbert (Piet Wijn) en Bernard Voorzichtig (Daan Jippes) verschenen in uitstekende uitgaven bij Interpress (Williams, Kopenhagen) een uitgeverij die naar het zich laat aanzien ook de primeur van het eerste album van Kresse's Alain d'Arcy in april 1978 zal genieten.
Een eerste folder met alle verkrijgbare Oberonstrips werd opgenomen in Donald Duck 1977/44 en Eppo 1977/45. Als goed bericht daarbij dat alle opgenomen titels weer verkrijgbaar zullen zijn, dus niet in paniek waanzinnig hoge prijzen betalen.

Ook omgekeerd gebeurt er gelukkig wel wat: de in het Italiaanse jeugdblad *Il Giornalino* verschenen strip Tijl Uilenspiegel van Battaglia wordt in beperkte oplage met hardcover door Oberon uitgebracht. Prijs van deze fraaie 64 pagina lange sfeerstrip zal f 8,– zijn. Ook de kwalitatief duidelijk mindere door Blasco verstripte Bijbelverhalen zullen via Oberon uitkomen.

BARON VAN HAASTEREN

Op de stripdag verscheen een eerste album van Baron van Tast. De verhalen werden eerder gepubliceerd in Pep (1974/75) werden geschreven door Patty Klein en getekend door Jan van Haasteren, die de uitgave in een oplaag van 2000 exemplaren in eigen beheer verzorgd.
In zwart-wit uitvoering met nieuwe kleuromslag verkrijgbaar voor een prijs van f 4,95.

WAM

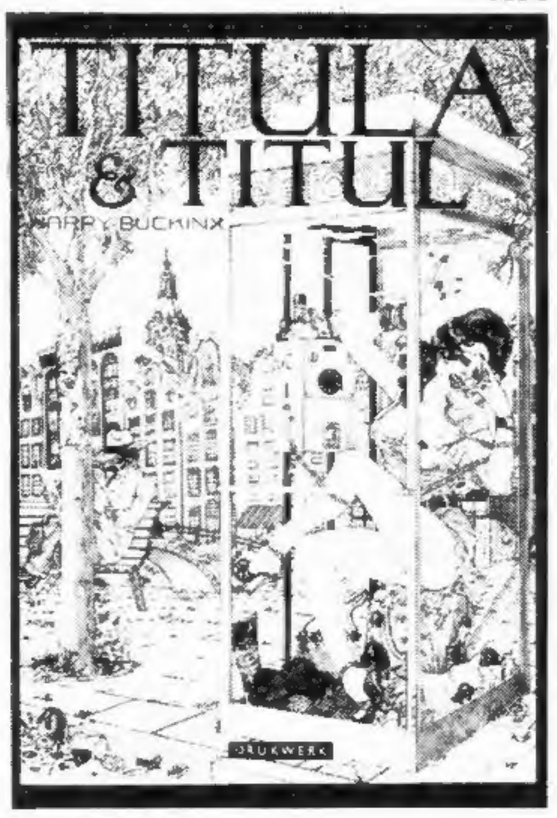

DRUKWERK

Eenzelfde koorts die al eerder bezit nam van andere stripuitgevers, overmande ook Har van Fulpen's Drukwerk. Op de Stripdag verschenen de volgende uitgaven:
Alsof men *het* aan voelde komen, verscheen er een nieuwe Tante Leny. Dat wel zeer aktuele nummer 24 bevat werk van Evert Geradts, Mariscal, Van Dijk, Kamagurka en de eerste strip van Willem de Ridder. Dit alles in een fraaie vierkleurencover van Peter Pontiac voor f 3,95.
Ook kwam een 60 pag. dik verzamelalbum uit, waarin alle strips en tekeningen van Harry Buckinx's Titula en Titul zijn opgenomen. In vier kleuren cover en met inleiding van R. Proper verkrijgbaar voor f 8,50.
Ter gelegenheid van de Stripdag werden ook een aantal zeefdrukken van Buckinx's werk gereed gemaakt. Wanneer u daarin geïnteresseerd bent, snel handelen maar, over een half jaar - de historie leert het zijn ze niet meer te betalen.

KARTOENBOEK

Voor wie van kartoens houdt, - en welke stripliefhebber doet dat niet? - maar ook voor wie belang stelt in een uitvoerig overzicht van bijna alle op het gebied van humor en satire werkzame bladen en uitgekomen boeken, is het Davidsfondskartoenboek nr. 11 uitgekomen.
Dat gebeurde ter gelegenheid van de 16e Wereldkartoenale van Knokke-Heist. Omdat op die expositie Nederland in het centrum van de belangstelling

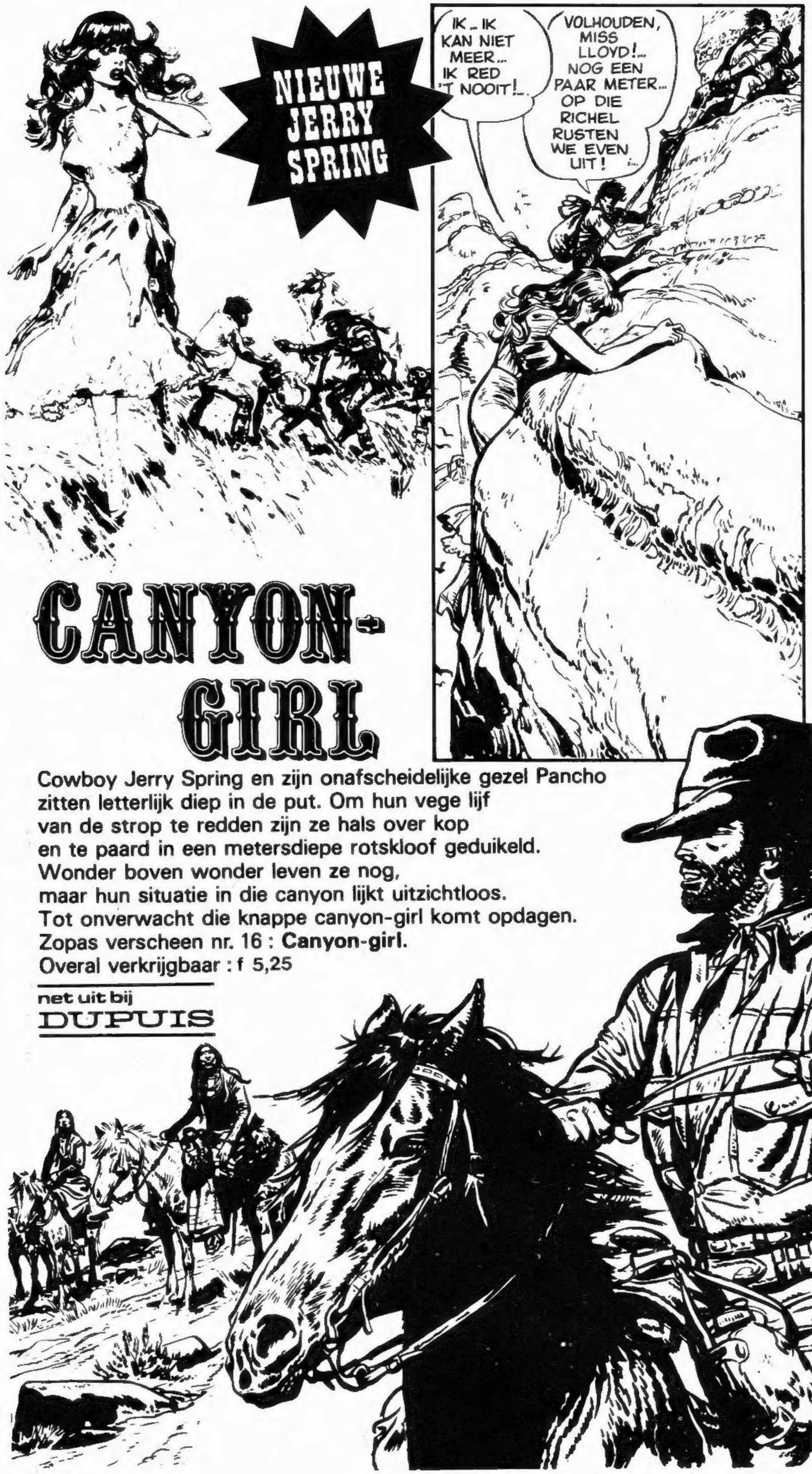
NIEUWE
JERRY
SPRING
IK.. IK KAN NIET MEER... IK RED 'T NOOIT!..
VOLHOUDEN, MISS LLOYD!... NOG EEN PAAR METER... OP DIE RICHEL RUSTEN WE EVEN UIT!...
CANYON-
GIRL
Cowboy Jerry Spring en zijn onafscheidelijke gezel Pancho
zitten letterlijk diep in de put. Om hun vege lijf
van de strop te redden zijn ze hals over kop
en te paard in een metersdiepe rotskloof geduikeld.
Wonder boven wonder leven ze nog,
maar hun situatie in die canyon lijkt uitzichtloos.
Tot onverwacht die knappe canyon-girl komt opdagen.
Zopas verscheen nr. 16 : Canyon-girl.
Overal verkrijgbaar : f 5,25
net uit bij
DUPUIS

stond; ook in het kartoenboek veel aandacht voor Nederland door middel van een kort strip-overzicht, een pagina over Holland Animation en een belangrijk - 22 pagina's omvattend - deel gewijd aan de toonaangevende Nederlandse kartoenisten van het moment, waarin naast korte autobiografische schetsen, de door de deelnemers zelf geselecteerde kartoens werden geplaatst.

Bestellingen voor dit 180 pagina's omvattende boekwerkje met een formaat van 19 x 19 cm en een omslag van Gal (ja, inderdaad de Carter Mona Lisa tekening) kunt u doen door middel van een briefkaart aan:
E. Parez, St. Elizabethlaan 292, Knokke-Heist, België.

stripboekenwinkel

CALVO

grote keuze antiquariaat stripboeken

geopend:
vrijdag 12.00 - 18.00 uur
zaterdag 10.00 - 17.00 uur

Telefoon 010 - 84 06 36
Sandelingplein 2
Rotterdam-Zuid

STRIPSCHRIFT no. 106
verschijnt de eerste week van december met:

- **Hugo Pratt**
- **De VNU-Story deel 3**
- **Strips in de Bibliotheek**
- **Stripdoorsnede**
- **Van Mandril tot Kartoenale**
- **Herdrukken van Pratt, Pogo, Eric de Noorman, Professor Pi, en Simpelman. Nieuws ,boekbesprekingen, etc.**

professor pi

simpelman

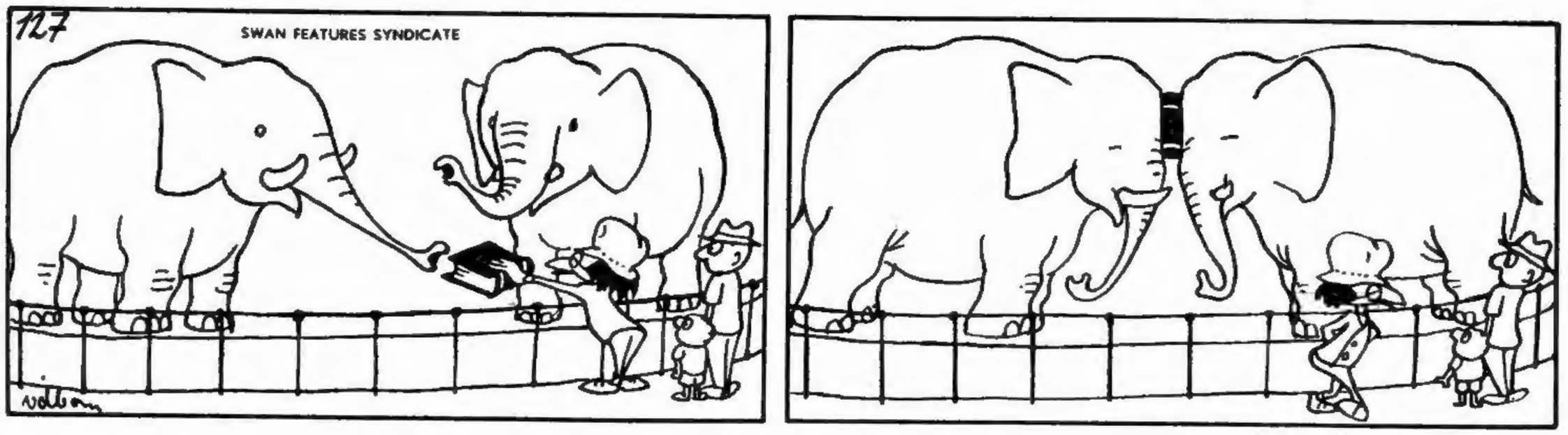

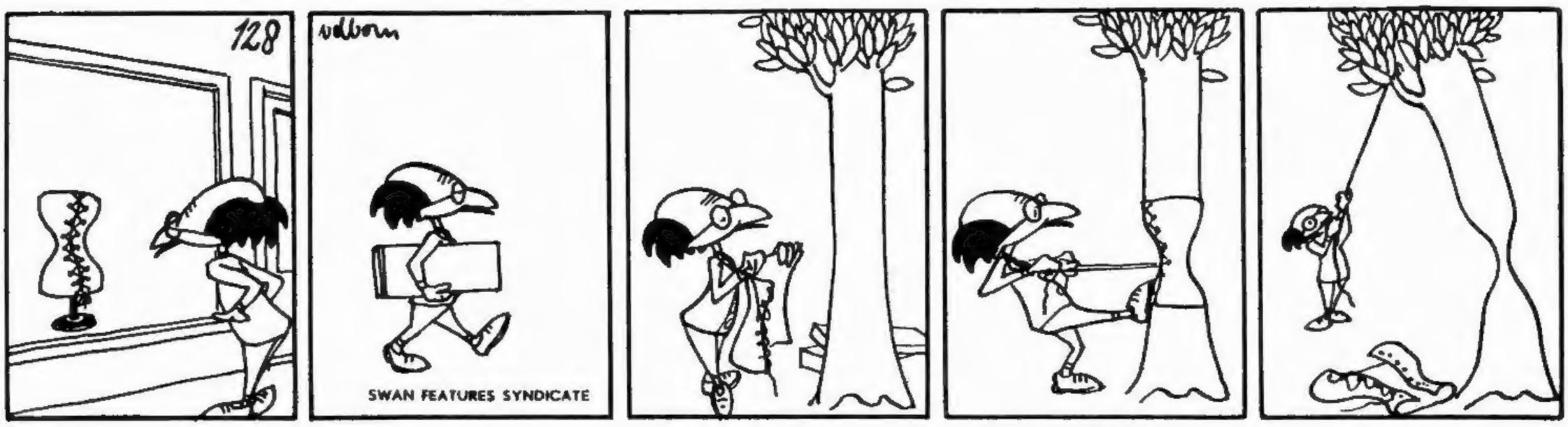

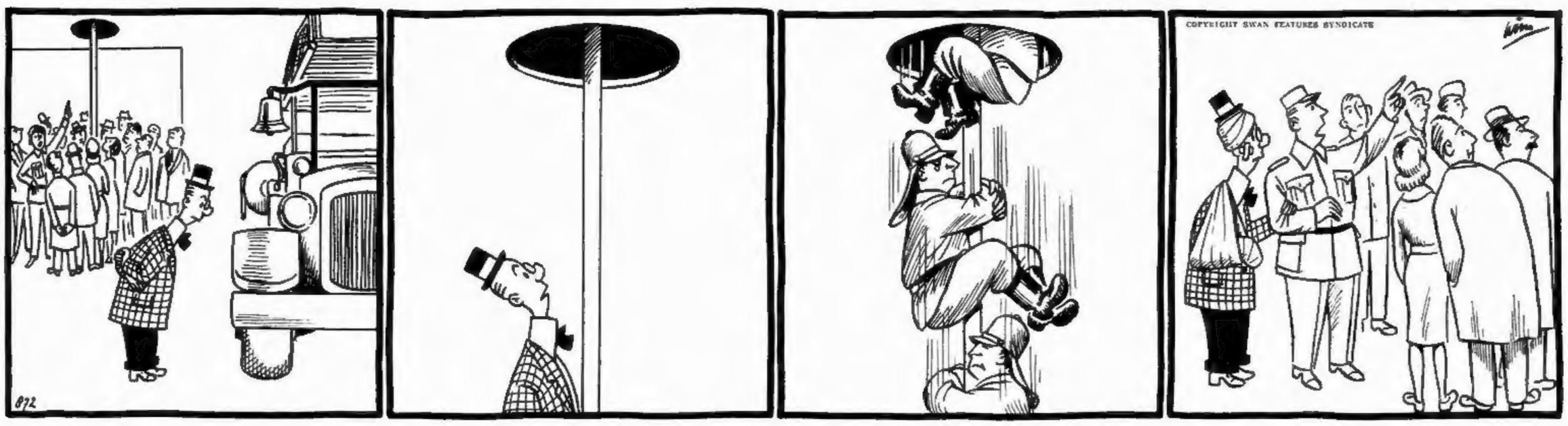

NIEUWE OBERON STRIPS!

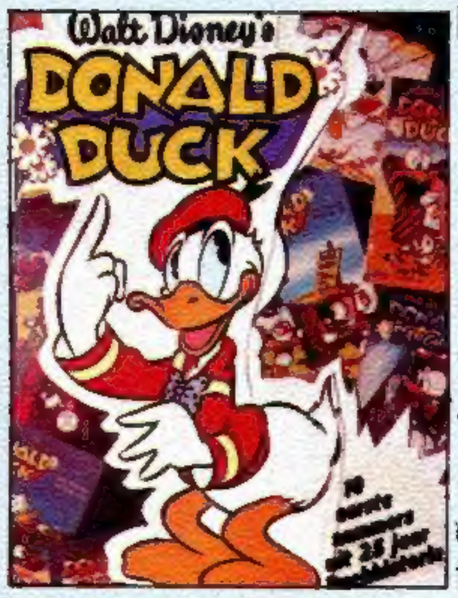

Donald Duck fascimile uitgave: de eerste 10 nummers van 25 jaar Donald Duck Historie Jubileumprijs f 14,75 (tot 31 dec.) daarna f 22,50

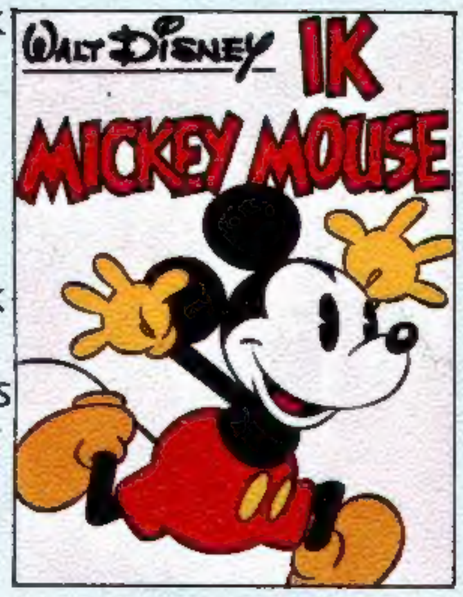

Ik Mickey Mouse deel 2 f 29,75

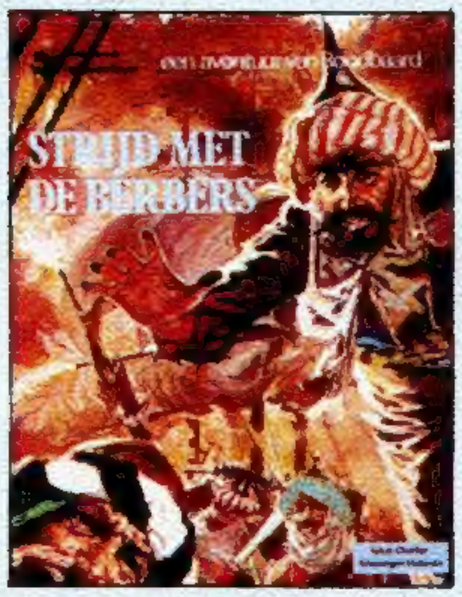

Strijd met de Berbers Roodbaard deel 14 f 5,25

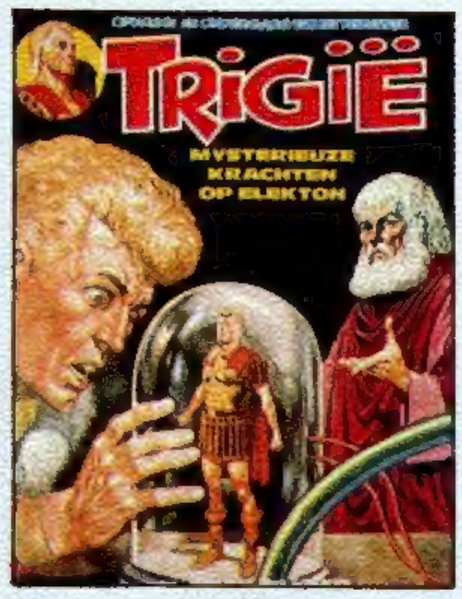

Trigie deel 5 Mysterieuze krachten op Elekton f 5,25

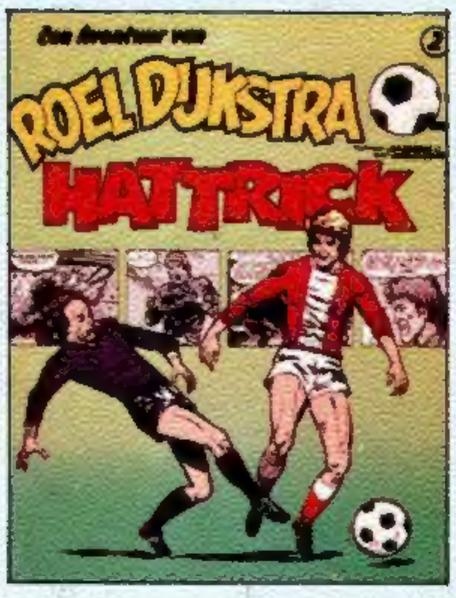

Roel Dijkstra Hattrick deel 2 f 5,25

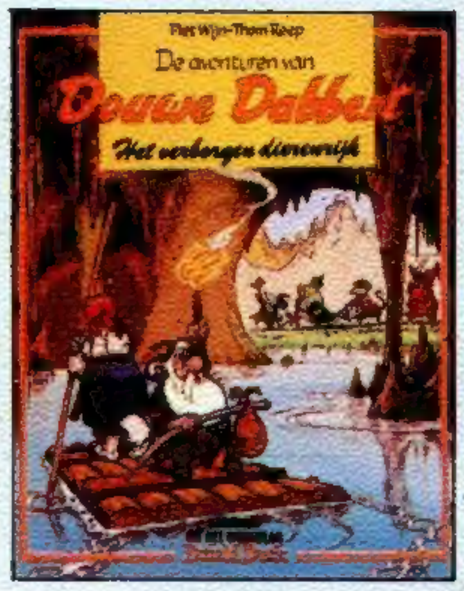

Douwe Dabbert Het verborgen Dierenrijk f 5,25

Johnny Goodbye deel 3, De terugkeer van Al Capone f 5,25

Nieuwe avonturen van Sjors en Sjimmie f 5,25

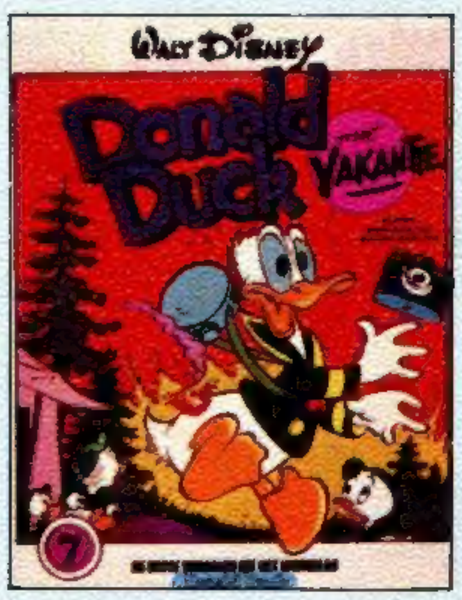

Donald Duck deel 7 Donald Duck met vakantie f 5,25

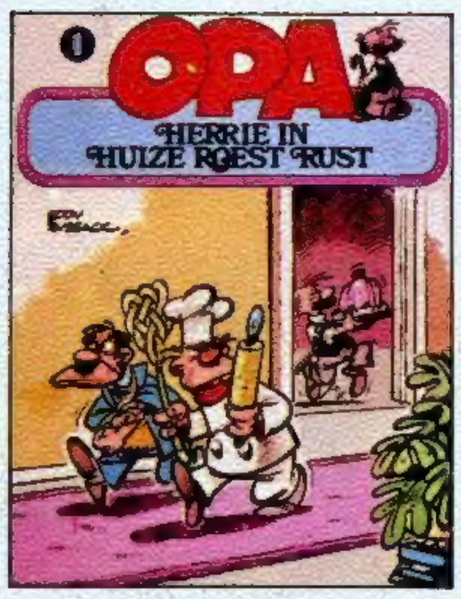

OPA deel 1 Herrie in Huize Roest Rust f 5,25

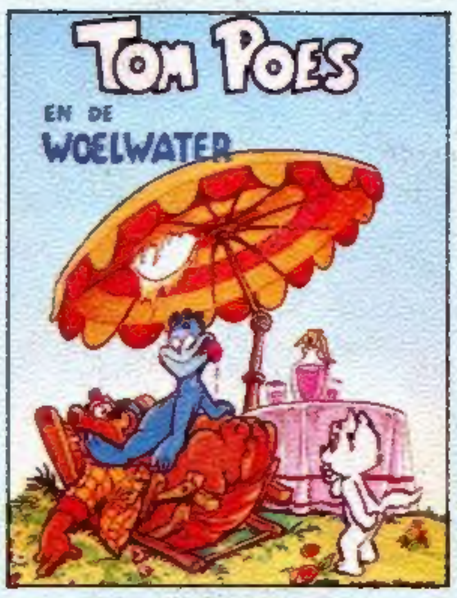

Tom Poes en de Woelwater f 5,25

De avonturen van Vidocq f 14,95